

Täysistunto

Keskiviikko 16.11.2022 klo 13.59—19.02

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 19.02.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (13.59—16.55) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (16.55—19.02).

Mosambikin tasavallan presidentti Filipe Jacinto Nyusi seurueineen saapui seuraamaan täysistuntoa kello 14.06.

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Riikka Purran vapautuspyyntö hallintovaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 37/2022 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan torstaina 17.11.2022 kello 16 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 17.11.2022 kello 13.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain ja terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 197/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 24/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 24/2022 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 15.11.2022 pidetyssä täysistunnossa.

Nyt käsitellään mahdolliset muutosesitykset.

2. lakiehdotus

27 §

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Teen perussuomalaisten vastalauseen mukaisen pykälämuutosesityksen.

Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Juvosen esitystä.

Arja Juvonen ehdotti Kaisa Juuson kannattamana, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 79, ei 56; poissa 64 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 197/2022 vp sisältyvien 1.-13. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 100/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 20/2022 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 15.11.2022 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Jani Mäkelä Jukka Mäkysen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään.

Selonteko hyväksyttiin.

Lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 79, ei 62; poissa 58 (äänestys 2).

Pöytäkirjaan merkittiin seuraava ilmoitus: Aki Lindén (sd) tarkoitti äänestää ”jaa” äänestyksessä 2.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 100/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 177/2022 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 11/2022 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 15.11.2022 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Jukka Mäkynen Minna Reijosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään.

Selonteko hyväksyttiin.

Lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 34; poissa 52 (äänestys 3).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 177/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Mosambikin tasavallan presidentti Filipe Jacinto Nyusi seurueineen on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta toivotan arvoisat vieraat tervetulleiksi eduskuntaan. [Suosionosoituksia]

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 74/2022 vp
Lakialoite LA 75/2020 vp, 45/2021 vp
Toimenpidealoite TPA 106, 142/2020 vp
Kansalaisaloite KAA 10/2019 vp
Valiokunnan mietintö StVM 21/2022 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Keskustelu asiasta päättyi 15.11.2022 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Minna Reijonen Jukka Mäkynsen kannattamana tehnyt vastalauseen 1 mukaiset neljä lausumaehdotusta. Lisäksi keskustelussa on Terhi Koulumies Janne Heikisen kannattamana tehnyt vastalauseen 2 mukaiset viisi lausumaehdotusta.

Selonteko hyväksyttiin.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 74/2022 vp sisältyvät 1.—8. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin LA 75/2020 vp ja LA 45/2021 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä kansalaisaloitteeseen KAA 10/2019 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja nyt, arvoisat kansanedustajat, uudelleen. [Mosambikin tasavallan presidentti Filipe Jacinto Nyusi saapuu seuraamaan täysistuntoa — Suosionosoituksia]

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen toimienpidealoitteiden hylkäämisestä. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Mietintö ”jaa”, Minna Reijosen ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 84, ei 34, tyhjiä 26; poissa 55 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Minna Reijosen ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 87, ei 60; poissa 52 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Minna Reijosen ehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 63; poissa 50 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Minna Reijosen ehdotus 4 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 62; poissa 51 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Terhi Koulumiehen ehdotus 1 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 85, ei 62; poissa 52 (äänestys 8). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Terhi Koulumiehen ehdotus 2 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 61; poissa 52 (äänestys 9). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Terhi Koulumiehen ehdotus 3 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 85, ei 42, tyhjiä 18; poissa 54 (äänestys 10). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö ”jaa”, Terhi Koulumiehen ehdotus 4 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 83, ei 61; poissa 55 (äänestys 11). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Mietintö ”jaa”, Terhi Koulumiehen ehdotus 5 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 84, ei 58; poissa 57 (äänestys 12). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

7. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Senaatti-konsernista ja valtion toimitilahallinnosta

Valtioneuvoston selonteko VNS 9/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle tarkastusvaliokunnan, puolustusvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Kuntaministeri Sirpa Paateron esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään viisi minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Lähetekeskusteluun varataan ensi vaiheessa enintään puolitoista tuntia.

Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Paatero, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.11 **Kuntaministeri Sirpa Paatero** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Tänään on keskustelussa eduskunnan pyytämä selonteko Senaatti-konsernista ja valtion toimitilahallinnosta. Se on reilu satasivuinen perusteellinen kuvaus, johon suosittelun jokaisen kiinnostuneen tutustumaan.

Valtion tilahallinnossa on tapahtunut viime vuosina merkittäviä uudistuksia. Vuonna 2016 valtion sisäistä vuokrajärjestelmää muutettiin siten, että siirryttiin markkinaperusteisesta vuokrahinnoittelusta omakustannusperusteiseen hinnoitteluun. Senaatti-kiinteistöt ei nykyisessä tilahallintomallissa tee voittoa valtion sisäisellä vuokraustoiminnalla. Vuonna 2021 Senaatti-kiinteistöille perustettiin Puolustuskiinteistöt-niminen tytäriyhtiö hoitamaan Puolustusvoimien toimitilarpeita.

Senaatti-konsernin hallinnassa oli vuonna 2021 jo 85 prosenttia valtion kaikesta rakennetusta kiinteistövarallisuudesta. Keskitetyn mallin tavoitteena on valtion kiinteistöomaisuuden pitkäjänteinen ja taloudellisesti kestävä huomioiminen. Näin huomioidaan muun ohessa kestävä kehitys, harmaan talouden torjunta sekä kulttuuriperinnön vaaliminen.

Luonnollisesti kaikkein keskeisintä on, että toimitilat tukevat niitä käyttävien virastojen ja laitosten työtä, samoin henkilöstön työhyvinvointi on keskeinen lähtökohta. Viime vuosina onkin kiinnitetty erityisesti huomiota sisäilmaongelmien ratkaisuun.

Työnteon tavat ovat muuttuneet erityisesti viime vuosina. Koronaepidemian aikana arviolta puolet valtion 76 000 työntekijästä on tehnyt etätöitä. Sen määrän arvioidaan jäävän

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

korkealle tasolle pysyvämminkin. Haluammekin, että monipaikkainen työ on valtiolla ta-savertainen työn tekemisen muoto.

Samalla myös palveluja tarjotaan entistä enemmän kansalaisten koteihin, tai missä he ikinä ovatkaan. Samalla yhteispalvelupisteet mahdollistavat käyntiasioinnin aiempaa lähempänä. Palveluverkon uudistaminen tarkoittaa myös parempia palveluita, kun lähim-mästä valtion palvelupisteestä saa jatkossa aiempaa useamman viraston palveluja ja myös eri kielillä. Esimerkiksi liikkuvat palvelupisteet täydentävät vielä palveluverkkoa. Valtion kannalta tilojen yhteiskäytön lisääminen tehostaa ja vähentää niiden tarvetta. Muutos tulee tehdä suunnitelmallisesti ja yhteistyössä käyttäjien kanssa. Sama konsepti ei toimi kaik-kialla, kun valtiolla on tiloja hävittäjien säilytysshalleista Kansallisopperaan. Noin 78 pro-senttia valtion toimitiloista on niin kutsuttuja käyttösidonnaisia tiloja, kuten vankiloita, tuomioistuinten istuntosaleja tai vaikkapa poliisitaloja.

Selonteon johtopäätöksenä on, että valtion toimitilahallinnon nykyinen malli, jossa val-tion rakennetun kiinteistövarallisuuden hallinta ja hoito on keskitetty Senaatti-konsernille, on osoittautunut toimivaksi. Kehittämistä voidaan jatkaa tältä samalta pohjalta. Vuosina 15—21 on saavutettu noin 110 miljoonan euron vuositason bruttosäästö toimitilakustan-nuksista. Viime vuonna hyväksytyllä uudella toimitilastrategialla on tavoitteena saavuttaa 50 miljoonan euron vuosittaiset lisäsäästöt.

Senaatti on myös kantanut vastuutaan Suomen hiilineutraalisuustavoitteesta, kun val-tion toimitilojen päästöt ovat laskeneet jopa 90 prosenttia vuodesta 2012. Tavoitteena on, että vuonna 25 päästöt edelleen puolitetaan vuoden 20 tasoon nähden. Säästöä on syntynyt ennen muuta siirtymällä fossiilittomaan energiaan. Tästä työstä on hyötyä juuri nyt, kun Senaatti-konserni toteuttaa tulevan syksyn ja talven aikana valtion tiloissa energiansäästö-ohjelman. Näin valtio kantaa myös vastuuta, kun energian saatavuus uhkaa heikentyä. Val-tiolla on varauduttu myös valtiovarainministeriön, Senaatin, Valtorin ja virastojen yhteis-työssä mahdollisiin talven sähkökatkoihin. On ensiarvoisen tärkeätä, etteivät valtion kes-keiset toiminnot vaarannu energian saatavuuden heikentyessä. Hallituksen digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon kehittämisen ministeriryhmä on seurannut osaltaan tätä työtä, kuten valtion tilahallinnon kehittämistä yleisestikin.

Ilahduttavaa on, että selontekoon saadun palautteen mukaan suurin osa valtion virastois-ta ja laitoksista on tyytyväisiä viime vuosina tehtyihin uudistuksiin sekä yhteistyöhön. Myös Senaatti-konsernin henkilöstön tyytyväisyys on säilynyt organisaatiomuutoksessa hyvällä tasolla. Samoin Puolustuskiinteistöjen perustaminen ja liittäminen Senaatti-kon-serniin on onnistunut ratkaisu, ja Puolustusvoimien tarpeet on näin myöskin huomioitu.

Arvoisa puhemies! Valtion kiinteistöhallintoon liittyy luonnollisesti myöskin kehittä-mistarpeita. Turvallisuuden ohella kysymyksiä liittyy talouteen. Esimerkiksi korkotason nousu ja inflaatio tarkoittavat väistämättä korkeampia kustannuksia, jotka omakustanne-mallissa kohdistuvat vuokratorotusten kautta virastoille ja muille Senaatin vuokralaisil-le. Samoin kustannuksia syntyy jatkossa siitä, että tiloja kehitetään ja pidetään kunnossa riittävin investoinnein. Selonteossa nostetaan esiin erityisesti puskurirahoituksen puute yl-lättävien toimitilakustannusten ilmetessä.

Toimitilojen rahoituksesta päätetään valtioneuvostotasolla osana kehys- ja budjettipro-sessia. Esimerkiksi inflaatiokustannukset katetaan viime kädessä verovaroin, eikä omakus-tannusmalli mahdollista lisäkulojen sisällyttämistä pysyvästi Senaatti-kiinteistöille, kun sillä ei ole varoja niiden kattamiseen. Siksi Senaatti-kiinteistöt tai vuokralaiset eivät voi yksin ratkaista rahoituskysymystä. Olennaista onkin, että ne suunnittelevat tilankäyttöään

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

ja tarpeitaan pitkäjänteisesti yhteistyössä. Näin julkisen talouden suunnittelussa ja budjet-tiratkaisuissa voidaan priorisoida tarkoituksenmukaisella tavalla eri virastojen toimitila-kustannuksia suhteessa muihin menoihin ja veroratkaisuihin.

Vaikka tilahallinnon nykymalli toimii, on kehittämistarpeita syytä tarkastella aika ajoin. Siksi selonteossa esitetään, että valtiovarainministeriö selvittää vuoden 26 aikana valtion tilahallinnon ja sisäisen vuokrajärjestelmän vaihtoehtoisia järjestämistapoja. Viimeistään tässä yhteydessä tarkastellaan ratkaisuja ilmeneviin haasteisiin. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Ja sitten sosiaalide-mokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

14.18 **Piritta Rantanen sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelemme nyt valtioneuvoston selontekoa eduskunnalle Senaatti-konsernista ja valtion toimitilahallin-nosta. Kyseessä on perusteellinen selonteko, joka vastaa eduskunnan lausumiin ja antaa perusteellisen kuvan Senaatti-konsernin toiminnasta. On välttämätöntä, että valtion toimi-tiloja kehitetään suunnitelmallisesti. Valtiolla on omistuksessaan noin 4,7 miljardin euron rakennettu kiinteistöomaisuus, joka pitää sisällään noin 9 000 rakennusta. Kerrospinta-alaa on 5,9 miljoonaa neliometriä, joista lähes puolet on Puolustusvoimien tiloja. Nyt on siis kyse tämän omaisuuden hallinnasta ja 1 210 henkilön työpanoksen ohjautumisesta.

Senaatti-kiinteistöissä tehtiin vuonna 2016 vuokrajärjestelmä uudistus, jossa aiemmasta markkinaehtoisesta mallista on siirrytty asteittain omakustannusperusteiseen malliin. Tätä voidaan pitää erittäin onnistuneena ratkaisuna. Senaatti-kiinteistöt ei tee voittoa valtion si-säisellä vuokraustoiminnalla. Selontekokin osoittaa, että toimintamalli on toiminut varsin hyvin. Tehdyillä toimilla kustannuksia on saatu säästettyä vuositasolla yli 100 miljoonaa euroa jo useamman vuoden ajan.

Arvoisa puhemies! Keskitetyllä kiinteistönhallinnalla tavoitellaan tehokasta ja tarkoi-tuksenmukaista tilankäyttöä sekä virastojen ja laitosten yhdenmukaista kohtelua. Säästö-hankkeiden ja vuokrajärjestelmän muutosten ansiosta valtion toimitilakustannukset eivät ole nousseet viime vuosina, vaikka samanaikaisesti Senaatti-kiinteistöt on investoinut toi-mitilakannan parantamiseen kaksi miljardia euroa ja käyttänyt kunnossapidon korjauksiin 600 miljoonaa euroa. Valtion toimitilat ovatkin nyt toiminnallisesti paremmassa kunnossa kuin aikaisemmin.

On tärkeää, että toiminnan kehittämistä jatketaan ja kiinteistöt tukevat entistä paremmin niissä toimivien virastojen ydintehtävää. Pienemmissä kunnissa vastuu rakennuksista on voinut olla vaikkapa sairaanhoitajakoulutuksen saaneella vanhainkodin johtajalla. Senaa-tilla on osaamista kiinteistöjen ylläpidosta ja huollosta, eikä ole tarkoituksenmukaista, että sellainen vastuu siirtyisi esimerkiksi poliisipäällikön tai museonjohtajan hoidettavaksi.

Arvoisa puhemies! On hienoa, että hallitus on vauhdittanut toimitilastrategian toimeen-panoa. Näin säästöjä voidaan saada aiemmin ja jopa enemmän. Tilankäytön tehostaminen onnistuu, kun eri virastot käyttävät enemmän tiloja yhdessä ja tarjoavat palveluja yhteisis-sä palvelupisteissä. Samalla voidaan viedä käyntiasiointia lähemmäs ihmisiä ja parantaa aukioloaikoja.

Toimitilojen hallinnassa on huomioitava myös lisääntyvät digitaaliset palvelut ja di-giloikan mukanaan tuomat etätyömahdollisuudet. Palvelujen laadusta, saatavuudesta tai henkilöstön työoloista ei kuitenkaan saa tinkiä. On myös varmistettava, että tiloja kehitetään ja niihin investoidaan suunnitelmallisesti ja tarpeettomista tiloista luovutaan.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Samalla voimme olla iloisia siitä, että Senaatti on onnistunut vähentämään harmaata ta-
loutta työmaillaan. Suurin vaikeus harmaan talouden torjunnassa rakennusalalla liittyy pit-
kiin alihankintaketjuihin.

Arvoisa puhemies! Uusien ratkaisujen myötä myös päästöt ovat vähentyneet, viimeisen
kymmenen vuoden aikana jopa yli 80 prosenttia. On valittava oikeat ratkaisut. Esimerkiksi
puurakentaminen pienentää rakennuksen elinkaaren aikaista hiilijalanjälkeä ja on raken-
nustapana linjassa kansallisen energia- ja ilmastostrategian tavoitteiden kanssa. Olisikin jo
aika vaatia puurakentamisen reilua lisäämistä julkiseen rakentamiseen. Senaatti-kiinteistö-
jen tulevan vuosikymmenen suunnitelmat sisältävät kunnossapidon korjauksia yhteensä
noin 800 miljoonalla eurolla. Peruskorjausinvestointeja on samalla ajanjaksolla yhteensä
noin 1,8 miljardia euroa. Puurakentaminen voi olla osa ratkaisua myös tässä.

Uusista toimintatavoista hyvänä esimerkkinä toimii Äänekoskella käyttöön otettu en-
simmäinen uudistetun poliisitalokonseptin mukainen poliisitalo. Konseptin suunnittelua
ohjasivat poliisityön muuttuneet tarpeet. Tarkoitus on lisätä hyvinvointia, ja samaa kon-
septia on tarkoitus hyödyntää myös tulevissa poliisitalohankkeissa.

Arvoisa puhemies! Energiansäästöön ja energiatehokkuuteen panostaminen on keskei-
nen osa varautumista, ja säästämistä tarvitaan nyt kaikilta tahoilta. Energiansäästötalkoi-
siin tulee osallistua myös julkisten kiinteistöjen osalta. Senaatissa tämän talven energian-
säästöohjelmalla haetaan kymmenen miljoonan euron säästöä valtion virastoissa, ja sa-
manlaiseen säästöön on mahdollisuus jatkossakin.

SDP:n eduskuntaryhmä haluaa kiittää selonteon tekijäjoukkoa ja Senaatti-kiinteistöjä
aktiivisesta palveluiden kehittämisestä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Perussuomalaisten eduskunta-
ryhmä, edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

14.24 **Ville Vähämäki ps** (ryhmäpuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Tämä selonteko
on vuoden yhdeksäs, ja vielä on tulossa muutamia tämän kauden aikana. Viime vuonna kä-
sittelimme 12 valtioneuvoston selontekoa. Tähän lukemaan päästäneen siis tänäkin vuon-
na.

Selonteot luonnollisesti painottuvat hallituskauden loppuvuosille. Kiinnitin kuitenkin
huomiota siihen, että edelliskausiin suhteutettuna selontekoja on annettu tavallista enem-
män. Selontekomenettely on sinänsä hyvä, mutta jotta niitä käsiteltäisiin asianmukaisella
vakavuudella ja huolella syventyen, voisi olla hyvä, että ne painottuisivat hiukan tasaisem-
min koko kauden ajaksi. Myös valiokuntien työtilanne kannattaa huomioida ja antaa edus-
tajille kylliksi aikaa käsitellä selontekoja. Tässäkin käsittelyssä oleva selontekopaketti on
hyvin laaja ja huolellisesti valmisteltu, valtava tietopaketti — kiitos tästä.

Nyt käsittelyssä olevan Senaatti-kiinteistöjä ja valtion toimitilahallintoa koskevan se-
lonteon osalta haluan nostaa esille Senaatti-kiinteistöjenkin osalta tämän menossa olevan
eduskunnan budjettikäsittelyn, sillä eduskunnan ohjausvaikutus Senaatti-liikelaitokseen
toteutuu valtion budjetin kautta. Senaatti-kiinteistöistä ja Puolustuskiinteistöistä annetun
lain 4 §:ssä säädetään eduskunnan ohjaustoimivallasta siten, että valtion budjetin hyväksy-
misen yhteydessä eduskunta hyväksyy liikelaitoksen keskeiset palvelutavoitteet ja muut
toimintatavoitteet. Eduskunta antaa samalla myös liikelaitokselle suostumuksensa lainan-
ottoon sekä hyväksyy liikelaitoksen investointien enimmäistason sekä valtuutuksen tehdä

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

sellaisia investointeja koskevia sitoumuksia, joista aiheutuu menoja myös myöhemmille tilikausille.

Senaatti-kiinteistöillä ja Puolustuskiinteistöillä on omat palvelu- ja muut toimintatavoitteensa. Nämä löytyvät luonnollisesti budjettimomentilta 28.20.88. Kuten sanottua, eduskunnan ohjausvalta tapahtuu siten, että näiden keskeisten tavoitteiden läpikäynnillä ja muuttamisella ohjataan lopulta koko Senaatti-kiinteistöjen toimintaa. Nähdäkseni nämä eduskunnan budjetissa olevat tavoitteet ovat hyviä ja niissä on nostettu esille muun muassa eduskunnan painottamat asiat, sisäilmaseikat, asiakasnäkökulma, toiminnallisten muutosten yhteydessä yhteiskuntavastuullinen toiminta huomioiden taloudelliset ja sosiaaliset tekijät. Lisäksi tavoitteiden mukaan tuotetaan ja ylläpidetään valtion toimitiloihin liittyviä tietoja päätöksenteon tueksi. Puolustuskiinteistöjen osalta keskiössä on luonnollisesti Puolustusvoimien ja puolustushallinnon toiminnan tukeminen kauttaaltaan kaikki näkökulmat huomioiden.

Onkin syytä käsitellä valiokuntakäsittelyssä näitä tavoitteita ja punnita sitä, pitääkö muuttuvassa maailmassa myös palvelu- ja toimintatavoitteita muuttaa. Mainittakoon vaikkapa etätyön yleistyminen, sodan vaikutukset, inflaation vaikutukset käyttökustannuksiin ja sitten tässä edelläkin mainitut digitalisaatio ja digiloikka.

Olemme aikaisemmin nostaneet esille omissa budjettiin liittyvissä vastalauseissamme Senaatti-kiinteistöjen asiakastyytyväisyyden nostamisen keskeiseksi osaksi, yhdeksi palvelutavoitteeksi, ja nähdäkseni näin myös ollaan toimittu. Myös sisäilmaongelmiin on puututtu toiveidemme mukaisesti, mutta vielä on kuitenkin paljon tehtävää.

Vielä budjettinäkökulmaa. Senaatti-liikelaitoksen investointisuunnitelma ensi vuodelle on 700 miljoonaa, josta Puolustuskiinteistöjen osuus on 140 miljoonaa. Senaatti-kiinteistöjen osuus on siis loput 560 miljoonaa. Eli toisin sanoen eduskunta budjetin hyväksyessään antaa investointivaltuuden enintään tämän 700 miljoonan osalta. Toisaalta takaisin päin tulee tuloutusta hiukan vajaat 50 miljoonaa takausmaksuina ja lainojen tuottoina sekä lyhennyksinä. Voittojen tuloutus tästä summasta on 35 miljoonaa. Nämä tulot näkyvät budjetin tulopuolella osastossa 13.05.

Sitten lisäksi joitakin hajanaisia huomioita.

On tehty kiinteistöjen kehittämisohjelmia asiakkaiden kanssa, muun muassa poliisilaitosten osalta, sisäilmaongelmien osalta ja vastaavasti.

Edelleen Senaatti on muodostanut Senaatin Asema-alueet Oy:n vuonna 2019, ja sitä kautta on saatu monilla paikkakunnilla asemaseutuja kehitettyä.

Nostan esille sen, että Metsähallitus yhtenä liikelaitoksena, mitä selonteko käsittelee, omistaa yhden kolmasosan Suomen pinta-alasta, ja sitä kautta myöskin tuloutus on valtiolle 120 miljoonaa. [Puhemies koputtaa]

Aivan lopuksi haluan nostaa esille ja kiittää näitä kiinteistöjen kanssa toimivia henkilöitä, kiinteistöhuoltajia ja muitakin tahoja, sekä kiinteistöjen käyttäjiä. Me ei aina välttämättä käsitetä sitä, [Puhemies koputtaa] että me ollaan yhteisesti omistetuissa kansallisomaisuuksissa käymässä, tutustumassa niihin, tai vaikkapa yhteisissä valtion metsissä käymässä. Meidän täytyy sitä kunnioittaa. Näissä on valtava kiinteistömässä ja omaisuus, mitä omistetaan yhteisesti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Kokoomuksen eduskuntaryhmä, edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

14.30 **Mari-Leena Talvitie kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”123 poliisilaitoksen työntekijää työterveyden asiakkaana sisäilmaoireiden vuoksi. Pahimmillaan noin 80 prosenttia poliisivankilan vartijoista yhtäaikaisesti sairauslomalla sisäilmaoireiden vuoksi. Uusia astmatapauksia, astman pahenemisia, pitkäaikaisia keuhkoputkentulehduksia.” Nämä ovat valitettavasti tositapahtumia 2010-luvun Suomesta, Oulun poliisi- ja oikeustalosta ja Senaatin epäonnistuneesta peruskorjauksesta, jonka kaupungin rakennusvalvonta määräsi keskeyttämään. Arvoisat kollegat, on varmistettava, ettei vastaava tapaus toistu missään muualla Suomessa. Valitettavasti sisäilmaongelmat ovat edelleen arkea aivan liian monella työpaikalla. Turvallisuusviranomaisten työssä se tarkoittaa henkilöstön terveysvaikutuksien ohella haasteita myös operatiiviselle toiminnalle.

Kokoomus edellyttää, että jokaiselle, myös valtion virassa toimivalle, taataan turvalliset ja terveelliset toimitilat. Sisäilmaltaan sairaat rakennukset on viipymättä purettava tai korjattava ja prosesseja muutettava siten, ettei uusia synny. Kaikkien työskentelytilat on oltava kunnossa, ja aivan erityisesti heidän, jotka päivittäisessä työssään pitävät huolta meidän kaikkien turvallisuudesta.

Arvoisa puhemies! Käsittelemme valtioneuvoston selontekoa eduskunnalle Senaattikonsernista ja valtion toimitilahallinnosta. Valtio omistaa kotimaassa rakennettua kiinteistöomaisuutta noin 4,7 miljardin euron arvosta. Omaisuuteen kuuluu noin 9 000 rakennusta. Se, miten valtio hoitaa tätä merkittävää kansallisuusomaisuuttamme, on valtavan mittaluokan kysymys. Valtion kiinteistöomaisuuden hallinta ja vastuu kunnossapidosta on keskitetty pääosin Senaatti-konsernille, joka tarjoaa toimitilat valtaosalle valtion virastoista. Vuosi 21 oli nykymuotoisen Senaatti-konsernin ensimmäinen toimintavuosi sen jälkeen, kun Senaatti-kiinteistöille perustettiin Puolustuskiinteistöt-niminen tytärielielaitos hoitamaan Puolustusvoimien toimitilarpeita.

Yhdymme selonteon arvioon, jonka mukaan malli on osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi ja mahdollistanut Puolustuskiinteistöille Puolustusvoimain tilatarpeiden ennakkollisen toteuttamisen. Painotamme, että muutoksen vaikutusten seuranta muun muassa maanpuolustuksen tarpeiden näkökulmasta on edelleen jatkettava. Muuttuneessa turvallisuusympäristössä korostuu entisestään tarve ymmärtää, että myös puolustukseen käytettävät kiinteistöt ja infra laajasti ymmärrettynä ovat keskeinen osa puolustusjärjestelmäämme.

Arvoisa puhemies! Puolustusvoimien jälkeen Senaatin toimitilojen toiseksi suurin vuokraaja on poliisi. Alkuvuodesta julkaistu poliisin rahankäyttöä ja määrärahojen riittävyttä koskenut selvitys vahvisti käsityksen, jonka mukaan poliisin toimitilavuokrat ovat nousseet markkinavuokria nopeammin. Syinä tähän ovat selvityksen mukaan olleet Senaatin vuokran määräytymisperusteiden muutos sekä toimitilojen korjausten ja uudisrakennushankkeiden myötä tapahtunut vuokrien nousu. Ongelma on, ettei nousevia vuokrakustannuksia ole huomioitu millään tavalla poliisin rahoituksessa. Seurauksena on ollut, että varsinaisen poliisitoiminnan kehittämiseen tarkoitettuja rahoja on jouduttu siirtämään pois tarkoituksestaan ja käyttämään vajeen paikkaamiseen.

Tilanteen ratkaisemiseksi selvityksessä ehdotettiin, että poliisin toimintamomentin selvitysosaa sisällytettäisiin käyttösuunnitelma, jossa poliisin menot jaettaisiin välittömien henkilöstökulujen lisäksi tilakustannuksiin, ict-kuluihin sekä ajoneuvoihin ja muihin hankintoihin. Kokoomus näkee ehdotuksessa monia hyötyjä. Läpinäkyvyys kasvaisi, kun esimerkiksi poliisien määrän lisäämiseen myönnettyä määrärahaa ei voisi allokoida muihin

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

tarkoituksiin. Lisäksi edellä mainitut poliisin keskeiset menokohteet tulisivat mitoitetuiksi alun perinkin nykyistä toisiinsa yhteensopivammalla ja riittävällä tavalla.

On tärkeää, että hallitus ryhtyy valmistelemaan poliisin rahoituksessa työryhmän esittämään malliin siirtymistä. Mallin käyttöönottoa on harkittava myös muiden turvallisuusviranomaisten kohdalla.

Arvoisa puhemies! Koronapandemian tuomat muutokset toimintaympäristöön vaikuttavat myös Senaatti-konserniin. Työnteon tavat ovat muuttuneet, osin pysyvästi. Koronapandemian aikana arviolta puolet valtionhallinnon noin 76 000 työntekijästä on tehnyt etätöitä. Etätö on osoittautunut osaksi toimivaa työntekoa, ja sen määrän arvioidaan pysyvän korkealla suhteessa pandemiaa edeltävään aikaan. Tapahtunut muutos tilatarpeissa luo Senaatille uusia mahdollisuuksia tehostaa toimintaansa.

Selonteossa suositellaan myös tilahankkeiden kustannusten hallinnan parantamista. Tätä osin kokoomus pitää tärkeänä selonteon esitystä, jonka mukaan jo hankkeiden alkuvaiheessa tulisi selvittää viraston määrärahatilanne ja hankkeen vaikutukset vuokraan sekä etsiä kustannustehokkaita ratkaisuja. Pidämme hyvinä myös [Puhemies koputtaa] selontekoon sisältyviä ehdotuksia valtion keskitetyn tilahallinnon ja siihen liittyvän sisäisen vuokrajärjestelmän kehittämiseksi edelleen valtion virastoja ja laitoksia parhaalla mahdollisella tavalla palveleviksi. Kokoomus on valmis tähän työhön hyvässä yhteistyössä muiden eduskuntapuolueiden kanssa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Keskustan eduskuntaryhmä, edustaja Kärnä, olkaa hyvä.

14.35 **Mikko Kärnä kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Senaatti-konsernin hallinnassa on noin neljän miljardin euron arvosta valtion rakennettua kiinteistöomaisuutta: 9 000 valtion rakennusta, lähes kuusi miljoonaa neliötä. Kyse ei ole vähäpätöisestä asiasta eikä pienistä rahoista. On tärkeää, että tätä kokonaisuutta hallitaan vastuullisesti ja tehokkaasti. Selonteon pohjalta valtion toimitilahallintoa voidaan käsitellä kokonaisuudessaan. Tarkasteluun pitää ottaa esimerkiksi organisaatio, toimintaperiaatteet, sääntely, asiakkaan asema ja kustannukset.

Arvoisa puhemies! Elämme energiakriisin aikaa. Tällaisena aikana valtion pitää näyttää esimerkkiä energiansäästöissä ja energiatehokkuudessa. Senaatti-kiinteistöjen tulevan talven energiansäästöohjelma onkin välttämätön. Sisätilojen lämpötilojen laskeminen sekä sähkönkulutuksen siirtäminen pois huippukulutustunneilta ovat tarpeellisia toimia julkisen hallinnon käytössä olevissa kiinteistöissä. Muut energiansäästöratkaisut, kuten aurinkoenergia ja lämpöpumput, ovat myös tarpeen. Energiakriisin myötä uusiutuvan energian rooli nousee entistäkin merkittävämmäksi. On myös aivan välttämätöntä, että Senaatti-kiinteistöt lopettaa venäläisen pelletin käytön lämmityksessä. Aurinkopaneeleja pitää pyrkiä asentamaan uudiskohteisiin ja myös olemassa oleviin rakennuksiin aina, kun se on mahdollista ja kustannuksiltaan järkevää.

Arvoisa puhemies! Valtion toimitilahallinnon ja uusien hankkeiden tulee olla mahdollisimman kustannustehokkaita julkisten varojen tehokkaan käytön varmistamiseksi. Tässä pitää asettaa selkeitä tavoitteita ja lopettaa nuttuskevelöinti. Kustannusten hillintä ei pelkästään riitä, niitä pitää pystyä myös vähentämään. Tilahankkeiden kustannusten hallintaa tulee parantaa esimerkiksi siten, että viraston määrärahatilanne ja vaikutukset vuokraan selvitetään jo hankkeen alkuvaiheessa. Toimitilakustannusten kehittymistä tulee myös seu-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

rata nykyistä enemmän kokonaisuutena. Pitää myös tarkastella Senaatti-konsernin yleisiä hallintokustannuksia.

Arvoisa puhemies! Selonteossa todetaan, että valtion rakennetun kiinteistöomaisuuden hallinnan kokoaminen Senaatti-konsernille on osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi ratkaisuksi. Ratkaisu on mahdollistanut Puolustuskiinteistöille Puolustusvoimien tilatarpeiden ennakkollisen toteuttamisen. Puolustusvoimien tarpeisiin tulevien kiinteistöjen erityistarpeet esimerkiksi suojauksen osalta pitää ottaa täysimääräisesti huomioon.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että valtion toimitilat tukevat virastojen ja laitosten tehtävien taloudellista, tehokasta ja tarkoituksenmukaista hoitamista. Koronapandemian aikana arviolta puolet valtionhallinnon työntekijöistä on tehnyt etätöitä, ja etätöiden määrän arvioidaan jäävän melko korkealle tasolle vielä pandemian jälkeenkin. Tämä kehityskulku tulee huomioida valtion toimitilahallinnon tulevaisuuden kehittämisessä. Yhteiskäyttöisiin tiloihin siirtyminen on tervetullut suunta myös asiakkaan näkökulmasta, kun entistä enemmän julkishallinnon palveluita saisi yhdestä käyntiosoitteesta.

Arvoisa puhemies! Energiatehokkuus, kustannustehokkuus ja nuttuskevelöinnin lopettaminen — nämä ovat keskustan painotukset tässä asiassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Vihreä eduskuntaryhmä, edustaja Holopainen, Hanna, olkaa hyvä.

14.39 Hanna Holopainen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme täällä käsittelemässä valtioneuvoston selontekoa Senaatti-konsernista ja valtion tilahallinnosta. Viime vuonna hyväksyimme uudistuksen, jossa valtion rakennettu kiinteistövarallisuus keskitettiin Senaatti-konsernin kokonaisuudeksi. Senaatti-kiinteistö-liikelaitoksen alaisuuteen perustettiin Puolustuskiinteistö-tytärliikelaitos. Siirtämällä Puolustusvoimien käytössä olevat kiinteistöt Puolustuskiinteistöjen alaisuuteen tavoiteltiin järjestelmää, joka pystyy paremmin vastaamaan puolustushallinnon erityistarpeisiin. Puolustuskiinteistö-tytärliikelaitos perustettiin tarjoamaan kiinteistö- ja tilapalveluita Puolustusvoimille. Ennen uudistusta Puolustusvoimien käytössä olevissa tiloissa vuokranantajana toimi Senaatti-kiinteistöt ja tilojen ylläpitopalvelut tuotti Puolustushallinnon rakennuslaitos.

Uudistusta hyväksyttäessä eduskunta edellytti valtioneuvostolta muun muassa valtion tilahallinnon kokonaistarkastelua, asiakkaan aseman tarkastelua sekä arviota liikelaitosmallin sopivuudesta valtion tilahallinnon organisaatiomuotona ja arviota Puolustuskiinteistöjä koskevan sääntelyn toimivuudesta. Nyt olemme siis käsittelemässä tuota eduskunnan toivomaa katsausta. Senaatti-konsernin taloudellinen merkitys on ilmiselvää, onhan sillä hallinnoitavana miljardien arvoinen kiinteistöomaisuus.

Arvoisa puhemies! Meidän on tärkeää tunnistaa myös valtion kiinteistöomistuksen ja tilahallinnon strateginen merkitys. Valtion kiinteistöomistuksen tavoitteena tulee olla tuottaa lisähyötyä vuokralaisille ja tukea vuokralaisten kykyä toteuttaa niiden perustehtävää mahdollisimman tehokkaasti. Myös henkilöstön hyvinvoinnin ja työn tuottavuuden kannalta terveellisellä ja toimivalla työympäristöllä on ratkaiseva merkitys.

Senaatti-konsernia koskee myös velvoite ottaa huomioon ympäristölliset seikat, kuten kiinteistöjen elinkaariajattelu, kestävä kehitys ja energiätehokkuus. Tavoitteena tulee olla toimia edelläkävijänä Suomen hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseksi.

Arvoisa puhemies! Edellä mainituista syistä on äärimmäisen tärkeää arvioida huolellisesti tilahallinnon toiminnan kokonaisvaikutuksia. Lähtökohtana ei tule olla pelkkä kon-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

sernin oman toiminnan näkökulmasta tapahtuva optimointi, ja toimintaa on myös jatkuvasti pystyttävä sparraamaan suhteessa alan yksityisiin toimijoihin. Vihreä eduskuntaryhmä painottaa, että valtiolliselta toimijalta tulee edellyttää edelläkävijyyttä energiatehokkuudessa, terveyttä edistävän työympäristön rakentamisessa sekä toiminnan läpinäkyvyydessä ja asiakaslähtöisyydessä.

Arvoisa puhemies! Valtion tilojen käyttötarpeet ovat moninaisia. Tilahallinnossa korostuvat korkeat käyttäjien vaatimukset, sillä merkittävä osa toimitiloista on niin sanottua käyttösidonnaista tilaa, kuten vankiloita, tuomioistuinten istuntosaleja, Puolustusvoimien tiloja ja poliisitiloja. Näille tiloille on yhteistä se, että toiminnan luonne asettaa toimitiloille korkeita vaatimuksia ja vastaavaa tilaa on hankala löytää markkinoilta. Puolustushallinnon lisäksi myös sisäisen turvallisuuden toimijoiden erityistarpeet ovat merkittäviä. On varmasti perusteltua arvioida, hyötyisimmekö myös niiden osalta Puolustuskiinteistötyyppisestä itsenäisemmästä asemasta.

Arvoisa puhemies! Kansainvälisesti vertailtuna tilahallinnon keskittäminen on Suomessa erittäin pitkällä. Valtion käyttämistä tiloista ainoastaan tasavallan presidentin kanslian, Suomenlinnan hoitokunnan, ulkomaan lähetystöjen ja eduskunnan tilat eivät ole Senaattikonsernin liikelaitosten hallinnassa. Voimakkaasta keskittämisestä seuraa erityinen tarve seurata konsernille asetettujen tavoitteiden toteutumista. Meidän tulee varmistua siitä, että kiinteistötoimintojen järjestäminen tukee valtion kokonaisuutta ja pystyy vastaamaan asiakkaiden tarpeeseen sekä reagoimaan toimintaympäristön muutoksiin. Yksi mittari tämän seuraamiseksi on asiakastytyväisyys.

Selonteon perusteella mitattu asiakastytyväisyys on viime vuonna toteutetun uudistuksen jälkeen kasvanut. Aika näyttää, onko positiivinen kehitys pysyvää ja kuinka kustannukset ja hiilineutraalisuustavoitteen saavuttaminen kehittyvät. Eduskunnan käsittelyssä tätä kaikkea varmasti selvitetään vielä tarkasti sekä nyt tämän selontekokäsittelyn yhteydessä että jatkossa tämän kauden jälkeenkin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Vasemmiston eduskuntaryhmä, edustaja Semi, olkaa hyvä.

14.44 **Matti Semi vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsillä olevassa valtioneuvoston selonteossa käsitellään valtion kiinteistö- ja toimitilahallinnosta vastaavan Senaatti-konsernin toimintaa. Selonteossa arvioidaan nykyisen tilahallintomallin saavuttaneen hyvin sille asetetut tavoitteet. Selonteko valtion kiinteistöistä ja toimitilahallinnosta ei kuulosta erityisen tunteita herättävältä aiheelta, mutta kuitenkin puhumme noin 4,2 miljardin euron rakennetusta kiinteistöomaisuudesta, johon kuuluu noin 9 000 rakennusta. Samalla käsissämme on mainio esimerkki siitä, miten julkisessa omistuksessa olevaa varallisuutta voidaan hallinnoida ja hyödyntää onnistuneesti. Kun omistamisen tarkoitusta eivät määritä osakkeenomistajien intressit ja voitontavoittelu, voimme antaa enemmän painoarvoa erilaisille kestäväen kehityksen tavoitteille.

Arvoisa puhemies! Ilmastokriisin ja luontokadon kiihtyessä on julkisen sektorin toimitava suunnannäyttäjänä. Senaatti-konsernin tavoitteena on puolittaa energiankulutuspäästöt vuosina 2022—2025 ja päästä lähes nollassa vuoteen 2030 mennessä. Tavoite on hyvä, mutta erityisesti energiankulutuksen suorassa vähentämisessä ja energian säästössä voidaan edelleen lisätä kunnianhimon tasoa. Ehdotan myös, että Senaatti-kiinteistöjen ra-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

kennusten korjauksien yhteydessä on hyvä kiinnittää huomiota siihen, että lämmitysjärjestelmien uusimisessa huomioidaan ympäristöystävälliset vaihtoehdot.

Arvoisa puhemies! Pyyhkeitä annan osittaisesta kunnianhimon puutteesta. Selonteossa todetaan, että rakentaminen ja korjaaminen ovat materiaali- ja kuljetusintensiivistä globaalia toimintaa, eikä näiden päästöjen vähentäminen lähes nollassa onnistu Suomessa ilman globaalia muutosta. Haasteista huolimatta meidän on kannettava oma vastuumme, ja koko rakentamisalan toimintaperiaate täytyy saada tukemaan siirtymistä kiertotalouteen. Ensin on aina selvitettävä, missä määrin korjaaminen on mahdollista. Silloin kun rakennetaan uutta, on kierrätettävä purettavista rakennuksista materiaalit uusiokäyttöön. Tässä Senaatti-kiinteistöjen pitää näyttää esimerkkiä ja toimia kohti Suomen hiilineutraalisuustavoitteita, myös yli nykyveloitteiden. Juuri julkaistussa ilmastovuosikertomuksessa todetaan, että Suomi ei ole polulla hiilineutraalisuuteen vuoteen 2035 mennessä. Lisäkeinoja tarvitaan, ja julkisen sektorin on toimittava siinä edeltäjänsä. Metsähallituksen hallinnoimien valtion metsien hiilinieluilla on merkittävä vaikutus matkalla kohti hiilineutraalia Suomea. On tärkeää, että myös Senaatti-konserni onnistuu heikentyneen hiilinielun pelastustyössä.

Arvoisa puhemies! Joskus kauniit periaatteet eivät toteudu käytännössä. Esimerkiksi esteettömyyttä tarkastellaan selonteossa lähinnä periaatetasolla, eikä siinä kiinnitetä huomiota sen tosiasialliseen toteuttamiseen. Minun tietooni on saatettu, että useissa Senaatti-kiinteistöjen tiloissa on puutteita esteettömyydessä, mutta Senaatti ei aktiivisesti edistä parannuksia. Esimerkiksi Migrin asiakastiloissa esteettömyys oli puutteellista. Työ- ja elinkeinoministeriössä havaittiin vasta peruskorjauksen jälkeen tämä puute, ja korjaus tehtiin jälkityönä. Senaatin tulee huolehtia esteettömyydestä valtion omistamissa tiloissa, jotta julkiset palvelut olisivat mahdollisimman yhdenvertaisesti saavutettavia myös toimintarajoitteisille henkilöille. On erityisen tärkeää, että valtion kiinteistöjen esteettömyyttä kehitetään ja valvotaan suunnittelu- ja peruskorjausvaiheissa nykyistä tarkemmin ja keskitetymmin.

Arvoisa puhemies! Selonteon mukaan kiinteistöjen hallinnassa kokonaistaloudellisten vaikutusten lisäksi otetaan huomioon myös sosiaalisia, ympäristöllisiä ja kulttuuriperinnön vaalimiseen liittyviä seikkoja sekä muita yhteiskunnallisia näkökohtia, kuten kestävä kehitys, kokonaisturvallisuus, harmaan talouden torjunta, energiatehokkuuden ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen sekä toimivat kiinteistömarkkinat. Selonteon perusteella näissä tavoitteissa on onnistuttu hyvin. Tämä rohkaisee julkisen omistuksen lisäämiseen siellä, missä ei tarvita voitontavoittelua vaan laajempia kannustimia. Demokraattisempi omistusmuoto ei kuitenkaan tee autuaaksi, kuten tässä puheessa olen osoittanut. Meidän on jatkuvasti tarkasteltava toimintaamme kriittisesti ja pyrittävä parantamaan. Meillä on sitä varten hyvät lähtökohdat. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Svenska riksdagsgruppen, ledamot Ollikainen, var vänlig.

14.49 **Mikko Ollikainen r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Den statliga fastighetsegendomen uppgår enligt beräkningar till 4,7 miljarder euro och den omfattar cirka 9 000 byggnader. Med andra ord är fastigheterna en betydande del av den statliga egendomen och behöver förvaltas med detta i åtanke. Med hänsyn till de organisationsförändringar som de senaste åren skett inom Senatfastigheter är det viktigt att riksdagen

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

gen nu, i enlighet med sitt uttalande, har framställt en bedömning om verksamhetsmodellens lämplighet. Det är centralt att vi vet vad som fungerar och var vi behöver fortsätta leta efter lösningar. Speciellt viktigt är det med tanke på att Senatfastigheters uppgifter enligt grundlagsutskottets bedömning har drag av offentlig förvaltningsuppgift.

Ärade talman! Det finns flera fördelar med professionell fastighetsadministration, och slutsatserna i redogörelsen visar att det har varit ändamålsenligt att koncentrera förvaltningen av statens fastighetsegendom till Senatfastigheter. Exempelvis kan Senatkonferensen få finansiering via Statskontoret på samma villkor som staten. Det innebär att finansieringen i princip är mycket förmånlig när man jämför med andra finansieringskällor. Det är en betydande förmån som avsevärt minskar kostnaderna.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2016 tehtiin hyvin tärkeä vuokrajärjestelmää koskeva muutos. Tuolloin siirryttiin aiemmasta markkinaperusteisesta mallista omakustannushintaan perustuvaan malliin. Senaatti-konserni ei siis tee voittoa valtion sisäisellä vuokraustoiminnallaan. Selonteon mukaan suurin osa Senaatti-konsernin tilojen käyttäjistä on tyytyväisiä nykyiseen vuokrajärjestelmään, mutta tässä kokonaisuudessa on edelleen muutamia haasteita, kuten esimerkiksi vuokrakustannusten nousu, ja osittainhan tämä varmasti koskee myös energiakriisiä, johon palaan hetken kuluttua. Ruotsalainen eduskuntaryhmä ja RKP haluaivat, että tähän haasteeseen etsitään aktiivisesti ratkaisuja, jotta vuokrataso ei nouse kohtuuttoman korkeaksi ja hankaloita itse toiminnan harjoittamista. Ruotsalainen eduskuntaryhmä korostaa, että itse toiminnan on aina oltava etusijalla. Selonteossa esitellään kuitenkin vaihtoehtoisia tapoja tämän haasteen ratkaisemiseksi, kuten esimerkiksi se, että etukäteen pohdittaisiin entistä paremmin kustannustehokkaita ratkaisuja tilojen käyttöön.

Arvoisa puhemies! Koronapandemian seurauksena yleistynyt etätyö muutti toimintatapoja monella alalla, ja se on syytä pitää mielessä, koska etätyön odotetaan jäävän pysyväksi osaksi työelämää. Etätyö lisää joustavuutta sekä työnantajien että työntekijöiden kannalta, ja se vaikuttaa täten myös tilojen käyttöasteeseen. Tilojen tarkoituksenmukainen ja kustannustehokas käyttö on tietysti tärkeää, mutta tältä osin on myös korostettava, että meidän tulee pidättäytyä tekemästä liian nopeita johtopäätöksiä ja seurata käyttöasteen kehitystä yhteiskunnan palatessa normaalitilaan. Kaikkea ei voi hoitaa etänä, ja on hyvin keskeistä, että kansalaiset voivat aina asioida viranomaisissa myös kasvotusten.

Toisin sanoen ruotsalainen eduskuntaryhmä vaatii kiinteistöiltä paljon, mikä on aiheellista niiden käytön kannalta. Lisäksi kaikkien kiinteistöjen tulee olla laadukkaita ja hyväkuntoisia. Kiinteistöjen kuntoon panostaminen on panostus henkilöstön hyvinvointiin. Sen takia myös niiden kunnossapitoa on tarkasteltava säännöllisesti.

Ärade talman! Senatfastigheter har lyckats väldigt bra med att minska på utsläppen med nya lösningar, och det här är en väldigt bra sak — över 80 procent de tio senaste åren. Vi ska se på nya lösningar som möjliggör att minska på utsläppen, men också överföra till den gröna ekonomin.

Då förutsättningarna för myndigheter att utöva sina lagstadgade myndighetsuppdrag är direkt kopplade till de lokaler som de tilldelas, är det utan vidare viktigt att vi fortsätter [Puhemies koputtaa] att utveckla Senatfastigheternas verksamhet. — Kiitos, tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tack. — Kristillinen... kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Östman, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

14.54 **Peter Östman kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevalla selonteolla on suuri taloudellinen painoarvo.

Den redogörelse vi nu behandlar och som berör Senatkonsernens och statens verksamhetsförvaltning har stor ekonomisk tyngd. Som vi redan hört utgör det en fastighetsmassa på nästan fem miljarder euro.

Haluan alleviivata selonteosta kolmea asiaa: taloudellinen tehokkuus, strateginen merkitys ja yhteiskäyttötilojen toimivuus.

Senaatti-konserni ei tee enää voittoa valtion sisäisellä vuokraustoiminnalla. Tämä on sinällään ihan järkevä linjaus, koska näin vältetään tilanteita, missä jonkin valtion viraston on kannattavampaa etsiä toimitilansa yksityisiltä markkinoilta ja valtion omat tilat jäisivät tyhjilleen, mikä kokonaistaloudellisesti katsottuna ei olisi viisasta. Silti on oltava hereillä, ettei lipsuta tilanteeseen, missä omien tilojen käyttö tulee kalliimmaksi kuin yksityisiltä markkinoilta hankittujen.

Selonteon mukaan kiinteistö- ja toimitilahallinnon tavoitteena on valtion omaisuuden pitkäjänteinen ja taloudellisesti kestävä hoitaminen. Selonteosta kuitenkin puuttuu aivan keskeinen luku, eli tieto Senaatti-konsernin kiinteistöjen käyttöasteesta. Miten taloudellisuutta voidaan arvioida ilman tätä tietoa?

Viime vuosina etätyö on lisääntynyt, ja uudessa tilanteessa myös valtiolla on intresseissä luopua kokonaan osasta toimitilojaan ja vapauttaa pääomaa järkevämpään käyttöön. Etätyön myötä on alettu suunnitella yhteiskäyttötiloja. Yhteiskäyttötilojen suunnittelun kohdalla on huomioitava tilojen käyttötarkoitus ja toimivuus, ettei käy niin, että työntekijöiden kannalta toimimattomat tilat entisestään kannustavat lisäämään etätyön määrää, jos yhteiskäyttötiloissa ei viihdytä. Ihmisten viihtymistä työpaikoilla on tuettava, koska kasvokkain kohtaamisella on edelleen suuri merkitys työnteon tehokkuuden ja sujumuuden kannalta.

Arvoisa puhemies! Yhteiskäyttötiloissa ei ole järkeä mennä äärimmäisyyteen eli siihen, että työntekijöiden ei ole enää miellyttävää tulla töihin paikan päälle, vaan jäädään toimimattomien työtilojen vuoksi etätyöhön.

Hyvä huomio selonteossa on, että koko maan kattavalla viranomaisverkostolla on ratkaiseva merkitys sisäisen turvallisuuden takaamisessa ja että viranomaisten läsnäolo varmistaa sen, että ihmiset voivat luottaa yhteiskunnan apuun vakavimpien uhkien kohdalla.

Myös harmaan talouden torjunta on nostettu selonteossa esille, ja sen kitkeminen onkin erittäin tärkeää yhteiskunnan luotettavuuden säilyttämiseksi mutta myös menetettyjen verotulojen takia.

Arvoisa puhemies! Puolustuskiinteistöihin liittyy strateginen intressi. On hyvä, että se on selonteossa huomioitu. Tiedossa on tapauksia, missä poliisin tai Rajavartiolaitoksen käytössä olleita kiinteistöjä on myyty venäläisille. On hyvin ongelmallista, että valtiolla ei ole keinoja puuttua tilanteisiin, joissa Suomen turvallisuuden kannalta strategisia kohteita myydään ei-toivotuille ostajille tilanteissa, missä myytävä kohde on pala isompaa kiinteistökokonaisuutta ja osakeyhtiötä. Nykylainsäädännöllä valtio kykenee kontrolloimaan ainoastaan kokonaisten kiinteistökokonaisuuksien ja osakeyhtiöiden myyntiä. Tähän on saatava muutos. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja Liike Nyt -eduskuntaryhmä, edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

14.59 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies, ärade talman! Niin kuin monta kertaa on sanottu, valtiolla on hallussaan lähes viiden miljardin euron arvoinen ja 9 000 rakennuksen kiinteistöomaisuus. Tätä omaisuutta pitää hoitaa järkevästi ja kustannustehokkaasti.

Digitaalisuus muuttaa valtion palveluiden tarjontaa, ja se muuttaa myös työelämää. Valtion 76 000 työntekijästä puolet teki etätyötä koronan aikana. Monet käytännöt jäävät pysyviksi myös pandemian jälkeen. Näihin valtion palveluihin liittyy erittäin selkeä ja tarpeellinen kehityskohde. Palveluita on pystyttävä keskittämään, ja on selvää, että se tulee vaikuttamaan myös tilojen tarpeeseen. Ei voi olla niin, että yhteispalvelujen kehittäminen hyytyy siihen, että valtion virastot ja laitokset kinastelevat keskenään siitä, kenelle mikäkin osuus yhteisten tilojen vuokrasta kuuluu. Kun valtion kiinteistöjen omistus on nyt toiminut keskitettynä vuoden 2021 alusta alkaen, pitää siitä vastaavalle toimijalle eli Senaattikonsernille antaa vastuun lisäksi myös tarvittava valta.

Valtionhallinnon hajanaisuutta ja siiloutumista voi parantaa myös keskittämällä kiinteistöjen käyttöä ja parantamalla toimitilojen suunnittelua. Kaiken lähtökohta pitää olla mahdollisimman toimivat ja kustannustehokkaat palvelut sekä tehokas valtion kiinteistöjen käyttö. On selvää, että jos nykyistä valtion palveluiden tarvetta alettaisiin piirtää puhtaalta pöydältä, ei valtion omistuksessa olisi 9 000:ta rakennusta. Senaatti-konsernille pitää asettaa selkeät tavoitteet ja taloudelliset mittarit, joilla valtion valmiit tilat tulevat hyötykäyttöön mahdollisimman tehokkaasti, tietysti. Uusia tiloja ei pidä turhaan rakentaa ja tyhjiksi jääneet pitää myydä pois.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Valtion toiminnot pitää ensisijaisesti keskittää valtion omistamiin kiinteistöihin. Myös toimitilojen käytön tehokkuutta pitää parantaa jatkuvasti. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että uusien toimitilojen rakentaminen tai toimitilojen vuokraaminen ulkopuolelta pitää sallia vain erityisten perusteiden kautta. Käyttökelpoisten kiinteistöjen peruskorjaus ja toimitilojen nykyaikainen suunnittelu voi olla hyvä vaihtoehto, eikä aina tarvitse rakentaa uutta. Valtiolla pitää olla myös selkeä ja pitkäjänteinen suunnitelma kiinteistöjen myymisessä. Kun omaa tarvetta ei enää ole ja ostaja löytyy ja hinta on kohdallaan, se pitää myydä. On selvää, että myytävää löytyy, kun yhteispalveluita viedään systemaattisesti eteenpäin ja myös digitaalinen tarjonta lisääntyy. Painetta myynteihin tuo myös ylläpito- ja energiakustannusten nousu.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Oma lukunsa ovat ulkoministeriön alla olevat kymmenet edustustot ulkomailla. Suomella on hallussaan 95 edustustoa ulkomailla, ja niiden hallussa olevia kiinteistöjä painaa erityisen suuri korjausvelka. Suomi elää viennistä, ja nämä kiinteistöt ja tilat ovat meidän käyntikorttimme maailmalla, eli niiden pitää olla toimivia ja edustuskelpoisia.

Senaatti-konsernin omistuksessa on myös 600 kulttuurihistoriallisesti arvokasta kiinteistöä. Niiden kohdalla olisi hyvä selvittää, ovatko ne hallinnollisesti oikeassa paikassa, kun konsernin tehtävänä on mahdollisimman tehokkaasti hyödyntää valtion kiinteistöjä valtion palvelujen toteuttamiseksi.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Turvallisuus on noussut myös meillä jatkuvaksi puheenaiheeksi viimeistään tämän vuoden aikana. Valtion kiinteistöihin turvallisuus liittyy siten, että niin Puolustusvoimien kuin Rajavartiolaitoksen käytössä pitää olla riittävät ja

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

nykyaikaiset toimitilat. Varusmiespalvelukseen tulevat ikäluokat pienenevät, mutta tuleva Nato-jäsenyys tuo uusia vaatimuksia myös kiinteistöille.

Valtion kiinteistöistä pitää myydä rönsyt pois. Toimitilojen käyttöä pitää tehostaa paremmalla suunnittelulla ja lisätä jatkuvasti yhteispalveluita. Lopuksi haluaisin vielä sanoa, että Senaatti-kiinteistöjen väestönsuojat eivät ole hyvässä kunnossa. Ne pitää laittaa kuntoon välittömästi. Tämä on käsky, ja haluaisin tietää ministeriltä tämän tilanteen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, poissa. — Edustaja Guzenina, olkaa hyvä.

15.04 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Tämä selonteko osoittaa, että vuodesta 2016 käytössä ollut Senaatin omakustanneperusteinen toimintamalli on toiminut varsin hyvin. Kustannuksia on tällä toimintamallin muutoksella saatu vuositasolla säästettyä yli sata miljoonaa euroa. Selonteosta ilmenee myös, että tilankäytön tehostamisella tavoitellaan vuosikymmenen loppuun mennessä 50 miljoonan säästöä vuositasolla — pienistä puroista suurista summista. Kun elämme näin vaikeita aikoja, tarvitaan juuri tämäntyyppisiä hyviä ratkaisuja, joilla helpotetaan kustannuspaineita eri puolilla yhteiskuntaa.

Palvelujen laadusta tai henkilöstön työoloista ei kuitenkaan saa tinkiä. On myös varmistettava, että tiloja kehitetään ja niihin investoidaan suunnitelmallisesti. Tilankäytön tehostaminen onnistuu, kun eri virastot käyttävät enemmän tiloja yhdessä ja tarjoavat palveluja yhteisissä palvelupisteissä, digitaaliset palvelut kuitenkin etusijalla. Seinäthän eivät voi olla itsetarkoitus.

Silloin kun tämä uudistus laitettiin liikkeelle vuonna 2016, ei tiedetty kaikkia niitä muutoksia ja vaikeuksia, joita korona ja Venäjän hyökkäyssota tulevat tuomaan tullessaan, mutta tämä muutos oli kaukaa viisas, ja tässä yhteydessä on paikallaan osoittaa kiitos uudistuksen liikkeelle laittajalle, silloiselle pääministerille Juha Sipilälle. Etätyön lisääntyminen helpottaa tilankäytön tehostamista, sillä toimitilojen käyttöasteet ovat laskeneet merkittävästi, ja tämän talven energiansäästöohjelmalla haetaan peräti kymmenen miljoonan euron säästöä valtion virastoissa. Samanlaiseen säästöön on mahdollisuus myöskin jatkossa.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi mainitsen, että Senaatti on onnistunut vähentämään harmaata taloutta työmaillaan ja toimitilojen terveysongelmia on saatu vähennettyä.

Kaiken kaikkiaan siis erittäin positiivinen kokonaisuus.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

15.06 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä Senaatti on nyt taas tällainen ilmiö, kun valtion mielestä joku asia toimii, mutta kenenkään sen käyttäjän mielestä se asia ei juurikaan toimi. Eli kyllä kun tuolla kentällä kuuntelee palautetta erilaisilta viranomaisahoilta, kyllä ne enemmänkin sanovat, että Senaatti on kirosana, kuin että sitä kiitettäisiin. Kustannukset nousevat kiinteistöissä, mutta kiinteistöissä on laatuongelmia niistä kustannusnou-suista huolimatta. Puhutaan seinistä, mutta kuitenkin tosiasia on se, että Suomi on iso maa ja täällä täytyy olla erilaisissa paikoissa verovirastoja, poliisilaitoksia ja vastaavia. Sitä me emme voi välttää, meidän täytyy ne niin sanotut seinät nyt kyllä kuitenkin ylläpitää Suomessa.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Tämä omakustanne kuulostaa varsin mielenkiintoiselta käsitteeltä siihen nähtynä, että jos kustannukset nousevat voimakkaammin kuin yksityisillä toimijoilla tällä omakustanteisella valtion toimijalla, niin mistä tämä voisi johtua? Johtuuko se kyvyttömyydestä urakoiden kilpailuttamisessa siinä, että urakoitsijat lypsävät julkista sektoria, kun tietävät, että sieltä ei piikki kesken loppu, vai mistä tässä kaiken kaikkiaan on kysymys? Jyvitetäänkö ne kustannukset rakennuskohtaisesti vai maksavatko näiden sinänsä kunnossa olevien rakennusten käyttäjät myöskin joidenkin huonompikuntoisten vanhempien rakennusten, ehkä arvokkaampien rakennusten, ylläpitoa omissa vuokratuluisaan?

Palaute tuntuu olevan sellainen — tämä nyt ei sinänsä ole Senaatin syytä — että kun annetaan määrärahoja, niin ne määrärahojen lisäykset, mitä ehkä tehdään, menevät kaikki kiinteistökustannuksiin ja it-kustannuksiin. Eli ylipäänsä kiinteistökustannusten nousuihin ei edes budjetoida rahaa riittävästi, niin että viranomaiset voisivat tehdä toimintaansa. Toimintarahat menevät niihin kiinteistöihin, ja sitten aletaan käymään yt-neuvotteluja ja tehdään lisäbudjetteja, että saadaan poliisille voimavaroja.

Tällainen kierre on nimenomaan poliitikkojen pysäytettävä. Meidän täytyy myös jollain tavalla saada hallintaan rakennus-, kiinteistökustannusten nousu, mutta myöskin tämä jatkuva alibudjetointi. Siinä on ongelmaa purettavaksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

15.08 **Riikka Purra ps:** Arvoisa herra puhemies! Tosiaan Senaatti-kiinteistöt hoitaa valtion viranomaisten kannalta hyvin merkittäviä tehtäviä, ja näillä toimitilakysymyksillä — joita edustaja Mäkeläkin edellä käsitteli — on hyvin merkittäviä vaikutuksia viranomaisten tehtävien asianmukaisen hoitamisen ja viranomaisten käytössä olevien resurssien kannalta. Tähän myös hallintovaliokunta on useita kertoja aiemmin kiinnittänyt huomiota, viimeksi varsin perusteellisesti vuonna 2020 lausunnossaan hallituksen esityksestä laiksi Senaatti-kiinteistöistä ja Puolustuskiinteistöistä.

Mutta tämän selonteonkin mukaan nykyisen vuokrajärjestelmän keskeisenä puutteena on se, että virastoilla, laitoksilla tai Senaatti-konsernilla ei ole taloudellista puskuria mihinkään yllättäviin toimitilamenoihin. Ja selonteossa todetaan myös, että tilahankkeiden kustannusten hallintaa tulee nykyisestä parantaa ja jo alkuvaiheessa tulee etsiä kustannustehokkaita ratkaisuja esimerkiksi kartoittamalla erilaisia tilankäyttöjä.

Näiden toimitilakustannusten kehittymistä on joka tapauksessa pakko seurata nykyistä enemmän kokonaisuutena, ja tästähän täällä on moneen kertaan aiemminkin puhuttu. Kyse on ylipäänsä valtion toimitilojen ja muiden tilojen kokonaisvaltaisesta sääntelystä ja myös hallinnon kehittämisestä. Ja mitä tulee esimerkiksi sisäisen turvallisuuden toimijoihin, esimerkiksi poliisiin ja Rajaan, on kerta kaikkiaan kohtuutonta, että vuosi vuodelta paisuvat tilakustannukset syövät resursseja tältä varsinaiselta työltä ja toimintarahoituksesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

15.10 **Veijo Niemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Kiinnitän huomiota siihen tyytyväisyyteen, minkä saimme aikaiseksi osaltamme puolustusvaliokunnassa, kun Senaatti-konsernille perustettiin Puolustuskiinteistöt — ja Puolustuskiinteistöt nimenomaan niin, että siel-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

lä ei ole pelkästään johtaja, vaan sinne saatiin toimitusjohtaja, jolloinka Puolustuskiinteistöillä on huomattavasti itsenäisempi toimiala.

Puutun tässä puheessani nyt kuitenkin siihen — ennen eduskuntaa olin Sisä-Suomen poliisilaitoksen työsuojeluvaltuutettu ja hyvin tarkasti kiersin useita poliisilaitoksia, poliisiasemia Sisä-Suomen alueella — että kun täällä esiintyi väittämä, että ollaan työntekijäpuolella kovin tyytyväisiä siihen, missä kunnossa Senaatin ylläpitämät poliisirakennukset ovat, niin se ei kyllä pidä paikkaansa. Jyväskylän poliisiasema on peruskorjattu kolmeen kertaan monilla miljoonilla — edelleen isot sisäilmaongelmat. Tampereen poliisilaitoksen A-rakennus on peruskorjattu useampaan kertaan, monia miljoonia laitettu tähän työhön — edelleen sisäilmaongelmia, ei pystytä työskentelemään. Hämeenkyröstä jouduttiin purkamaan kokonaan poliisitalo sisäilmaongelman takia. Äänekoskelle nyt vihdoin ja viimein on saatu uusi poliisilaitos vuosien jälkeen sisäilmaongelmien takia.

Kyllä minusta olisi aivan järkevää perustaa samalla tavalla Senaatin alaisuuteen, konsernin alaisuuteen, esimerkiksi nimikkeellä turvakiinteistöt tai poliisikiinteistöt, joilla olisi oma toimitusjohtaja ja työporukka, jotka katsoisivat ihan eri silmällä näitä poliisirakennuksia, koska ne ovat ainoastaan virkakäyttöön, ja se on iso tappio Suomelle ja valtiolle, jos työntekijät sairastuvat sen takia, että näissä rakennuksissa on huono sisäilma, ja niihin remontteihin tuhlataan miljoonia, että saadaan ne vain niin sanotusti Senaatin kautta pidettyä vuokralla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä. [Mikrofoni on kiinni] — Mikrofoni.

15.12 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Moni asia Senaatin toiminnassa on parantunut. Hyvää ovat muun muassa nämä kiinteistö- ja toimitilahallinnon periaatteet ja muutokset, mitä on tehty vuokrankorotusperiaatteisiin, yhteispalvelupisteet, asemaseutujen kehitys ja kaavoituksellinen kehittäminen, turvallisuuskiinteistöt omanaan. Mutta se, että on tehty jotain hyvää, ei tarkoita sitä, että ollaan saatu Senaatti valmiiksi.

Mitä on syytä parantaa? Tässä tuotiin esiin muun muassa toimet esteettömyysasioissa, ja edelleen kentältä kuuluu hallintovaliokunnan tontin toimijoilta se, että sisäilmaongelmia vähätellään ja käyttäjiä syyllistetään, ja se ei kyllä vie asioita eteenpäin, ei Senaatin toimesta, ei käyttäjien toimesta eikä valtionaloudenkaan toimesta. Tämän halusin nyt sanoa, ja kiitos ministeri Paaterolle, kun olette täällä näitä meidän huoliamme kuuntelemissa.

Myöskin sitten nämä epäonnistuneet väistötilojen ketjutukset: väliaikaistilojen haussa moni toimija sanoo, että Senaatilta ei oikeastaan saa mitään muuta apua kuin sitten sen, että jos täytyy investointeja tehdä, niin Senaatti lähettää laskun ja nopeasti tulevien kuukausien aikana kuolettaa sitten näitten väliaikaistilojen, väistötilojen, kustannukset.

Kaksi asiaa vielä, mitkä nyt erityisesti nostan tässä:

Jos tulee tämmöisiä erityisiä yllättäviä vikoja ja niitä pitää sitten korjata, niitten korjaaminen on aivan liian hidasta, ja tähän täytyisi kiinnittää huomiota, ovat ne sitten pienempiä tai isompia asioita, koska se tarkoittaa sitä, että silloin se vuokranmaksaja aidosti myöskin saa sen tunteen ja tiedon, että tämä vuokranantaja välittää ja myöskin toimii vuokralaisen eli sen käyttäjän, suurimmassa osassa meidän valtion viranomaisen, puolesta.

Sitten toinen asia, mikä tulee tuolta meidän alueelta, Kuusamosta: Oli erikoista, että Senaatti valitsi ainakin tämän Kuusamon poliisitalon osalta pääurakoitsijan lisäksi myös aliurakoitsijat. Tämähän aiheuttaa monenlaisia haasteita hankkeessa, ja luonnollisempaa oli-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

si tietenkin se, että se pääurakoitsija valitsisi omat aliurakoitsijansa, jolloin aikataulutukset ja yhteistyö urakoitsijoiden kesken sujuisivat paljon paremmin. Eli välillä tämä kokonaisvaltainen hallinta uupuu, ja sitten esimerkiksi Kuusamon poliisitalon hankkeessa annettiin poliisilaitokselle yhtäkkiä tehtäväksi solmia nopeasti sähköenergiasopimus, vaikka oli vielä ihan rakennuttamisvaiheessa, eli tätä ei ollut Senaatti huolehtinut. [Puhemies koottaa]

Loppuun, arvoisa puhemies: nimenomaan tämä asenne ja kansalaisen kautta viranomaisen ja asiakkaan palvelualltius. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

15.16 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Ennen vuotta 1995 meillä oli Rakennushallitus, joka hoiti näitä kiinteistöasioita, ja siihenkään ei oltu tyytyväisiä silloin. Muistan, kun silloinen valtiovarainministeri Viinanen esitti, että kootaan tämä liikelaitokseksi ja perustetaan Valtion kiinteistölaitos, joka sitten 95 aloitti toimintansa. Siihen liittyi vielä se, että kun sitten siivoojat siirrettiin uuden työnantajan palvelukseen, niin tuli pitkä oikeusriita palvelussuhteen ehtoista — no se nyt on oma lukunsa. Tavoitteena tuolloin oli koota ammatillisesti johdettavaksi ja hoidettavaksi valtion kiinteistöt, myös rakentaminen ja ylläpito kaikin puolin. Silloin nähtiin viisaaksi menetellä näin, koota ja todellakin käyttää ammattiväkeä tuolla, niin että nimismiesten — silloin oli varmaan nimismiehet vielä — ei tarvinnut olla suunnittelemassa ja toteuttamassa rakennushankkeita, vaan ne kootusti ja vastuullisesti järjestettiin tällä laitoksella. Sen jälkeenhän se on kehittynyt sitten siihen pisteeseen, mikä meillä nyt on.

Kun olin tuossa Ahon hallituksessa, niin voin kyllä sanoa, että hiukan ihmettelen sitä kritiikkiä, mitä nyt kovasti esitetään tälle mallille. Tässä on ongelmia, ja nämä valtion sisäiset vuokrat tietysti ovat aina olleet kritiikin kohteena, mutta kyllä minulla kokonaisarvio on — toki se on aivan maallikon arvio — että on saatu kuitenkin säästöä ja tehokkuutta lisää valtion kiinteistömässän sekä luomiseen että ylläpitämiseen.

Mitä sitten tulee sisäilmaongelmiin, niin niitä oli jo vanhan järjestelmän aikana ja niitä on nykyisin, niitä on kunnilla ollut koko ajan ja on edelleen. Tämä on sellainen erilliskäytös, joka tietysti on erittäin vakava ja johon Senaatti-kiinteistöjen on paneuduttava entistä paremmin, mutta kun mietin, mikä voisi olla sitten vaihtoehto tälle koko järjestelmälle, niin minun aivoistani ei sitä vaihtoehtoa oikeastaan löydy. Toivon, että tämä selonteko ja sen pohjalta käytävät keskustelut johtavat sellaiseen tulokseen, että voidaan parantaa nykyistä mallia, viedä sitä eteenpäin ja kehittää sitä ja puuttua niihin epäkohtiin, valiokunnissa ja muutoin, ja saada entistä toimivampi ja taloudellisesti tehokkaampi Senaatti-kiinteistöt.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

15.19 Piritta Rantanen sd: Arvoisa puhemies! Ajattelen niin, että Senaatti-kiinteistöissä tehty vuokrausjärjestelmäuudistus markkinaehtoisesta mallista omakustannusperusteiseen malliin on ollut ratkaisevassa roolissa siinä, että kustannuksia on saatu säästettyä ja on voitu keskittää niitä voimavaroja muun muassa tähän toimitilakannan parantamiseen ja

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

kunnossapitoon. Onkin tärkeätä, että toiminnan kehittämistä jatketaan niin, että varsinaisia tilojen käyttäjiä kuunnellaan huolella ja tiloihin liittyvissä suunnitelmissa ja ratkaisuisa ydinkäyttäjien rooli on merkittävä. Palautteet tästä ovatkin, niin kuin ministeri kertoi, parantuneet, mutta aina se yhteistyö ei aivan saumatonta ole. Ja olisinkin mielelläni kuullut, minkälaisia ajatuksia ministerillä on siitä, kuinka me voisimme paremmin vastata siihen, että asiakkaiden kokemus sujuvuus olisi aina vain entistä parempi.

Toisena näkökulmana: Täällä on paljon puhuttu etätyön lisääntymisestä ja sen tuomista haasteista ja helpotuksista ja nimenomaan niin, että se etätyön lisääntyminen on helpottanut tilankäytön tehostamista, niin kuin ministerikin sitten sanoi. Iso osa valtion työntekijöistä on pandemian aikana tehnyt ainakin jossakin määrin etätyötä.

Tämän toimitilastrategian tavoitteena on, että neljännes valtion henkilöstöstä työskentelisi virastojen ja laitosten yhteiskäyttötiloissa vuoteen 2030 mennessä. Olisinkin nyt kysynyt, olisiko tässä mahdollista huomioida koko yhteiskunnassa lisääntyvä etätyö ja monien muidenkin tarve tällaisten etätyötilojen käyttöön. Omassa kotikaupungissani toimii loistavasti tällainen etätyötila Jämsä Tehdas -nimellä, ja sen käyttöaste on ollut kovin suuri, mutta rahoitus on aina tietysti katkolla toisinaan. Olisiko näitä voitu jotenkin yhdistää niin, että myös yksityisten ja muitten työntekijöitten työntekijät pystyisivät hyödyksi käyttämään tällaisia etätyötiloja?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

15.21 **Ville Vähämäki ps:** Kiitoksia, kunnioitettu puhemies! Nostan esille vielä nämä Senaatin investointivaltuudet, jotka ovat olleet noin 300 miljoonan tasolla vuosina 2016—2019, sitten kahtena edellisena vuonna ovat olleet noin 400 miljoonan päälle, tilinpäätöstiетojen mukaisesti siis. Onhan se aivan selkeä asia, että kun näin paljon investoidaan, totta kai kiinteistöomaisuus ja kiinteistömassa kasvavat, ja sitten kun näihin kiinteistöihin investoidaan, se edelleen vaikuttaa myös siihen, että myöskin tilankäyttökustannukset kasvavat niille käyttäjille. Tämä on tietyllä tavalla, tavallaan, myöskin ongelma, koska kun me käsitetään, että valtio toisella kädellä joutuu maksamaan niistä tiloista isompia summia, niin sitä kautta ne kustannukset kasvavat ja meille jää muuhun palvelutuotantoon vähemmän käytettäväksi. Todellakin investointivaltuudet ovat olleet huomattavan isot, ja ensi vuodelle 700 miljoonaa on budjetoitu.

Toiseksi huomioksi nostan sen, että ulkomaiset kiinteistöt ovat UM:n alla ja lähetystöt ovat osana edustustoa. Edustustojen toimintamenoista neljä viidesosaa menee aivan näihin lähetystöjen kiinteistökustannuksiin. Inflaatio täälläkin — se monissa maissa laukkaa kovaa vauhtia — uhkaa edelleen nostaa näitä kiinteistökustannuksia ulkomailla.

Sitten edelleen tiede- ja taideinstituutteja Suomella on 17 kappaletta. Onhan tämä vähän mielenkiintoinen tilanne. Ehkä täytyisi jossain mielessä käydä näitäkin läpi valiokuntakäsittelyn aikana, että pitäisikö joistakin näistä tiede- ja taideinstituuteista luopua, mitä näiden osalta tehdään. Niistäkin syntyy käyttökustannuksia. Siellä tänäkin vuonna näkyy valtion budjetissa olevan näiden osalta isohkoja investointeja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

15.23 **Peter Östman kd:** Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin tuossa aikaisemmassa puheessani, puolustuksen ja muiden viranomaisten kiinteistöihin liittyy erityinen strateginen

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

intressi, ja nykyainsäädännöllähän on niin, että valtio kykenee kontrolloimaan ainoastaan kokonaisten kiinteistökokonaisuuksien ja osakeyhtiöiden myyntiä. Tämä on hyvin ongelmallinen, kun on tullut ilmi tapauksia, missä poliisin tai Rajavartiolaitoksen käytössä olleita kiinteistöjä on myyty venäläisille. Siis nämä ovat olleet sellaisia tapauksia, missä Senaatti-kiinteistöt on omistanut osakehuoneistoja jossakin isommassa kiinteistömuodossa tai kiinteistöosakeyhtiössä. Mielestäni tämä on hyvin ongelmallista, että valtiolla ei ole keinoja sitten lainsäädännöllisesti puuttua tällaisiin tilanteisiin, joissa Suomen turvallisuuden kannalta strategisia kohteita myydään ei-toivotuille ostajille tällaisessa maailmantilanteessa. Toivoisin, että ministeri voisi vastata tähän. Onko mitään ratkaisuja näköpiirissä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Semi, olkaa hyvä.

15.24 **Matti Semi vas:** Arvoisa puhemies! Kiinnitin huomiota edustaja Talvitien kommenttiin tästä Senaatin tavasta kilpailuttaa rakennusurakoita. Itse luin tästä niitten tavasta, miten ne hoitavat sitä, että ne kilpailuttavat ja valitsevat aliurakoitsijat ja tarkistavat kaikki veroihin liittyvät maksut ja muut, ja minun mielestäni se on hyvä tapa toimia. Kun tiedän, että rakennusalalla ei välttämättä ole aina niin reilua tämä kilpailutus, etenkin aliurakoitsijojen kohdalla, niin itse näen tämän semmoisena mallina, joka pitäisi viedä kuntasektorille mukaan, niin että mahdollisimman vähän tulisi rakennusalan semmoista pimeätä työtä tehtyä siellä ja saataisiin kaikki tämmöiset aliurakoitsijat, mitkä eivät toimi rehellisellä tavalla, kiinni otettua. Näillä velvoitteilla pystyttäisiin valvomaan paremmin. Minusta tämä oli hyvä esimerkki siitä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.26 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että Senaatti-kiinteistöistä keskustellaan. Varmaan siitä hyötyä on, en sitä kiistä, mutta on muutamia esimerkkejä, joita suuresti ihmettelen, miksi tällaista järjestelmää aina ylläpidetään.

Ensinnä voisin muutamia esimerkkejä tuolta maaseutukunnista mainita, olkoon pari semmoista. Esimerkiksi sellainen, että tiedän, että kotikunnassani oli yhteisesti omistettu kiinteistö, jossa oli Senaatti-kiinteistöillä omaisuus, tietty osuus siitä osakeyhtiöstä omistuksessaan. Sitten kun tehtiin peruskorjaussuunnitelma, niin valtio väisti tyylikkäästi vastuunsa myymällä sen eräälle semmoiselle taholle, josta varmasti myyntihetkellä tiedettiin, että se ei ikinä maksa mitään. Kauppahinta oli muodollinen, muutama satanenko se oli. En tiedä kauppahintaa, mutta kuitenkin ihan nollahintainen kauppa. Sillä väistettiin vastuu, ja kyseinen uusi omistaja ei takuulla varmasti osallistunut mitenkään itse urakkaan enää, vaan kunnan piti ostaa se koko omaisuus, koko kyseinen osakepotti itselleen ja sitten panna täytäntöön korjaussuunnitelma. Talo korjattiin ja on hyvässä kunnossa edelleen käytössä. Mutta tämmöistä menettelyä valtion taholta, arvoisa ministeri, minä pidän hyvin moitittavana. Kyllä kuntaa siinä huiputettiin — anteeksi, korjaan sanan: kuntaa siinä vedätettiin — tavalla, joka ei ole hyvän kauppatavan mukaista milloinkaan.

Toinen esimerkki: Rajavartiolaitos on vuokratiloissa, ja sitten kun Rajavartiolaitoksen vanhojen tilojen hinnat menivät aivan älyttömiin, Rajavartiolaitos siirtyi Ilomantsissa yksityisen omistamaan vanhaan ammattiopistoon, jossa heidän lisäksi on monta muuta. Mutta siellä sitten on tämmöinen, joku sanoisi sitä suojelurahajärjestelmäksi: Kun se on yksityinen vuokranantaja, niin he joutuvat kuitenkin kaksi prosenttia, tietääkseni, maksamaan

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

siitä vuokrahinnasta Senaatti-kiinteistöille, ikään kuin siksi, että se on heidän alueelleen tullut vuokrasopimus. Jos tämä pitää paikkansa, niin kuin minulle on kerrottu, niin ihmetelen suuresti.

Mutta niin tai näin, minä en jaksa ymmärtää sitä, että jos vapailla markkinoilla kilpailaan vaikka huonetilojen vuokrauksesta, niin minkä tautta siinä pitää olla vielä yksi välimies välissä, koska sehän ottaa aina oman osansa. Siellä on organisaatio palkattuja ihmisiä, turhia hallintokuluja. Jos yrittäjä vuokraa vaikka nyt Rajavartiolaitokselle jonkun tilan, se ottaa siitä tietyn hinnan ja sillä sipuli. Nyt jos valtio sen rakentaa, ja varsinkin sillä, mitä Senaatti-kiinteistöt edellyttää hintatasosta, tällä varmistetaan se, että maaseutukuntiin ei yhtäkään valtion toimistoa tule. Ei varmasti tule, ne hinnat ovat sellaisella tasolla, että käytännössä, niin kuin Rajavartiolaitoksellekin kävi, tilat jäävät tyhjilleen, ja ne sitten myydään jollakin viidellä eurolla eteenpäin.

Elikkä tässä on sellaisia epäkohtia, joita minä en pysty ymmärtämään. Ymmärrän sen, että oikein erikoinen tila, historiallinen rakennus tai joku vastaava, toki tarvitsee erikoiskohtelua, se ei kuulu markkinatalouden piiriin. Ne pitää vain laittaa kuntoon ja pitää kunnossa. Mutta että tällä pienet kunnat heitetään markkinoilta pois, sitä minä en millään pysty ymmärtämään enkä voi mitenkään hyväksyä.

Toivon mukaan tähän tulee parannukset aikanaan, [Puhemies koputtaa] mutta en kyllä jaksa uskoa, että välimiesten välityksellä tehty rakennustyö olisi halvempaa kuin suoraan urakoitsijan itsensä tekemä, käyttäjän tilaama tila. En usko. Sieltä välimies ottaa tietyn prosentin aina välistä, se on selvä asia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

15.29 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan haluan vastata, vaikka edustaja Mäkelä nyt ei enää paikalla olekaan. Kyllä varmasti tätä tapahtuu, näitä rikkeitä myös Senaatti-kiinteistöjen kunnossapidossa ja niin edelleen, mutta täytyy muistaa, että ne toimijat tekevät sen mahdollisuuden. Ei tästä nyt ole varmaan reilua kuukauttaakaan aikaa, kun todettiin kartelli lvi-alan toimijoissa, kotimaisissa, suomalaisissa yrityksissä, ja silloin yleensä julkisella puolella ja yhteiskunnallisilla rakentajilla se kyky puuttua siihen pitäisi olla parempi, niin että meille ei pääse syntymään kartelleja. Liittykö tämä nyt aivan Senaatti-kiinteistöihin, mutta sen puolen lainsäädäntö pitäisi kyllä nyt tehdä selkeämmäksi, niin että me voimme julkisen talouden osalta torjua sellaisen, että meillä yritystoiminnassa on mahdollista vedättää siltä osin.

Mitä tulee sitten tuohon edustaja Talvitien tuomaan, niin edustaja Semi kyllä hyvin jo vastasi. Pidän sitä kyllä erittäin tärkeänä, että meillä harmaaseen talouteen tältäkin osin pystytään puuttumaan, koska kyllähän sitten kuitenkin pääurakoitsijalla ja aliurakoitsijalla on täytynyt olla tiedossa tämä rakentamisen aikataulus ja niin edelleen, mistä he sopivat myös siinä kohtaa, kun näin tehdään. Liian paljon meillä on harmaan talouden osalta ulkomaalaisen työvoiman hyväksikäyttöä, tällä hetkellä tutkinnassa yli tuhatta ulkomaalaista rakennusalan työntekijää kohtaan rikos, joka liittyy rakennuslalle, aliurakointiin ja niin edelleen. Eli kaikki, mikä tuntuu sille, että voidaan taata, että työntekijöiden asiat huolehditaan ja verot huolehditaan, on tervetullutta. Toki pitäisi vaan olla kylmästi niin, että pääurakoitsija vastaa kaikista alihankinnassa tapahtuvista rikkomuksista ja on kustannusvastuussa.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt on niin, että aika tähän keskusteluun tällä erää näyttää pikkuhiljaa päättyvän. Nyt jos on lyhyitä puheenvuoroja Talvitiellä ja Hoskosella, niin annan puheenvuorot, sen jälkeen ministerille viisi minuuttia. — Nyt edustaja Talvitie.

15.31 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Kiitos tästä. — Totean vain, että olen Semin ja Myllykosken kanssa samaa mieltä, että harmaan talouden torjunta on todella tärkeää, yllätystarkastukset, avoimet sopimusmallit ja monet muut hyvää työtä Senaatin puolella, ja se on meidän kaikkien yhteinen asia. Voi toki olla, että viivästykset ovat Kuusamon tilanteessa johtuneet myös jostain muusta asiasta. Kyllä meidän alueellamme se enemmän on ollut sitä — en ota kantaa nyt tähän Kuusamon alueeseen — että pienemmissä rakennusyhtiöissä on todellakin enemmän niin, että siellä asiat ovat kunnossa, ja sitten jos tulee tosi iso rakennusyhtiö, niin siellä tulee sellaista epäilyä, että mites täällä kaikki toimiikaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.32 Hannu Hoskonen kesk: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Lyhyesti sanon vain vielä tästä vuokraushommasta, että onhan se ihan päivänselvä asia. Kun maaseutukunnassa oli joku valtion viranomaislainen — niitä nyt ei enää ole, ne on sieltä käytännössä poistettu, jos eivät ole lähteneet menemään — systeemi vuokrauksessa oli sellainen, että Senaatti-kiinteistöt vaati, että vaikka nyt joku valtion toimija maksaa heille vuokraa sen markkinahintaisen mukaan, joka oli tätä pääkaupunkiseudun tasoa suurin piirtein, ja vaikka yksityinen vuokranantaja olisi antanut sen samaisen huoneiston kolmasosalla hinnasta vuokralle, niin se ei käynyt, sitä ei voinut vuokrata. Kun me tällaisia kustannusautomaatteja luomme itse täällä ja sitten me kiukkuamme budjettikäsittelyssä, ministerit selittävät aitiosta kauniisti, miksi on tällaiseen tilanteeseen menty, niin ei kai meidän tarvitse ihmetellä. Mehän olemme siihen syyllisiä, kun sallimme, me edustajat, sen. Pitäisikö meidän itse siihen puuttua? En jaksa ymmärtää tämmöisiä suojattuja järjestelmiä, joissa hinta on määrätty etukäteen ja yksityinen markkinoilla toimiva yrittäjä ei voi toimia, kun ei hänellä ole edes mahdollisuutta tehdä tarjousta.

Tämä minua harmittaa, kun verorahoja on kuitenkin niin turkasen vähän ja pahoin pelkään, että tulevaisuudessa yhä vähemmän.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten ministeri Paatero, viisi minuuttia.

15.33 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Kiitoksia, puhemies ja kaikki osallistuneet! Monta, erittäin monta hyvää näkökulmaa, ja tässä joitain mainitsen.

Eduskunnan budjettirooli on semmoinen, mikä tässä selonteossa nostettiin esille, ja sitä keskustelua pitää jatkaa, liittyy myöskin investointivaltuuksiin. Puurakentaminen, esteelisyyskysymykset, kiertotalouden parempi hyödyntäminen, työtyytyväisyys.

Myynti venäläisille -kysymykseen: Täällähän on juuri tällä hetkellä puolustusministeri tuonut tämän lain, jossa voidaan taas tiukata sitä myyntiä ja niitten myyntien kontroleja, koskettavat ne sitten maa-alueita tai kiinteistöjä. Suosittelen, että otatte esille tämän kysymyksen siinä, koska meillä on työnjako niin, että Puolustusvoimat katsoo ne kiinteistöt ja

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

maa-alueet, ja jos tarvitaan ostoja, jos ei neuvottelumenettelyyn päästä, sitten valtiovarainministeriön oman tonttini puolelta niitä hankitaan.

Kysymykseen väestönsuojista ja muusta: Meillä on tällä hetkellä juuri meneillään kriitisten kiinteistöjen listaaminen. Elikkä kun täällä mietitään, ovatko normaaleja kiinteistöjä vai eivät, niin meillä kuitenkin on pakko katsoa läpi etenkin nyt, mitkä ovat ne kiinteistöt, jotka tarvitsevat aina sähkövirtaa ja -verkon. Nämä ovat meillä katsottavana läpi, ja ne pitää suojata niin, että niissä on sitten varavirtalähteet. Sen takia ne eivät ole mitään normaaleja kiinteistöjä, joita voidaan ihan mistä tahansa vuokrata. Pitää olla niin, että niissä on kunnan suojatilat olemassa. Näitä parhaillaan kartoitetaan läpi, koska eri hallinnonaloilla on erilaisia tarpeita.

Täällä oli kysymys rakennusten vuokrauksesta, että onko iso potti ja miten niitä sieltä jaetaan. Ei, jokaisen rakennuksen kohdalta katsotaan se vuokrahinta erikseen.

Tyytyväisyyteen käyttäjiltä sekä sisäilmaongelmiin liittyen: Yleisesti tilanne on parantunut, mutta tähän kysymykseen, mitä voitaisiin parantaa, niin tämä vuoropuhelu, jota esimerkiksi tällä hetkellä on aloitettu poliisien kanssa, poliisijohdon kanssa, auttaa siihen, että on todellakin yhteinen ymmärrys siitä, minkälaisia tiloja, mihin ensisijaisesti, mikä on priorisointi ynnä muuta — ja mitä uusia vaatimuksia tulee, koska kaikkien meidän sektoreille erityisesti näitten turvallisuusviranomaisten kanssa tulee koko ajan lisävaatimuksia, ja voi olla, että nyt tästä Nato-prosessista tulee vielä uudenlaisia vaatimuksia, mihin pitää sitten näissä kiinteistöissä myöskin vastata.

Tähän tilojen käytön määrään: Me olemme päättäneet nopeuttaa meidän tilaohjelmaa. Elikkä meillä oli aikaisemmin päätetty ja nyt on päätetty nopeuttaa, koska näyttää siltä, että etätyö — vaikka olen samaa mieltä äsken edustetun näkökulman kanssa, että pitää katsoa, mihin tämä asettuu, niin meillä joka tapauksessa jää tiloja käyttämättä ja tyhjilleen — tuo tiivistämistä. Minä olen tosi tyytyväinen, että Senaatti on ottanut tässä roolia, että 12 viranomaisen kanssa, Kela ja muut huomioid mukana, yhdessä katsotaan sitä ratkaisua, koska pitää olla joku, joka kokoaa sen porukan, kaikki ne, millä alueella toimijat sitten ovatkaan, ja sen, minkälaisiin yhteiskäyttötiloihin tai yhteiseen palvelupisteeseen voidaan milläkin alueella päästä. Tämä on Senaatin yksi rooli.

Aseman seudut on toinen rooli, joka on ollut erittäin palkitseva monella alueella, ja samaten tämä Puolustuskiinteistöt. Nämä liittyvät siihen samaan kysymykseen, että Senaatti on näin voinut lisätä osaamistaan kilpailuttamisessa, harmaan talouden torjunnassa, kun on pystytty tätä omavalvontaa lisäämään. Siis Senaatilla on malli omavalvontaan, minkä toivon myöskin, niin kuin täällä jo nostettiin esille, leviävän muihinkin, vaikkapa kunnallisiin, rakennusurakoihin, koska he tsekkaavat omalla listauksellaan sieltä, mitkä asiat ovat kunnossa ja mitkä eivät ole kunnossa, elikkä tehdään tarkempaa kontrollia.

Myöskin sisäilmaongelmien tutkimiseen ja niiden hoitamiseen on lisätty osaamista, mutta meillä on tässä valtakunnassa monella sektorilla puutetta osaajista, ja kyllä Senaatti on näin isoimpana esimerkiksi rakennuttamisen osalta huomattavasti kilpailukykyisempi, kun siellä on laaja joukko eri alojen asiantuntijoita ja hyvin erityyppisiä toimitiloja ja myöskin alueita, koska ei voi olla niin, niin kuin se esimerkki oli tässä jossakin, että meillä jokainen sektori, jokainen poliisilaitos itsekseen tai jokainen verotoimisto itsekseen, rakennuttaisi tilat ja hoitaisi kaiken sen infran ja kunnossapidon myöskin tulevaisuudessa.

Näitä kaikkia viedään eteenpäin, ja uskon, että tässä keskustelun aikana, mitä eduskunta nyt sitten valiokunnissa käy, saadaan vielä vahvennettua tätä.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle tarkastusvaliokunnan, puolustusvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

8. Valtioneuvoston selonteko Suomen digitaalinen kompassi

Valtioneuvoston selonteko VNS 10/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Kuntaministeri Sirpa Paateron esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään viisi minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Lähetekeskusteluun varataan ensi vaiheessa enintään puolitoista tuntia.

Avataan keskustelu. Ministeri Paatero, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.39 **Kuntaministeri Sirpa Paatero** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elämme keskellä nopeaa digitaalista murrosta, ja menestyäksemme murroksen keskellä tarvitsemme yhteiset kansalliset tavoitteet digitalisaatiolle. Selonteko Suomen digitaalisesta kompassista vastaa osaltaan tähän tarpeeseen. Digikompassi, niin kuin tätä nimitetään, on vuoteen 2030 ulottuva kansallinen strateginen tiekartta, joka asettaa yhteisen suunnan Suomen digikehitykselle ja luo perustan menestykselle ja hyvinvoinnille turbulentsissa maailmassa.

Digitalisaatio elikkä digitaalisen tiedon ja digitaalisten teknologioiden hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä ulottuu kaikille yhteiskunnan osa-alueille ja muovaa yhtä lailla julkisen sektorin ja yritysten toimintaa kuin osaamistarpeita. Digitalisaation aikaansaama murros on kaikenkattavaa ja todella nopeaa. Meidän on kyettävä valjastamaan muutos eduksemme. Yritysten toimintaympäristö muuttuu sekä tuotteita katoaa markkinoilta esimerkiksi älypuhelimien korvatessa lukuisia aiemmin tarpeellisia laitteita kamerasta navigaattoriin ja palveluita lippumyynnistä videovuokraamoon. Samaan aikaan syntyy uutta arvotuotantoa, uusia liiketoimintamalleja ja palveluita. Kuinka siis varmistamme, että suomalaisilla yrityksillä on valmiudet menestyä digitalisoituvassa toimintaympäristössä?

Myös julkiset palvelut muuttuvat yhä digitaalisemmiksi, ja olemmekin julkisten palveluiden digitalisaatiossa maailman kärkimaita. Kansalaiset ja yritykset odottavat yhä parempia ja sujuvampia julkisia palveluita. Keskusteluissa on vahvasti esillä myös palveluiden automaatio. Tämä tarkoittaa kuitenkin myös sitä, että julkisten palveluiden kehittäminen edellyttää aitoa tavoitteellista yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Järjestelmien sekä tie-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

don yhteentoimivuus on ratkaisevassa roolissa. Kansalliset tavoitteet ja jaettu visio tukevat tätä kehitystä.

Toisaalta digitalisaatio ja siihen liittyvä nopea muutos haastavat myös osaamista sekä digitaalisen infrastruktuurin kestävyyttä ja turvallisuutta. On tehtävä entistä määrätietoisemmin ja laaja-alaisemmin työtä, jotta pystymme hyödyntämään digitalisaation mahdollisuudet sekä torjumaan sen aiheuttamat uhat. Tänä keskustelussa oleva selonteko Suomen digitaalisesta kompassista antaa meille suuntaviivat tähän työhön.

Kuvattu murros ei koske vain Suomea vaan koko maailmaa. Euroopan unioni onkin julistanut kuluvan vuosikymmenen digitaalisesti vuosikymmeneksi, ja tähän liittyen EU on laatinut vuonna 21 digitaalisen kompassin nimellä ”Polku digitaaliselle vuosikymmenelle”. Tämä on ollut yksi lähtökohta Suomen digitaaliselle kompassille, vaikkakin kansallisten tavoitteiden kautta rakentuen. EU:n ohjelma pyrkii luomaan jäsenmaille strategisen etenemissuunnitelman yhteiskunnan ja talouden digitaalisen murroksen saavuttamiseksi. Tarkoitus on, että nyt esiteltävää Suomen digikompassia vastaavat kansalliset kompassit ohjaavat kaikissa jäsenmaissa digitalisaatitavoitteiden edistymistä ja samalla tarjoavat näkymän EU:n digitalisaatitavoitteiden saavuttamiseen.

Edelläkävijämaana me olemme asettaneet riman aika korkealle. Digitalisaatiomittareiden kärkimaana Suomi on halunnut olla ensimmäinen kansallisen strategisen tiekartan laatinut jäsenmaa. Olennaisinta on kuitenkin, että digikompassi asettaa meille kansalliset yhteiset tavoitteet, joita kohti työskentelemällä Suomi menestyy yhä digitaalisemmassa maailmassa. Samalla me teemme osuutemme EU:n digitaalisen murroksen edistämiseksi.

Digikompassin tavoitteet on jaettu neljään osa-alueeseen, jotka ovat digitaalisesti osava väestö ja työvoima, digitaalinen infrastruktuuri, yritysten digitalisaatio ja digitaaliset julkiset palvelut. Digikompassissa asetetaan vuoteen 2030 kohdistuvat tavoitteet niin menestyksekkään digitalisaation edellyttämälle infrastruktuurille ja osaamiselle kuin digitalisaation täysimittaiselle hyödyntämiselle yrityksissä ja julkisissa palveluissa.

Käyn seuraavaksi läpi kunkin osa-alueen merkitystä osana digikompassia ja kansallisia tavoitteita:

1) Digitaalinen infrastruktuuri luo perustan koko yhteiskunnalle ja toimii palveluiden ja talouden pohjana. Tavoitteena on, että digitalisaatio ja datatalous palvelevat entistä paremmin kansalaisia, yhteisöjä ja yrityksiä. Digikompassi kattaa kolme digitaalisen infrastruktuurin kokonaisuutta, jotka ovat datatalous, kyberturvallisuus sekä tietoliikenneyhteydet, joihin sisältyy myös palvelin- ja laskentainfrastruktuuri.

2) Osaamisen osalta puhumme digikompassissa niistä tiedoista ja taidoista ja valmiuksista, joita digiajan kansalainen ja ammattilainen tarvitsevat tässä digitalisoituvassa yhteiskunnassa ja työelämässä. Työelämän muuttuvien osaamistarpeiden rinnalla digikompassissa huomioidaan myös digitalisaation vaikutukset kansalaisten taitoihin osallistavan, kilpailukykyisen ja kestäväen Suomen rakentamisessa. Tässä kokonaisuudessa pyrimme varmistamaan, että kaikki pysyvät mukana digitaalisessa kehityksessä. Osaamisen osa-alue koostuu kolmesta tavoitekokonaisuudesta, jotka ovat digitaalinen sivistys, digitaaliset perustaidot ja digitaalinen osaaminen.

3) Uudet teknologiat ja datan hyödyntäminen mahdollistavat yritysten uudistumisen esimerkiksi reaaliaikaisesti ohjautuvien arvoketjujen, uusien digitaalisten tuotteiden ja palveluiden sekä uusien liiketoimintamallien kautta. Suomalaiset suuryritykset hyödyntävät digitalisaatiota jo mallikkaasti, mutta taloutemme riippuu merkittävällä tavalla siitä, kuinka pienet ja keskisuuret yritykset pystyvät menestymään uudessa digitaalisessa toimintaym-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

päristössä ja hyödyntämään digitalisaation mahdollisuuksia. Digikompassi kattaakin kolme yrityksen digitalisaatioon keskittyvää kokonaisuutta, jotka ovat digiteknologiat uudistumisen ajureina, digivihreä siirtymä sekä pk-yritysten digikyvykkyys.

4) Suomalaisen yhteiskunnan perusta on kyvykäs julkinen hallinto. Olemme kuitenkin tilanteessa, jossa kaikkia teknologian hyötyjä ei saada ulosmitattua vanhoja malleja digitalisoimalla, vaan palveluiden järjestämisen logiikka ja prosessit on järjestettävä uudelleen. Julkisia palveluita on kehitettävä ihmiskeskeisesti ja huomioiden digitaalisten palveluiden turvallisuus. Kansalaisten, yritysten ja yhteisöjen tulee voida luottaa eettisesti kestäviin, avointa ja läpinäkyvää toimintaa tukeviin ja turvallisiin julkisiin palveluihin. Digitaaliset julkiset palvelut -osa-alue koostuu kolmesta tavoitekokonaisuudesta, kuten muutkin, jotka tässä ovat ihmiskeskeistä ja vihreää siirtymää edistävä julkinen hallinto, yhteentoimivat julkiset palvelut ja kokonaisturvalliset julkiset palvelut.

EU:n digikompassista poiketen Suomen digikompassissa asetetaan myös tavoitteet digitalisaation johtamiselle ja toimeenpanolle. Digitalisaatio teemana on varsin kokonaisvaltainen, ja siksi meidän on kyettävä luomaan ja johtamaan kansallista digitalisaatiokehitystä yli hallinnonala- ja sektorirajojen. Tässä onnistuminen on keskeinen edellytys digitaalisessa murroksessa onnistumiselle.

Suomen digikompassia on valmisteltu tiiviissä yhteistyössä ministeriöiden, virastojen, kuntien ja sidosryhmien kanssa. Kompassin valmistelussa on pyritty avoimuuteen ja avoimeen valmisteluun, ja työhön on voinut osallistua muun muassa erilaisissa työpajoissa, aamukahvikeskusteluissa ja kahdella lausuntokierroksella. Sidosryhmät ovat ilahduttavan aktiivisesti osallistuneet valmisteluun, mikä osoittaa, että yhteisten strategisten suuntaviivojen luomiselle on tarvetta.

Digikompassin kokoamisen ja viimeistelyn ministeriöiden yhteistyönä on osaltaan mahdollistanut uusi poikkihallinnollinen digitalisaation johtamisen rakenne valtioneuvostossa. Se koostuu syksyllä 21 perustetusta digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon kehittämisen ministeriryhmästä sekä ministeriryhmän työn tueksi perustetusta poikkihallinnollisesta valtioneuvoston digitoimistosta. Digitoimisto on osaltaan vastannut kansallisen digikompassin valmistelusta, ja tämä työ osoittaa, että ministeriöt pystyvät hyvään yhteistyöhön. Tälle hyvin alkaneelle hallinto- ja sektorirajat ylittäneelle yhteistyölle onkin tarvetta myös tulevaisuudessa, kun me teemme digikompassista asetettuja tavoitteita todeksi. Nämä tavoitteet käytännön konkreettisesta etenemisestä ovat meidän seuraavan ministeriryhmän käsittelylistalla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Nyt mennään ryhmäpuheenvuoroihin. — Edustaja Werning, sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

15.49 **Paula Werning sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Digitalisaatio on ilmastonmuutoksen ohella tämän hetken suurin yhteiskuntaamme muuttava ilmiö. Samalla lailla, kun pyrimme sopeutumaan uuteen tilanteeseen muuttuvan ilmaston ja sen aiheuttamien vaikutusten edessä, meidän tulee muokata aiemmin luotuja rakenteita ja toimintatapojamme digitalisaation ja datatalouden mukanaan tuoman työn ja palveluiden murroksen sekä uusien digitaaliseen ympäristöön kohdistuvien uhkien myötä.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä näkee, että ilmastonmuutoksesta poiketen digitalisaatioon tulee kuitenkin suhtautua ennen kaikkea mahdollisuutena. Edelläkävijyys digitalisaation hyödyntämisessä on kansainvälisen kilpailukyvyn näkökulmasta avaintekijä tulevana vuosina. Uusien digitaalisten ja dataa hyödyntävien teknologioiden kehittäminen, käyttöönotto ja soveltaminen ovat elinehtoja sille, että pärjäämme tässä digimurroksessa.

Nyt käsittelyssä olevassa digikompassissa määritellään kansalliset tavoitteet digitalisaation hyödyntämiselle, jotta Suomi menestyy murroksen keskellä. Selonteon myötä meillä on vuoteen 2030 asti ulottuva strateginen suunnitelma ja näkymä siitä, miten digitalisaatiokehityksemme etenee tulevana vuosina. Samalla siinä on linjattu arvoista, joihin tämä kehittämistyö pohjautuu.

Suomella on pitkät perinteet yhtenä digitalisaation kärkimaista aina Nokiaa myöten. EU-maiden keskinäisessä digitalisaatiovertailussa Suomi on jo useita vuosia ollut kärkisi-joilla, ja tänäkin vuonna Suomi sijoittui tässä DESI-vertailussa ensimmäiseksi. Tämä kertoo siitä, että Suomessa on jo aiemmin tehty pitkäjänteisesti ja hallintoalojen rajat ylittävästi oikeita asioita digitalisaation edistämiseksi. Tällä kunnianhimoisen digi- ja teknologia-politiikan linjalla meidän tulee myös jatkaa.

Suomen edelläkävijyydestä kertoo myös se, että me olemme ensimmäinen EU-maa, jossa komission digikompassimallin mukainen kansallinen strategia on laadittu. Komission asettamien tavoitteiden lisäksi digikompassiimme on sisällytetty täydentäviä ja komission linjauksia pidemmälle meneviä kansallisia tavoitteita ja teemoja. Nyt muualla Euroopassa otetaan mallia meistä, ja tästä meidän on syytä olla ylpeitä.

Nyt valmistunut digikompassi on kunnianhimoiselle ja pitkäjänteiselle digipolitiikalle merkittävä lähtölaukaus. Työ on kuitenkin vasta alussa, ja jatkossa laaditaan toimenpidesuunnitelma, jossa määritellään konkreettisesti keinot, joilla näihin muotoiltuihin tavoitteisiin päästään. On tärkeää, että nyt laadittavia konkreettisia tavoitteita seurataan, päivitetään ja uudistetaan tulevilla hallituskausilla sitä mukaa, kun niitä saavutetaan.

Arvoisa puhemies! Digitalisaatiolla on merkittävä rooli myös ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja vihreän siirtymän edistäjänä. Kuten Suomen digikompassissa on huomioitu, digitaalisilla ratkaisuilla ja tekoälyn avulla voimme esimerkiksi vähentää päästöjä ja materiaalinkulutusta tuotantoprosesseissa, edistää kiertotaloutta sekä tehostaa energiankulutusta. Suomessa on merkittävää tähän liittyvää osaamista, ja edistämällä puhtaiden teknologioiden vientiä myös muihin maihin voimme paitsi pienentää hiilijalanjälkeämme myös kasvattaa omaa hiilikädenjälkeämme. Alan osaajia tarvitaan kuitenkin tulevana vuosina yhä enemmän.

Alati digitalisoituvassa yhteiskunnassa on kuitenkin SDP:n mielestä tärkeää muistaa, että kaikki pysyvät yhteiskunnan kehityksessä mukana ja ettei kukaan jää digitaalisten palveluiden ulkopuolelle. Erityisesti ikääntyvät ovat heikommassa asemassa digitaalisten palveluiden käyttäjinä. Meidän tuleekin pitää huolta siitä, ettei meille synny digiköyhyyttä. Siksi onkin hyvä, että tässä digikompassissa yhtenä osa-alueena kiinnitetään huomiota osaamiseen, sillä digitaidot ovat meille uusi kansalaistaito, jota tarvitsemme.

Arvoisa puhemies! Loppuun vielä muutama sana kyberturvallisuudesta. Suomen ja koko Euroopan turvallisuusympäristö on viime kuukausina muuttunut perustavanlaatuisesti. Etenkin nykyisessä digitalisoituvassa yhteiskunnassa on tärkeää, että tietoverkkoimme ovat turvalliset ja olemme varautuneita myös erilaisiin kyberuhkiin ja vaikuttamisyrittäisiin, jotka kohdistuvat kriittisiin toimintoihimme. Myös tähän haasteeseen vastataan digikompassin tavoitteissa ansiokkaasti.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Ari, perussuomalaisten eduskuntaryhmä.

15.54 **Ari Koponen ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston selonteko digitaalisesta kompassista, tai lyhyemmin digikompassista, on vuoteen 2030 ulottuva kansallinen suunnitelma. Se pitää sisällään Suomen vision vuoteen 2030 sekä ne arvot, joihin pohjaamme digitalisaatiokehityksemme. Moni asiantuntija onkin sanonut maailman muuttuvan enemmän seuraavan kahdenkymmenen vuoden aikana kuin viimeisten kahdensadan vuoden aikana. Suomenkin tulevaisuuden teknologinen kilpailukyky perustuu digitaaliseen kehitykselle, innovaatioille ja osaamiselle. Raportissa on paljon hyvää, kuten esimerkiksi panostaminen datatalouden kasvuun sekä pienten ja keskisuurten yritysten vahvempi mukaanottaminen digitalisaation tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämiseksi.

Tulevaisuusvaliokunnan jäsenenä haluan nostaa esiin myös raportissa mainitun avaruuden ja satelliittien strategisen merkityksen. Haluamme korostaa, että uudet avaruusteknologiat sekä niihin liittyvät palvelut ja osaaminen ovat Suomelle merkittävä liiketoimintamahdollisuus, mihin täytyy tarttua. Tällaisena aikana se on myös erittäin tärkeä kehityskohde yhteiskunnan toimivuuden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Mutta on nostettava esiin myös puutteita ja huolenaiheita, joita digitalisaatioon liittyy ja joita selonteossa ei nähdäksemme riittävästi käsitellä. Esimerkiksi sotateknologioiden alueella voi syntyä ennennäkemättömiä ratkaisuja dataa, data-analytiikkaa, tekoälyä, automiatioteknologiaa, avaruusteknologiaa ja hypersoonista teknologiaa yhdistelemällä. Perusteellisempaa tarkastelua kaipaisi myös kvanttitietokoneiden tuoma uhka nykyisten digitaalisten aineistojen suojaukselle.

Puhemies! Suomessa on ongelmia monien sähköisten järjestelmien kanssa. Ne eivät keskustele keskenään, ovat kalliita, myöhässä aikatauluista ja liian usein toimimattomia. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmä Apotti sekä vankiloiden uusi tietojärjestelmä Roti ovat tästä huonolla tavalla hyviä esimerkkejä — toimimattomia järjestelmiä, mitkä maksavat valtavasti mutta samalla vaarantavat potilas- sekä vankiloiden turvallisuuden kentällä toimivien ammattilaisten mukaan.

Huomattava on mielestämme myös se tosiseikka, että niin kauan kuin meillä ei panosteta kiinteisiin laajakaistayhteyksiin, saamme vain haaveilla niistä kaikista mahdollisuuksista, mitä digitalisaatio voisi meille tarjota. Jos ei ole oikeanlaisia yhteyksiä, ei ole myöskään palveluita.

Meille perussuomalaisille on tärkeää pitää koko Suomi asumiskelpoisena, mikä edellyttää toimivia tietoliikenneyhteyksiä niin maaseudulla kuin kaupungeissa.

Venäjän hyökkäyssodan ja Kiinan huolestuttavan kehityksen myötä myös kyberuhat on otettava entistä tarkemmin ja vakavammin huomioon.

Digitalisaatiokehitys ei ole ongelmatonta, ja se saattaa tuoda eteemme myös sellaisia ongelmia, joita emme ole aiemmin joutuneet kohtaamaan. Selonteossa todetaan hyvin: ”Juloksen sektorin tulee jatkuvasti arvioida teknologiakehitykseen liittyviä riskejä sekä eettisiä näkökulmia yhteiskunnan eri sektoreilla ja varmistaa turvallinen ja yksilöä suojaava toimintaympäristö.” Tämä on aivan erinomainen kohta, jota on syytä alleviivata.

Erityisen suurta varovaisuutta tulee noudattaa vasta kasvamassa ja kehittymässä olevien yksilöiden eli lasten ja nuorten tilanteeseen. Kuten me kaikki tiedämme, maamme koululaitoksen tämänhetkinen tilanne on huolestuttava. Nuorten koulutustaso on kääntynyt uusien opetussuunnitelmien aikana laskuun ja jäänyt jälkeen kansainvälisestä vertailusta.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Perhetausta vaikuttaa aiempaa enemmän oppimistuloksiin, vaikka ennen järjestelmä tuotti säännönmukaisesti laadukkaita tuloksia perhetaustasta riippumatta. Erilaiset mielenterveysongelmat, ahdistuneisuus ja masentuneisuus ovat kasvaneet, ja kouluväkivalta on raaisnut.

Me perussuomalaiset joudumme usein muistuttamaan reaalityodellisuuden raameista, jotka tässäkin asiassa tullaan unohtumaan. Varsinkaan itseään kovin edistyksellisinä pitävät tahot eivät aina tunnista sitä tosiasiaa, että ihminen on edelleen ihminen, elävä olento tiettyine rajoituksineen. Ja ennen kaikkea lapsi on vasta kehitysvaiheessa oleva ihminen. Vaikka lapselle lyötäisiinkin älylaite käteen ja hehketettäisiin digitaalisten oppimismenetelmien käyttöä, meidän ei tule myöskään unohtaa uuden teknologian tutkittuja haittavaikutuksia. On kiistaton tosiasia, että lasten aivot eivät ole aikuisten aivot. Esimerkiksi aivojen otsalohkot kehittyvät aina kahteenkymmeneen ikävuoteen asti, ja on olemassa selvää tutkimusnäyttöä siitä, että tietotekniikan käyttö heikentää oppimistuloksia esimerkiksi lukuaidon ja matematiikan osalta.

Suurempi digimenetelmien käyttö koulussa on yhteydessä heikompiin oppimistuloksiin kaikilla tutkituilla alueilla luonnontieteistä ongelmanratkaisuun. Myöskään käytöshäiriöt ja riippuvuus digilaitteista eivät ole asioihin perehtyneille uutta tietoa. Meillä ei ole myöskään yhtenäistä digistrategiaa tai visiota siitä, miten viemme digitalisaatiota koulutusjärjestelmäämme.

Puhemies! Selonteossa tuodaan useassa kohtaa esiin digitaalisen sivistyksen merkitys. Se on eittämättä tärkeää. [Puhemies koputtaa] Me perussuomalaiset vaadimme sen rinnalle kuitenkin digiviisautta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Kokoomuksen eduskuntaryhmä, edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

16.00 **Ville Valkonen kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuokasta kännykään ja kirveestä keinoälyyn — teknologian kehitys on aina ollut maailmaa eniten muuttavia voimia. On ensiarvoisen tärkeää, että teknologiasta ja kehityksen hallitsemisesta keskustellaan laajasti Suomessakin. Digitalisaatio näkyy elämän kaikilla osa-alueilla: arkipäivän palveluista viihteeseen, koulutukseen ja hallintoon. Informaatioteknologia on viimeiset parikymmentä vuotta ollut myös kehittyneiden maiden talouskehityksen tärkeimpiä tekijöitä. Digitalisaation ja datatalouden mahdollisuuksiin on jatkossakin tartuttava ja haasteet on torjuttava. Suomi olkoon edelleen digiaikakauden edelläkävijä.

Arvoisa puhemies! Aloitetaan haasteista. Elämän digitalisoituessa myös rikollisuus on siirtynyt enenevässä määrin verkkoon. Erilaiset netissä tapahtuvat huijaukset, seksuaalirikokset, petokset ja huumekauppa ovat esimerkkejä internetin synkistä puolista. Myös erilaiset kyberhyökkäykset, informaatiovaikuttaminen ja tietomurrot haastavat koko yhteiskuntaa. Vastaamon surullinen tapaus on tästä esimerkki.

Digimaailma on uusi rintama myös valtioiden välisissä konflikteissa. Kybertyö on nykyään pysyvä keino. Esimerkiksi Venäjä on suorittanut laajamittaisia kyber- ja informaatio-operaatioita vuosien ajan — osa tuloksekkaitakin. Myös massiivinen osa tiedustelusta on nykyään digitaalista. Esimerkiksi Kiina pyrkii käyttämään 5G- ja muita teknologioita vakoiluun.

On välttämätöntä, että pysymme rikollisia ja valtiollisia vaikuttajia aina askeleen edellä. Tietoturvasta ja jokaisen oikeudesta yksityisyyteen on pidettävä huolta. Olennaista on

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

myös huolehtia kriittisen tietoinfrastruktuurimme turvallisuudesta. Suomen valtion on vaaroitettava selkeästi kansalaisia erityisesti kiinalaisen teknologian käyttöön liittyvistä riskeistä. Meidän on myös arvioitava vakavissaan Huaweiin ja ZTE:n 5G-verkkolaitteiden sulkemista 5G-verkkojen ulkopuolelle Ruotsin tapaan. Lisäksi kansalaiset tarvitsevat enemmän tukea joutuessaan tavanomaisten kyberrikosten, kuten huijausten ja kiristyksen, kohteeksi. Suomen on aktiivisesti edistettävä kansainvälistä yhteistyötä, jolla kyberrikollisuuteen saadaan tehokkaasti puututtua, olivat tekijät sitten missä päin maailmaa tahansa. Kokoomus on myös esittänyt, että kyberturvallisuuden johtaminen keskitetään selkeästi yhdelle taholle. Digimaailmassakin valtion elintärkeä tehtävä on pitää kansalaiset turvassa.

Arvoisa puhemies! Sitten mahdollisuuksiin. Olemme olleet digiajan voittajia. Suomesta ovat ponnistaneet niin Linux, kännykät kuin Supercell ja Wolt. Jopa verottajamme on digitoiminnassaan maailman kärkeä. Meillä on valtavasti menestystekijöitä.

Huipulla pysyminen ja uudet menestystarinat vaativat kuitenkin jatkuvaa työtä. Ilmeisin pullonkaula tulevalle menestykselle on it-osaajapula. Tarvitaan välttämättä sekä kotimaista koulutusta että ulkomaisia osaajia. Jokainen aikansa elänyt este työperäiselle maahanmuutolle pitää raivata, esimerkiksi saatavuusharkinnasta on luovuttava.

Toinen pullonkaulamme menestykselle on investointipula. Suomea on kehitettävä investointiympäristönä siten, että tänne sijoittuu entistä useampi globaali digiyritys. Myös kotimaiset yritykset pitää saada investoimaan digitalisaatioon. On hyvä, että pk-yritykset on erikseen nostettu esiin digikompassissa.

Kolmanneksi kansalaisten digitaitoihin panostaminen on elintärkeää. On varmistettava, ettei kukaan jää digitalisoituvan yhteiskunnan väliinpuotoajaksi. Digitaidot ovat nykypäivän perustaitoja siinä missä luku- ja laskutaitokin.

Neljänneksi on etsittävä jokainen julkinen palvelu, jossa digiratkaisut mahdollistavat tuottavuuskasvua. Sote-uudistuksen osana tulee varmistaa, että uuden teknologian ja digitaalisten palveluiden mahdollisuudet otetaan käyttöön kaikkialla Suomessa. 22:een eri julkiseen toimijaan liittyy paljon riskejä.

Arvoisa puhemies! Vain muutos on pysyvää. Uskalletaan myös nostaa kansainvälistä riimaa. Sen lisäksi, että Suomi voi onnistua digimaailmassa, voimme myös olla kokoamme suurempi suunnannäyttäjänä EU:ssa ja globaalisti. Ihmiskunnan tulevaisuus on suurelta osin digitaalinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Keskustan eduskuntaryhmä, edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

16.05 **Pasi Kivisaari kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Digikompassi” on kapulakieltä, josta olisi korkea aika päästä eroon, etenkin kun puhumme ihmisten arkeen liittyvistä asioista, niin kuin nyt. Kyse on tiedon ja palvelujen siirtymisestä sähköiseksi tai verkkoon. Se vaikuttaa jokaiseen suomalaiseen.

Puhemies! Muutamalla painalluksella voimme soittaa ystävällemme videopuhelun tai ostaa junaliput. Voimme hoitaa työasioita, maksaa laskuja, etsiä tietoa, täyttää veroilmoituksen tai tavata lääkärin kotoa. Kaikki tämä on tehnyt asioiden hoitamisesta nopeampaa ja tehokkaampaa. Kehityksen käänköpuolena on, että osa ihmisistä uhkaa tippua kyydistä. Asioinnin turvallisuuskin mietityttää. Mikä toisille on helppoa, on toisille vaikeaa.

Kun palvelut ovat sähköistyneet ja siirtyneet verkkoon, mahdollisuuksia asioiden hoitamiseen ihmiseltä ihmiselle on karsittu rankalla kädellä. Osalle suomalaisista juna-, lento-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

tai konserttilippujen ostaminen on nykyään lähes mahdoton tehtävä. Vero- tai pankkiasioita ei voi enää hoitaa menemällä itse konttoriin, tai palvelut voi saada vain muutamana tuntina viikossa kaukana kotoa. Puhelinpalvelut ovat tukossa ja jonotusajat kestämättömän pitkiä. Puhelimesta ja niiden apeista on tullut liian monelle monimutkaisia käytettäväksi. Jäykällä sormilla oikeisiin näppäimiin osuminen on vaikeaa, muistisairaiden ongelmista puhumattakaan.

Puhemies! Keskusta tukee palveluiden uudistamista. Ehdoton vaatimuksemme kuitenkin on, että sähköisten palveluiden rinnalla pysyy mahdollisuus kasvokkain asiointiin ja puhelinpalveluun. Julkisten palveluiden saatavuus ja saavutettavuus on turvattava kaikissa tilanteissa, koko maassa ja jokaiselle suomalaiselle.

Mitä sitten pitää tehdä? Julkisia palveluita voitaisiin koota asiointipisteeseen, jossa voi samalla kertaa hoitaa fyysisesti niin veroasiat kuin esimerkiksi Kelassa asioinnin. Myös puhelinpalvelua pitää parantaa. Heille, joilla ei ole omia laitteita tai osaamista niiden käyttämiseen, pitäisi myös järjestää tiloja, joissa he saavat neuvontaa ja apua sähköisten palvelujen käytössä. Palveluiden pitää olla siis ihmisiä varten, ei toisinpäin. Siksi palvelut pitää toteuttaa ihmislähtöisesti.

Arvoisa puhemies! Sähköisiin palveluihin tarvitaan nopea ja luotettava laajakaistayhteys koko Suomessa. Nopea laajakaista on nykyään perusinfrastruktuuria sähkö- ja vesijohdojen tapaan. Kehitys mahdollistaa esimerkiksi monen suomalaisen tärkeänä pitämän monipaikkaisen työn ja elämän. Yhteyksien pitää kuitenkin olla kunnossa ja käytön hinta kohtuullinen. Verkon kattavuuden lisäksi meidän on parannettava tietoverkkojen turvallisuutta ja torjuttava niihin kohdistuvia kyberhyökkäyksiä.

Puhemies! Hyvät digitaaliset perustaidot ovat ihmisten uusi välttämätön kansalaistaito. Internetin tietotulvassa faktaan perustuvan tiedon erottaminen keksitystä tiedosta on entistä tärkeämpää. Tähän liittyvät esimerkiksi Suomen ulkopuolisen informaatiovaikuttamisen vaarat. Digitaaitoja pitää siis kehittää jo varhain. Tässä varhaiskasvatuksella ja peruskoululla on tärkeä tehtävä. Koulunpenkiltä tämäkin lähtee. Suomen pitää olla koulutuksessa maailman kärkimaa, jotta pysymme muutoksessa mukana ja voimme siitä hyötyä.

Puhemies! Suomalaisia kivijalka-arvoja ovat oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo. Niiden pitää näkyä, kuulua ja tuntua myös palveluiden sähköistyessä ja siirtyessä verkkoon. Hyvinvointiyhteiskunnan mitta on, miten se onnistuu huolehtimaan jokaisesta suomalaisesta myös digitalisaation aiheuttaman murroksen keskellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Soinikoski, vihreiden eduskuntaryhmä.

16.11 **Mirka Soinikoski vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa ja maailmalla on käynnissä digitalisaation ja datatalouden murros, joka koskee meitä kaikkia. Muutos näkyy uudenaikaisina palveluina, toimintamalleina, teknologioina ja osaamisvaatimuksina.

Me vihreät haluamme tukea ihmislähtöistä digitalisaatiota, jossa pidetään huolta siitä, että jokainen tässä maassa pysyy mukana muutoksessa. Digitaaliset julkiset palvelut ja datatalous eivät saa olla itseisarvo, vaan niiden tulee helpottaa ja sujuvoittaa ihmisten jokapäiväistä elämää. Valtioneuvoston selonteko Suomen digikompassista on tämän tavoitteen saavuttamisessa keskeisessä roolissa. Selonteko vahvistaa pitkäjänteistä ja suunnitel-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

mallista kansallista kehitystyötä sekä asettaa selkeän vision digitalisaation ja datatalouden suunnasta tuleville vuosille.

Digikompassi on jaettu neljään osa-alueeseen: osaaminen, turvalliset ja kestävät digitaaliset infrastruktuurit, yritysten digitaalinen muutos sekä julkisten palvelujen digitalisointi. Selonteon tavoitteena on digitaalisesti kyvykäs Suomi, joka on kilpailukykyinen, kestävä ja turvallinen.

Meillä on tähän kaikki edellytykset, sillä Suomessa on jo korkeaa osaamista digitalisaation ja datatalouden hyödyntämisessä. Olemme muita maita edellä julkisten palveluiden ja työelämän digitalisaatiossa. Tämä osaaminen auttoi meitä paljon koronapandemian iskiesissä ja etätyöskentelyyn siirtymisessä. Se myös osoitti, että panostaminen koulutukseen ja laajaan sivistykseen kantaa meitä muutosten ja kriisien keskellä. Satsaus koulutukseen on aina myös satsaus kriisinkestävytyteen.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin tavoitteena on tehdä Euroopasta ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä. Digitalisaation avulla voimme tehostaa toimintoja, korvata materiaalisia tuotteita digitaalisilla ja vähentää liikkumisen tarvetta. Näin edistämme vihreää siirtymää ja samalla hillitsemme ilmastonmuutosta.

Digitalisaatio ei ole ihmelääke ilmastokriisin ratkaisuun. Se lisää energiankulutusta, kun yhteiskunnan palvelut ja toiminta siirtyvät enenevässä määrin sähköiseen muotoon. Digitalisaation ympäristövaikutukset on syytä ottaa vakavasti. Kasvavalla energiankulutuksella on myös merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, kun palvelinkustannukset nousevat. Arvioiden mukaan ohjelmistojen energiatehokkuutta voidaan parantaa jopa 90 prosenttia kiinnittämällä enemmän huomiota eri ohjelmistojen ja koodikielen ympäristövaikutuksiin. Energiatehokkaat ohjelmistot myös pienentävät palvelinkustannuksia, kun niiden energiantarve laskee. Tässä on valtavat mahdollisuudet suomalaisille yrityksille ja osaajille. Suomessa on paljon taitavia koodareita, jotka osaavat tehdä energiatehokasta koodia nopeasti. Energiaa ja rahaa säästävästä koodista voi kehittyä uusi suomalainen vientituote, joka luo uutta työtä Suomeen.

Arvoisa puhemies! Selonteko digikompassista kokoaa ensimmäistä kertaa yksiin kansiin Suomen tavoitteet ja vision digitalisaation ja datatalouden kehittämisestä. Yhteinen strategia digitalisaation edistämiseksi yhteiskunnassamme on olennainen, jotta osaamme hallitusti varautua sekä kehittää ja ohjata digitalisaatiota haluamaamme suuntaan.

Hyvä johtaminen ja tietojärjestelmäosaaminen ovat avainasemassa siinä, että digihankkeet saadaan kustannustehokkaasti maaliin. Esimerkiksi kuntien ja hyvinvointialueiden palveluiden digiloikassa piilee miljoonien eurojen säästöpotentiaali. Se kuitenkin edellyttää, että julkishallinto jatkaa digitalisaation sektorirajat ylittävää vahvaa koordinaatiota.

Vihreä eduskuntaryhmä painottaa, että Suomen digikompassin seuranta ja toteutusta tulee jatkaa yli hallituskausien ja yli hallintorajojen. Seuraavalla hallituskaudella tulee jatkaa ministerityöryhmän ja digitoimiston toimintaa, jotka yhdessä ohjaavat kehitystyötä valtionhallinnossa.

Tällä hetkellä digikompassin seuranta ja toteutus jakautuvat neljän eri ministeriön kesken. Vihreä eduskuntaryhmä kannattaa erillistä tietopolitiikkaan keskittyvää yksikköä tai muuta hallinnonalaa, jonka vastuulla on edistää digikompassin tavoitteita poikkihallinnollisesti. Luotettava viestintä ja kyberturvallisuus ovat entistä tärkeämpiä nykyisessä maailmantilanteessa.

Arvoisa puhemies! Ihmislähtöinen digitalisaatio tarjoaa keinoja vastata suuriin globaaleihin ilmiöihin, kuten ilmastokriisiin, talouden rakennemuutokseen, kaupungistumiseen

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

ja väestön vanhenemiseen. Siksi tarvitsemme vahvaa kansallista koordinaatiota, jotta pystymme optimoimaan digitalisaation hyödyt ja varmistamaan kyberturvallisuuden sekä Suomessa että Euroopassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kautto, vasemmiston eduskuntaryhmä.

16.16 **Juho Kautto vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Digitalisaatio on pysäyttämätön maailmanlaajuinen megatrendi. Se tuo ratkaisuja moniin ongelmiin, mutta kuitenkin kaikki yhteiskunnalliset uudistukset, tuo se mukanaan myös haasteita. Valtioneuvoston selonteko digitaalisesta kompassista on valtavan laaja kokonaisuus, joten keskityn vain joihinkin huomioihin.

Monet digitalisaation myötä kehittyneet palvelut ovat vilpittömiä parannuksia ihmisten arkeen. Ihmisten ei pääosin enää tarvitse käyttää päiviään jonottamiseen eri virastoissa tai matkustaa toiselle puolelle kaupunkia yhden allekirjoituksen takia. Kehä kolmosen ulkopuolella asuvien ei välttämättä tarvitse matkustaa yhden palaverin takia Helsinkiin, vaan asia voidaan hoitaa etäyhteyksin. Kaukana asuvien sukulaistemme kuulumiset ovat ulottuvilla sosiaalisessa mediassa, ja perheen ja työn yhteensovittaminen on helpompaa etätyön avulla.

On kuitenkin heitä, joille sähköiset palvelut aiheuttavat päänvaivaa. Vanhuksille digitalisaatio voi olla kuormittavaa. Siksi digitalisaatiota tulee edistää reilulla siirtymällä jo olemassa olevien palveluiden rinnalle eikä niiden tilalle. Koneet ja sähköiset palvelut eivät koskaan voi korvata ihmisten välistä vuorovaikutusta. Meidän on ennen kaikkea pidettävä huolta, että digitaalisessa kehityksessä pysyvät kaikki mukana.

Arvoisa puhemies! Digitalisaatio, robotisaatio, tekoäly ja massadatan käyttö muuttavat merkittävästi myös työelämää. Perinteinen teollisuustyö on vähentynyt ja tilalle on syntynyt joskus huonoillakin työehdoilla varustettua palvelualojen työtä sekä korkeaa osaamista vaativaa asiantuntijatyötä. Pätkä- ja silpputöistä ei voi enää puhua epätavallisina työn muotoina.

Perusongelmana työn murroksessa onkin se, että yhteiskunnalliset rakenteet eivät ole pysyneet mukana teknologisen kehityksen vauhdissa eikä työvoima- ja sosiaalipolitiikka ole pysynyt mukana työn murroksessa. Tämä näkyy myös sosiaaliturvassa, jossa lähtökohdiana on edelleen perinteinen kokoaikainen työsuhde. Siksi yhteiskunnan on pystyttävä vastaamaan digitalisaation mukanaan tuomien työn muutosten vaatimukseen ja luomaan ihmisille turvaa ja osaamista muuttuvassa työelämässä.

Työntekijöiden on päästävä nauttimaan teknologian kehityksen mukanaan tuomasta lisäarvosta. Hyödyt eivät saa kasautua vain omistajille, vaan työn tuottavuuden parantamisen on tuotettava yleistä hyvää yhteiskunnalle ja johdettava myös työajan lyhentämiseen. Nytkin Suomessa tehdään vähemmän työtunteja kuin 1990-luvulla, vaikka bruttokansantuote on noista vuosista kaksinkertaistunut. Kasvu ei synny siitä, että työntekijät laitetaan raatamaan pitkää päivää, vaan korkeasta osaamisesta, teknologiasta ja koulutuksesta.

Myös digitalisaation myötä syntyneeseen alustatalouteen tulee kiinnittää huomiota. Nyt alustatalousduunarit vastaavat yrittäjän tapaan itse työntöön riskeistä ja kuluista, kuitenkin ilman yrittäjälle kuuluvaa korvausta yrityksen kasvusta. On hyvä, että alustatalousyhtiöt luovat matalan kynnyksen työpaikkoja, mutta niiden vastuu työnantajina tulee säätää tarkemmin ja työntekijöille on taattava riittävät oikeudet.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Teknologian kehittyessä myös luonnonvaroja voidaan käyttää entistä taloudellisemmin, eli entisenlainen tuotos voidaan saada aikaan vähemmällä resursseilla. Siksi on tärkeää, että myös ilmastonmuutoksen torjuminen ja vihreä siirtymä ovat voimakkaasti läsnä digitaalisessa kompassissa. Tästä hyötyvät niin luonto kuin me ihmisetkin.

Arvoisa puhemies! Digitaalista tasa-arvoa rakennetaan osaamista vahvistamalla, koulutuksellista tasa-arvoa lisäämällä ja tukemalla jatkuvaa oppimista. Digitaalinen yhteiskunta ei synny itsestään vaan vaatii kestäväen julkisen rahoituspohjan. Tietojärjestelmien sekä ihmislähtöisten digitaalisten palvelujen kehittäminen tulee ottaa riittävästi valtion rahoitus- ja kehittämisvastuulle. On tuettava avointen it-ekosysteemien luontia. Sekä julkisella että yksityisellä sektorilla on luotava ja noudatettava kansallisia ja kansainvälisiä tietoteknisiä standardeja ja suosittava avoimen lähdekoodin, avoimen datan ja avointen rajapintojen luontia ja käyttöä. Yksityisyydensuojan sekä oikeuden omistaa oma datansa tulee toteutua yhdenvertaisesti.

Ihmisille on taattava mahdollisuus saada julkisia palveluja ja tärkeitä yksityisiä palveluja niin fyysisessä kuin digitaalisessakin muodossa. Osallisuuden digitaalisessa yhteiskunnassa tulee kuulua kaikille. Digitalisaatio ei saa olla vain harvojen koulutettujen etuoikeus, vaan kehityksessä on pidettävä kaikki mukana.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Svenska riksdagsgruppen, ledamot Norrback, var vänlig.

16.21 **Anders Norrback r** (ryhmäpuheenvuoro): Kiitos, tack, arvoisa puhemies, ärade talman! Som det framkommer i redogörelsen om Finlands digitala kompass, har den digitala utvecklingen framskridit med stormsteg under det senaste årtiondet. Fördelarna med digital utveckling är många. Genom en väl genomförd digitalisering kan vi underlätta finländarnas vardag. Därför anser svenska riksdagsgruppen och SFP att digitaliseringen av tjänster och samhället ska utgå från människornas behov. Planeringen ska utgå från människan, inte från administrativa strukturer. Med digitalkompassen som vägledare har vi de rätta förutsättningarna att bli en föregångare inom digitaliseringen tills 2030.

Arvoisa puhemies! Selonteon mukaan digitalisaatio tarjoaa Suomelle niin haasteita kuin mahdollisuuksiakin. Ruotsalainen eduskuntaryhmä korostaa digitalisaation merkitystä koulutuksessa. Meille on tärkeää, että digiosaamista kehitetään yhdenvertaisin perustein, koska kansalaisten osaamisessa voi olla suuria eroja.

Suomen digiosaaminen on eurooppalaisittain suhteellisen korkealla tasolla: noin 79 prosenttia 16–74-vuotiaista suomalaisista hallitsee digitaaliset perustaidot. Haasteet ovat useimmiten kuitenkin juuri tämän ikäryhmän ulkopuolella. Siksi ruotsalainen eduskuntaryhmä haluaa nostaa esiin olevansa huolissaan digitaalisesta syrjäytymisestä. Digitalisaation leviäminen lisää käyttäjän vastuuta, joten lähtökohtana tulisi olla se, että kehitettävät järjestelmät ovat niin helposti ymmärrettävissä, että kaikilla on mahdollisuus oppia niiden käyttö. Lisäksi digitaalisten palveluiden saavutettavuuden kehittäminen on äärimmäisen tärkeää. Ihmisillä on keskenään erilaiset edellytykset, ja sen takia jatkossakin tulee aina olla olemassa vaihtoehtoja digitaalisille palveluille. Tärkeä osallisuuden rakentamista digitaalisessa yhteiskunnassa koskeva näkökulma on myös se, että palvelut ovat saatavilla molemmilla kansalliskielillä ja muilla kielillä kansalliskielistrategian periaatteiden mukaisesti, kuten myös valtioneuvoston selonteosta käy ilmi.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Ärade talman! Digitaliseringen sätter också förväntningar på den offentliga ekonomin. Många redan nuvarande digitala tjänster skulle kräva mer resurser än vad som finns tillgängligt för tillfället. Därför är det viktigt att vi ser till att finansieringen är på plats för att säkra en lyckad utveckling av digitaliseringen. Med en ökad digitalisering ökar också kravet på cybersäkerhet, ett tema som är mycket aktuellt med tanke på Rysslands brutala krig i Ukraina. Förmågan att utveckla och skydda kritisk infrastruktur spelar en nyckelroll i digitaliseringsutvecklingen.

Arvoisa puhemies! Haasteista huolimatta digikehitys tarjoaa myös monia mahdollisuuksia. Ruotsalainen eduskuntaryhmä katsoo, että hyvin toteutettu digitalisaatio tukee Suomen yhteiskuntakehitystä, mutta digitaaliset ratkaisut eivät saa koskaan poistaa palveluiden inhimillistä aspektia — varsinkaan julkisella sektorilla. Digitaaliset palvelut ja etätyö myös laajentavat työssäkäyntialueita. Jotta kaikilla ihmisillä olisi tähän yhtäläiset mahdollisuudet, koko maan it-infrastruktuuri on turvattava.

Digitalisaatio tarjoaa myös uusia tapoja vihreän siirtymän tehostamiseksi. Näiden teknologioiden hyödyntäminen vihreän siirtymän edistämiseksi edellyttää osaamista, tutkimusta ja ratkaisuja, joilla voidaan vähentää digitalisaation myötä kasvavaa energiankulutusta. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä Suomella on tähän tarvittavaa osaamista ja näin ollen erinomaiset edellytykset tulla digitalisaation eurooppalaiseksi edelläkävijäksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Östman, kristillinen... kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä.

16.26 **Peter Östman kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mietin tuossa, pitäisikö meidän vaihtaa nimeä, koska se on niin vaikeasti lausuttava. Voisiko se nyt sitten olla vaikka maaseutupuolue, niin se olisi paljon helpommin lausuttava.

Digitalisaation kanssa tulemme painimaan seuraavat vuosikymmenet. On tärkeää päivittää niitä menettelytapoja, joilla digitalisaatiota johdetaan ja ohjataan. Tämä koskee julkisen hallinnon kaikkia tasoja sekä kattavasti koko yhteiskuntaa. Kuka digitalisaatiosta vastaa, ja miten seuraava hallitus tulee varmistamaan, että johtamisen sirpaleisuudesta päästään eroon? Hallituksen perustama digiministerityöryhmä ja digitoimisto ovat askel oikeaan suuntaan.

Selonteko on tärkeä keskustelunavaus. Nostan silti esiin muutamia digitalisaatioon liittyviä haasteita.

Arvoisa puhemies! Digitalisaatio ei tule ilman riskejä. Viime perjantaina uutisoitiin, että venäläiset hakkerit ovat varastaneet kymmenen miljoonan ihmisen terveystiedot Australiassa, mukana maan pääministerin terveysdata. Mikään tietojärjestelmä ei ole aukoton, oli se sitten paperilla tai globaalin suuryrityksen pilvipalvelussa.

Digiyhteiskunnassa pärjääminen huolettaa monia. Sosiaalisen median ja älylaitteiden keskellä kasvaneet lapset voivat yhä huonommin. Digisyrjäytyminen koskettaa jopa miljoonaa suomalaista, ja heitä on kaiken ikäisiä. KD-eduskuntaryhmä painottaa, että palvelujen tulee olla saavutettavia ja ymmärrettäviä myös niille, joille digipalveluiden käyttö on vaikeaa.

Hyvinvointialueiden pitäisi aloittaa toimintansa kuuden viikon päästä. Odotamme jännityksellä, miten satojen eri tietojärjestelmien yhteensovittaminen on alueilla onnistunut.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Esimerkiksi Apottiin on käytetty rahaa kohta jo miljardi. Hankintaa on pidetty epäonnistuneena. Kun elinkelvottomia hyvinvointialueita aletaan lähivuosina yhdistelemään, on edessä uudet tietojärjestelmäintegraatiot. Tähänkin pitää valmistautua jo nyt.

Arvoisa puhemies! Digitalisaatio ei aina tee autuaaksi. Miksi Ukrainassa ei tullut viime keväänä kylmä, vaikka Venäjä teki kaikkensa lamauttaakseen maan energiajärjestelmät kyberhyökkäyksillä? Tietojeni mukaan Ukrainan kaupunkien kaasuverkot oli siirretty jo Krimin valtauksen jälkeen analogisiin ohjausjärjestelmiin. Järjestelmissä ei ollut mitään, mihin tehdä kyberhyökkäys.

Jos digitaalinen infrastruktuurimme on samassa kunnossa kuin Helsingin putkiverkosto, olemme vaarassa. En viittaa nyt vain kyberhyökkäyksien riskeihin. Myös inhimillisiä virheitä ja luonnonmullistuksia tapahtuu. Järjestelmät vanhenevat. Suomen Pankki on aiheellisesti muistuttanut siitä, miten tärkeä varamaksuväline käteinen on. Kriittisen inframme kriisinsietokyvyn vahvistaminen on seuraavan hallituksen ja kuntien tärkeimpiä tehtäviä.

Digitalisaation tuomat hyödyt eivät jakaudu tasaisesti. Laajakaistaverkkojen maantieteellisessä kattavuudessa Suomi on eurooppalaisessa vertailussa häntäpäässä.

Arvoisa puhemies! Digitalisaatioon liittyy suuria lupauksia vihreästä siirtymästä ja talouskasvusta. Haluan muistuttaa muutamasta ehdosta.

Kehityksen kärjessä pysyminen edellyttää osaavaa työvoimaa. Työvoimapula on jo nyt merkittävin suomalaisten yritysten kasvun pullonkaula. Vaikka alkanut taantuma voi tilapäisesti muuttaa tilannetta, väestörakenteemme tarkoittaa, että emme voi olla kehityksen kärjessä kaikessa joka alalla. Ei riitä tekijät — on pakko tehdä strategisia valintoja.

Koulutusjärjestelmä täytyy pitää laadukkaana ja kehittää sen joustavuutta. Viittaan muun muassa oppisopimuskoulutukseen.

Digitaalisten palveluiden ja tuotteiden kehittämisessä tarvitaan huippuosaajia, kilpailu heistä on globaalia. Hallitus aikoi exit-verolla tehdä juuri näiden huippuosaajien houkuttelemisen Suomeen vaikeammaksi. [Puhemies koputtaa] Aikooko hallitus tuoda tämän esityksen eduskunnalle vai ei?

Lopuksi, arvoisa puhemies: Digitalisaatio on keskeinen ja läpileikkaava ilmiö, ja selonteko ansaitsee huolellisen valiokuntakäsittelyn. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt on ryhmäpuheenvuorot käyty ja mennään keskusteluun. — Edustaja Virta poissa. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

16.32 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Osaaminen kattaa myös digitaalisen sivistyksen, sen, mitä pitää tietää ja miten toimia ja osallistua, jotta pärjää tässä teknologian läpäisemässä yhteiskunnassa. Koko koulutusjärjestelmämme tulee huomioida tämä kehitys, jotta jokainen osaa toimia lapsesta asti aivan ikäihmiseen asti. Kysynkin ministeriltä: miten voisimme edistää erityisesti ikäihmisten digitaitoja eri puolilla Suomea?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Simula, olkaa hyvä.

16.33 **Jenna Simula ps:** Arvoisa puhemies! Me suomalaiset ajattelemme usein, ettei yhteiskuntamme ole enää digitalisaation tai teknologisen kehityksen aallonharjalla. Vaikka haasteita on, on todettava, että ettemme me nyt ihan huonojakaan ole. Monesti pidämme

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Viroa mallimaana, ja kyllä, paljon on opittavaa eteläiseltä naapuriltamme, mutta verrattuna Keski- ja Etelä-Eurooppaan ei meidän pidä häpeillä yhtään. Esimerkiksi palvelumme ovat sähköistyneet, ja sähköistymme koko ajan lisää. Siihen liittyy kuitenkin merkittäviä haasteita.

Pitkien välimatkojen Suomi asettaa haasteita tietoliikenneyhteyksille, jotka ovat kaiken perusta. Ilman luotettavia ja nopeita yhteyksiä ei ole digitalisaatiota. Ei liene väärin tässä kohtaa myöntää, ettei Suomessa ole onnistuttu kiinteiden, nopeiden ja luotettavien laajakaistayhteyksien rakentamisessa. Suomessa on satsattu valokuituyhteyksiin aivan liian vähän. Nämä yhteydet olisi pitänyt jo aikaisessa vaiheessa ymmärtää nähdä samanlaisena tulevaisuuden infrana kuin sähköverkot aikanaan. Esimerkiksi Saksa varasi valtiollisen laajakaistaohjelman nojalla vuosina 16—19 yli 4 miljardia euroa kuntien laajakaistahankkeiden rahoittamiseen ja myöhemmällä kaudella vielä 10—12 miljardia euroa valokuidun rakentamiseen. Toisaalta täällä koto-Suomessa olemme saaneet kyllä nauttia edullisista ja varsin nopeista mobiiliyhteyksistä ja käytämmekin mobiilidataa merkittävästi paljon muita eurooppalaisia enemmän. Mobiiliyhteydet eivät kuitenkaan riitä, kun puhutaan tulevaisuuden digipalveluista, älyteknologiasta ja niiden vaatimista yhteyksistä.

Toinen huomionarvoinen seikka on jatkuvat epäonnistumiset erilaisten järjestelmien suhteen. Poliisin sähköisen aserekisterin piti olla käytössä jo pitkän aikaa sitten. Apotista lienee turha lausua sanaakaan. Olemassa olevat järjestelmät eivät keskustele keskenään, ja osa on hyvin kömpelöitä käyttää. Kulut veronmaksajille huitelevat pilvissä.

Arvoisa puhemies! Meidän pitää uskaltaa katsoa pitkälle ja nähdä digitalisaation luomat mahdollisuudet. Julkiset palvelut sosiaali- ja terveyspalveluista koulutukseen, työelämä, yritystoiminta muutenkin, nämä kaikki ovat jatkuvassa murroksessa digitalisaation edessä ja teknologian kehittyessä. Siten voimme vastata myös työikäisten suomalaisten vähenemiseen ilman, että haalimme epätoivoisesti ja kovin kestäättömin tavoin kymmeniä, ellei satojatuhsia ihmisiä tänne muualta maailmalta. Tiedetään varsin hyvin, ettei yhdenkään länsimaan työvoimapula ole sillä keinolla ylipäänsä ratkennut.

Jatkuvasti on pidettävä mielessä haasteet, ratkottava ongelmia ja varauduttava uuhkiin. Tietoturva, kyberhyökkäykset ja muut haavoittuvuudet on otettava huomioon niiden vaatimalla vakavuudella. Eikä inhimillisiä ulottuvuuksiakaan pidä unohtaa. Ikäihminen kaipaap kosketusta ja kanssaihminen seuraa, eikä pieniä lapsia voi vain istuttaa älylaitteiden eteen oppimaan ilman aikuisen tukea. Yksi digikompassin arvoista on ihmiskeskeisyys, joka on erityisen tärkeää pitää mielessä, kun maailma ympärillämme muuttuu.

Minä uskon siihen, että erilaisin teknologioin voimme tuoda ihmiset entistä lähemmäs toisiaan, ennaltaehkäistä monia sairauksia ja niiden puhkeamista, mahdollistaa asuminen ja työnteko missäpäin Suomea tahansa, lisätä työn tuottavuutta ja luoda uusia työpaikkoja Suomeen sekä menestystarinoita maailmalle asti vietäviksi.

Hyvä puhemies! Murroksessa ovat kaikki alat ja niin myös kaikki julkiset palvelut. Digitalisaatiota ei pidä pelätä, vaan se on valjastettava käyttöön ja hyödynnettävä sen tuomat mahdollisuudet rohkeasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

16.37 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Digitaalinen muutos ympärillämme on nopeaa. Kaikki eivät ole pysyneet mukana. Arviolta pari miljoonaa suomalaista tarvitsee

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

digineuvontaa. Neljännesmiljoona yli 65-vuotiaista ei ole koskaan käyttänyt internetiä. Digitaalidoton on vaarassa syrjäytyä.

Selonteossa sanotaan: ”Muuttuva ja digitalisoituva maailma edellyttää myös digitaalisten lukutaitojen tarkempaa määrittelyä ottaen huomioon myös kansallisen resilienssin vahvistamisen. Laaja-alaisen digitalisaation myötä kaikkien ikäryhmien medialukutaidon merkitys kasvaa edelleen. Ajankohtaisia teemoja ovat esimerkiksi lähteiden arviointi, erilaisten tarkoituksien ja mis- ja disinformaation tunnistaminen sekä turvallinen toiminta verkossa.”

Emme saa kuitenkaan unohtaa yleissivistystä ja lukutaitoa. Äidinkieli ja hyvä lukutaito ovat ajattelun ja oppimisen perusta. Lukutaito on välttämätöntä itsensä kehittämiselle ja yhteiskunnalliselle osallistumiselle. Ilman monipuolista lukutaitoa voi jäädä kokonaan yhteiskunnan ulkopuolelle. Yhä suurempi joukko peruskoulun päättävistä ei ole saavuttanut sellaista luku- ja kirjoitustaitoa, jolla pärjäisi jatko-opinnoissa tai ylipäätään elämässä. Tämä on huolestuttava tieto. Google ei korvaa yleissivistystä ja omaa ajattelua, ja mielipidetiedusteluille ei voi ulkoistaa omaa pohdintaa.

Arvoisa puhemies! Yhteenvetona sanon: Digitaalista lukutaitoa ja medialukutaitoa ei voi olla, jos lukutaito on puutteellinen. Siksi on tärkeää, että pidämme hyvästä opetuksesta, yleissivistyksestä ja lukutaidosta huolta, muuten digitaalisella ympäristöllä ei ole sitä merkitystä ja mahdollistavaa vaikutusta, mikä sillä voisi olla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo poissa, edustaja Kettunen poissa, edustaja Kiviranta poissa, edustaja Mäkinen poissa, edustaja Talvitie poissa. — Edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

16.40 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Tässä on kuultu hyviä puheenvuoroja. Haluaisin ehkä palata vielä tuohon omaan puheenvuorooni ja digistrategiaan tai digivisioon: Näen, että keitä täällä seuraavassa hallituksessa istuukin, tämän pitää kyllä ehdottomasti löytyä hallitusohjelmasta, sillä se on tulevaisuuden kannalta niin merkittävä asia. Olisinkin ministeriltä kysynyt: onko tästä jo puhuttu, ja miltä asia näyttää? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

16.41 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Digitaalinen murros on myös suomalaisille yrityksille suuri mahdollisuus, mutta digitalisaation hyödyntäminen vaatii osaamista ja osaajia. Suomen on todella reagoitava muutokseen niin, että koulutamme tarpeeksi digiosaajia. Kotimaan lisäksi osaajia on pyrittävä löytämään myös ulkomailta. Tämä voi tapahtua esimerkiksi opiskelijoiden houkuttelemisen tai työperäisen maahanmuuton helpottamisen kautta.

Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntämiseksi Suomen on panostettava entistä enemmän myös tutkimus- ja tuotekehitystoimintaan. Valtion panostusta tutkimustoiminnan tukemiseen on jo nyt päätetty nostaa. Myös pysyvä tutkimus- ja tuotekehityksen verokannustin on kuitenkin mielestäni vietävä maaliin. Emmehän halua tippua digiosaamisen ja digiyritysten kärkimaiden joukosta pois.

Puhemies! Suomalaisen yhteiskunnan lähtökohdat digimurroksen keskellä ovat yhtäältä hyvät — meillä löytyy teknologista osaamista, ja olemme luottamusyhteiskunta, jossa julkinen, yksityinen ja kolmas sektori tekevät yhteistyötä — mutta kuten todettua, haastei-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

takin on: digisyrjäytyminen, osaamisen moniulotteisuus, ict-investointien hajanaisuus ja osaajapula haastavat digiyhteiskuntaa. Itse näen todella ratkaisuna lisäpanostukset osaamiseen, tutkimukseen, kehittämiseen, innovaatiotoimintaan ja myös sektorirajat ylittävän yhteistyön voimistamiseen.

Puhemies! Kuitenkin digitaalisuus on nähtävä renkinä, ei isäntänä. Kysyisinkin arvoisilta ministereiltä: miten me huolehdimme, että osallistuminen digitalisoituvaan yhteiskuntaan kuuluu kaikille?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

16.43 **Mirka Soinikoski vihr:** Arvoisa puhemies! Eri yhteyksissä ja keskusteluissa on noussut esiin tällä kaudella digi- ja viestintäministerin salkku. Liikennepolitiikka on murroksessa, ja työtä riittää myös sillä saralla. Seuraavan hallituksen tulisi harkita tätä mahdollisuutta, sillä tietopolitiikka tarvitsee oman vastuuministerin, mahdollisesti jopa oman ministeriön. Eduskuntaan toki tulisi tällöin muodostaa tietopolitiikkaan keskittyvä tietotieteen valiokunta, joka tukisi muiden valiokuntien työtä ja kokoaisi hajanaista tietopolitiikkaa näkemystä lainsäädäntötyössä. Kysyisinkin ministereiltä: mitä tästä ajatuksesta olette mieltä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

16.44 **Paula Werning sd:** Arvoisa puhemies! Digitalisaatio on eräs tärkeimpiä keinoja vihreän siirtymän edistämiseksi sekä ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Useiden digitaalisten ratkaisujen ja tekoälyn hyödyntämisen myötä voimme tehostaa tuotantoketjuja sekä vähentää energiankulutusta ja päästöjä. Samalla digitalisaatio ja datatalous luovat yrityksillemme uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja edistävät uudenlaista arvonnäkökulmaa. Meillä on paljon digitaloutteen ja puhtaisiin teknologioihin liittyvää osaamista, ja niitä hyödyntämällä Suomella on erinomaiset mahdollisuudet menestyä kansainvälisessä kilpailussa. Meidän tuleekin arvojemme mukaisesti pyrkiä edistämään digitalisaation avulla kestävästä kehityksestä.

Haluaisin kysyä teiltä paikalla olevilta ministereiltä: miten parhaalla mahdollisella tavalla edistämme tätä digitalisaation ja datatalouden hyödyntämistä vihreän siirtymän edistämiseksi ja sitä kautta tuemme Suomen kasvua?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

16.45 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa puhemies! Suomen tulee olla koulutuksen ja digitalisaation kärkimaa, kuten edustaja Kivisaari on täällä hienosti todennut. Tällainen digitaalinen osaaminen tukee yritysten innovaatioita, kilpailukykyä ja kansalaisten hyvinvointia. Koulutuksen ja tutkimuksen seurauksena syntyy yhteiskuntaamme tarvittavaa asiantuntijuutta. Meillä tulee olla tavoitteena, että Suomi on maailman tunnetuimpia ja houkuttelevimpia teknologian alan koulutuksen keskuksia, ja olisi tärkeää, että meillä olisi tällaisia osaamiskeskittymiä, joissa voisi saada valmiuksia kansainvälisyyteen, sillä yritysten tulee digitalisoitua ja kansainvälistyä, jotta ne pärjäävät suurilla markkinoilla.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

93 prosenttia suomalaisista yrityksistä on alle kymmenen hengen mikroyrityksiä — siellä on tarvetta digitalisaatioon ja kansainvälistymiseen. Oulun yliopiston Kerttu Saalasti Instituutin valtakunnallisena tehtävänä on mikroyrityksiin liittyvä tutkimus ja kouluttaminen. Tässä digiosaaminen ja kansainvälistymisen koulutus ovat varmasti tärkeä osa.

Kysynkin teiltä, ministerit: miten voisimme laajentaa tällaista digitalisaatiokoulutusta eri puolille Suomea?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kautto, olkaa hyvä.

16.46 **Juho Kautto vas:** Arvoisa puhemies! Vanhusasiavaltuutettu Päivi Topo on ilmaissut huolensa ikääntyvien vaikeuksista käyttäen digitaalisia palveluita ja laitteita. Hän on puhunut jopa digitaalisesta syrjäytymisestä. Hän on esittänyt, että kuntien tulisi koordinoida ja tukea digitaalisten laitteiden ja palveluiden käytössä ja että meidän tulisi rakentaa kansallisia asiointikanavia, missä voisi ilmoittaa, jos toivoo asiointia perinteisin keinoin, sekä sitä, että toisen puolesta pitäisi voida asioida riippumatta siitä, onko toisella käytössään digitaalisia tunnistautumisen välineitä. Mielestäni hyvinkin kannatettavia ajatuksia, joita tulisi edistää. On muistettava, ettei ongelma koske vain tämän päivän iäkkäitä vaan myös tulevaisuudessa meitä keski-ikäisiä, sillä digitalisaation vauhti tulee vain kiihtymään ja siinä eivät kaikki meinaa pysyä matkassa. Kysyisin ministereiltä: onko näitä vanhusasiavaltuutetun huolia otettu huomioon, ja miten näihin tulevaisuudenhaasteisiin vastataan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

16.48 **Riitta Mäkinen sd:** Arvoisa puhemies! Digikompassi on tosiaan vuoteen 2030 ulottuva kansallinen strateginen etenemissuunnitelma, joka luo kokonaiskuvan Suomen digitalisaatiokehityksestä ja ohjaa tätä kansallisen kehitystyön suuntaa. Kompassi vahvistaa yhteistä ymmärrystä digitalisaation ja datatalouden hyödyistä ja käsitteistä ja suunnasta, ja kompassi sisältää nimenomaan kansallisen vision sekä ne arvot, joiden pohjalle tätä tulevaa digitalisaatiokehitystä ohjaamme. Suomen tulee olla digitalisaation ja digitalouden edelläkävijämaa. Nyt käsillä oleva digikompassi on laajuudeltaan ja läpileikkaavuudeltaan Euroopan ensimmäinen EU-komission mallin mukainen kansallinen strategia. Digitalisaation ja datatalouden murros todella muuttaa maailmaa, ja näin myös meillä Suomessa. Tässä salissa on käyty äärettömän hyvää keskustelua siitä, mitä kaikkea se todellisuudessa voi tarkoittaakaan.

Laadukkaat, nopeat ja toimintavarmat viestintäverkot ja niiden kautta saumattomasti liikkuva digitaalinen tieto eli data muodostavat perustan käsillä olevan teknologisen murroksen palveluille ja innovaatioille. Kuten on todettu, muutos näkyy ennen kaikkea uudenaikaisina palveluina, työskentely- ja toimintamalleina, teknologioina ja myös osaamisvaatimusten muuttumisena ja lisääntymisenä eri yhteiskunnan sektoreilla.

Digivihreä siirtymä edellyttää siis kokonaisvaltaista muutosta, johon liittyy Suomen kannalta ennen kaikkea suuria mahdollisuuksia. Meillä on erittäin hyvät lähtökohdat menestyä vahvan teknologisen osaamisen monilla eri ydinalueilla.

Oikeastaan nostan kaksi asiaa esille tässä omassa puheenvuorossani:

Digitalisaation kehitys koskettaa todella jokaista meistä ja on asia, joka tulee hyvin lähelle ihmisten arjen perusasioita, ja pidän hyvin tärkeänä, että kaikki todella pysyvät yhteiskunnan kehityksessä mukana ja että tätä digitaalista köyhyyttä ei pääsisi syntymään.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Siitä on puhuttu tänään todella paljon, ja edustaja Werning on käyttänyt hyviä puheenvuoroja asian tiimoilta.

Toiseksi kiinnitän huomiota siihen, että meillä on vielä liian vähän tuottavuutta lisääviä ict-investointeja. Me tarvitsemme lisää osaajia, jotta voimme täysmääräisesti hyödyntää nämä digitalisaation tuomat mahdollisuudet, ja meillä on vielä aika paljon työtä tehtävänä myös tämmöisen yleisen toimintakulttuurin ja ajattelumallinkin muutoksen aikaansaamisessa ja viemisessä eteenpäin. Mutta jo se peruslähtökohta, että laadukkaat, nopeat ja toimintavarmat viestintäverkot ovat olemassa ja kunnossa, on meillä asia, joka täytyy pystyä varmistamaan. Kysyisinkin ministereiltä: millaista tavoiteasettelua tämän kokonaisuuden osalta on hahmotettavissa tuleville vuosille ja ensi kaudelle? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

16.51 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Ensin kiitän edustaja Kauton ryhmäpuheenvuoroa, joka nosti esille sen, mikä meidän pitää koko ajan pitää terävänä mielessä: Digitaalisuus on hyvä ja se tuo yrityksille ja jossain määrin ehdottomasti myös työntekijöille osaamisen kautta hyvää työmarkkina-asemaa, mutta meillä tässä vaiheessa pitäisi pystyä tarkkarajaisesti määrittelemään, mitä alustataloudessa on yrittäjäjys, mikä on työsuhte. Digitaalisuus leikkaantuu joka puolelle, ja meidän pitää osata huomioida sen haasteet niin, että työelämässä asiat olisivat sillä tolalla kuin niiden tulee ollakin.

Toiseksi edustaja Pauli Kiuru toi tärkeän huomion, johonka itse havahduin, kun työhuoneessa kuuntelin tätä keskustelua: lukemisen osaamisen. Mielestäni Kiuru otti hyvin esille, että jos ei ole lukemisen osaamista, ei ole kyllä digitaalisen lukemisen osaamiseen mitään mahdollisuuksia. Ja itse lukihäiriöisenä voin sanoa, että erityisesti kun me digitalisoidaan erilaisia kaavakkeita ja muita, niin meillä pitäisi olla selkolukemisen opas niille, jotka tekevät näitä kaavakkeita. Olen tämän aiemminkin sanonut, että välillä tuntuu, ettei meinaa selvitä hotellihuoneeseen kirjautumisesta, saatikka sitten, kun olet tuolla sähköisessä maailmassa — koetat ladata itsellesi eri sovelluksia, jonkinnäköisen apin, ja hermo menee ennen kuin koskaan olet siellä perillä — joten se on tärkeä huomio.

Puolesta-asioiminen: Toki sitä jo tälläkin hetkellä on mahdollista tehdä, verottajalla on hyvät palvelut, mutta tässäkin yhteydessä pitää rinnalla kuljettaa se, mikä on puolesta-asioimisen rajapinta. Me emme voi vain todeta, että on puolesta-asiointia. Kyllä se juridiikka, mihinkä puolesta-asioiminen voi johtaa, tarvitsee paperisia valtakirjoja sellaiselta henkilöltä, joka ei pysty käyttämään digitaalisia palveluja, ettei hänen puolestaan aleta asioimaan pelkästään sen varaisesti, että hänellä on pankkitunnukset ja sitä kautta voi kirjautua. Pankkitunnuksia valitettavasti käytetään tälläkin hetkellä väärin, jopa lainanottoihin ja niin edelleen.

Arvoisat ministerit, tässä olivat minun murheeni, ja toivottavasti näitä otetaan jatkovalmisteluun. Eivät nämä kaikki teille edes kuulu, mutta tämä tarvitsee poikkihallinnollisuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt totean, että tässä vaiheessa varattu aika alkaa taas kulua umpeen ja ministerit käyttävät yhteensä kymmenen minuuttia loppupuheenvuoroihin. Tässä on semmoinen neljä viisi minuuttia aikaa nyt lopuille pu-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

heenvuoroille. Jos se riittää, per henkilö on noin minuutti, niin niitä voidaan käydä läpi. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

16.54 Pasi Kivisaari kesk: Puhemies! Koetetaan olla sanoissa ripeä.

Puhemies! Tämä digitaalinen murros, kuten totesin, on suomalaisille yrityksille kyllä suuri mahdollisuus. Työpaikoilla voidaan hyödyntää tehokkaasti digitalisaation tuomia mahdollisuuksia. Toimivat digitaaliset ratkaisut tukevat esimerkiksi myös etätyötä ja moinpaikkaista työn tekemistä.

Valtio työnantajana voisi toimia esimerkkinä etätyön mahdollistamisesta. Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntämiseksi työntekijöiden riittävä digiosaaminen on totta kai varmistettava ja sen kehittämiseen tarjottava mahdollisuuksia esimerkiksi täydennyskoulutuksen kautta.

Puhemies! Vielä eräs huomio, johon myös edustaja Kautto viittasi. Kehityksen kääntöpuolena on todella se, että osa ihmisistä uhkaa tippua kyydistä. Se, mikä on toisille helppoa, on toisille vaikeaa. Keskusta kyllä tukee palveluiden uudistamista, mutta kyllä ehdoton vaatimuksemme on se, että sähköisten palveluiden rinnalla pysyy kohtuullinen mahdollisuus myös kasvokkain asiointiin ja puhelinpalveluun — siis puhelinpalveluun, josta myös vastataan välittömästi eikä monen tunnin odottelun jälkeen, jonka ajan soi sama odotusmusiikki.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

16.56 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä digitalisaation eteneminen on tietysti vääjäämätön asia. Maaailma on tällainen tänä päivänä, ja digitalisaatiota käytetään lähes kaikissa asioissa, mitä me tiedämme. — Saunassa käynti taitaa olla sen sijaan vielä aika paljon normaalia perinteistä toimintaa.

Korostaisin tässä yhteydessä, arvoisa puhemies, sitä, että jotta tämä digitalisaatio olisi kaikkien ihmisten ulottuvilla, niin olen tästä asiasta puhunut sen 58 kertaa tässä salissa: valokuituverkon saaminen koko maahan. Kun digitaalisia palveluita tarjotaan, niin käytännössä se on niin, että taajamissa, esimerkiksi Helsingissä, missä olemme, on hyvät langattomatkin verkot, suorastaan kiitettävän hyvät, mutta harva-asutusalueella ei ole. Esimerkiksi Ilomantsin kunnan taajamassa toimii, mutta ulkopuolelle kun mennään, niin ei mitenkään toimi. Mutta me rakensimme kunnan ja hyvien yhteistyökumppaneiden kustannuksella erinomaisen valokuituverkon koko kuntaan, ja meillä on yhtä hyvät digitaalipalvelut koko kunnassa kuin esimerkiksi tässä kaupungissa on.

Korostan tällä puheenvuorollani sitä, että olkoon siellä alueella digitaaliverkko kunnossa tai ei, niin valtiovalta ei saa vetäytyä vastuusta ja jättää niitä ihmisiä oman onnensa nojaan. Palvelut pitää olla joka puolella, ja sitten kun koko maa on vaikka rakennerahojen avustuksella pistetty kuntoon, sen jälkeen saamme olla onnellisia siitä, että koko maa toimii. Olkoon Ruotsi tässä meille esimerkkinä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kankaanniemi.

16.57 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Kaksi asiaa, mitkä minua vielä harmittavat menneisyydestä:

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Se, että tästä valokuituverkosta, josta edustaja Hoskonenkin puhui, säädetty laki noin 15 vuotta sitten epäonnistui, ja ainakaan meillä Keski-Suomessa verkkoa ei ole kunnolla saatu tehtyä ja on tullut valtavan kalliiksi. Ehkä olisi pitänyt menetellä niin kuin Ruotsissa silloin meneteltiin: valtio siellä rakensi sen.

Toinen asia on se, että esitin myös noin 15 vuotta sitten ja sen jälkeenkin jonkun kerran, että valtioneuvoston jäseneksi nimitettäisiin tietoyhteiskuntaministeri, joka vastaisi keskitetysti riittävän arvovaltaisesti tietoyhteiskunnan rakentamisesta poikkihallinnollisesti. Silloin esitin, että silloinen edustaja Jyrki Kasvi, edesmennyt edustaja Kasvi, olisi nimitetty tähän ministerin tehtävään. Olin varapuheenjohtajana tietoyhteiskuntaryhmässä, jota edustaja Kasvi veti, ja silloin teimme ihan hyvää työtä, mutta valitettavasti tilanne on mennyt siihen, mikä on, ja tänä päivänä olemme näissä ongelmissa, mitkä tähän ovat matkan varrella syntyneet, ja toivon, että ne nyt ratkaistaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kinnunen.

16.59 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämän digikompassin sivistykselliset tavoitteet ovat hyvin kannatettavia. Suomi on digitaalisesti sivistynyt maa, jossa jokaisella on valmiudet tässä maailmassa toimimiseen ja keskinäinen kunnioitus ja luottamus ovat korkealla tasolla. Eli on kysymys myös sydämensivistyksestä: Meidän tulee opetella käyttäytymään ja puhumaan toisillemme kunnioittavasti myös digitaalisessa maailmassa. Verkossa tulee oppia käyttäytymään aivan samalla tavoin kuin kasvokkain.

Toinen ajatus, mikä on ollut mielessä tässä keskustelun aikana, on se, että meidän täytyy ensin oppia nämä aivan perustaidot — laskeminen, lukeminen ja kirjoittaminen — jotta voidaan oppia nämä digiperustaidot, jotta voimme erottaa väärän tiedon tutkitusta tiedosta ja mielipiteen tutkimustuloksesta, ja myöskin oppia olemaan oikealla tavalla kriittisiä tässä digitaalisessa maailmassa. Tällaisia taitoja tulee oppia aivan lapsesta asti, mutta niitä tarvitaan myös ihan ikäihmisenä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

17.00 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tänään meillä on myöhemmin täällä keskustelussa myöskin yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus, ja myös yhdenvertaisuusvaltuutettu ottaa kantaa digitalisaatioon.

Eli digitalisaation avulla pystytään merkittävästi edistämään yhdenvertaisuutta esimerkiksi tuottamalla palveluita, jotka ovat saatavilla asuinpaikasta, toimintarajoitteista tai kielestä riippumatta. Mutta digipalvelut voivat huonosti suunniteltuina myös estää ainakin joidenkin palveluihin pääsyn, esimerkiksi osalta ikääntyneistä ja vammaisista henkilöistä. Sosiaali- ja terveystieteiden digitalisaation lisääntyessä riski palveluista syrjäytymiseen on erityisen suuri jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevilla ihmisillä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu tähdentää, että digitaalisten palvelujen tulee olla yhdenvertaisesti kaikkien ulottuvilla ja hyödynnettävissä. Digipalveluja suunniteltaessa tulee ottaa huomioon ihmisten erilaisuus.

Palveluja tulee voida käyttää, vaikka olisi esimerkiksi kuulo- tai näkövamma, luki- tai oppimisvaikeus, muistihäiriö tai vaikkapa heikko suomen kielen taito. Digitaaliset palvelut ja sovellukset tulee johdonmukaisesti suunnitella helppokäyttöisiksi ja niiden saavutettavuus varmistaa.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Ja vielä, arvoisa puhemies, lopuksi: Viranomais- ja välttämättömyyspalveluita ja esimerkiksi pankkipalveluita digitalisoitaessa on varmistettava palvelujen monikanavaisuus. Meidän on kaikkien hyvä muistaa, että saavutettavat palvelut ovat joillekin välttämättömiä, mutta samalla ne hyödyttävät kaikkia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt vielä edustaja Hoskonen, ja sen jälkeen ministereiden vastaukset.

17.02 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi omalta osaltani tässä asiassa se, että kysymyshän ei ole suinkaan vain siitä, että näille ihmisille, jotka asuvat harvaan asutulla alueella maaseudulla pitkien välimatkojen takana, se olisi tasa-arvoasia, että he saavat sen yhteyden. He voivat ihan yhtä hyvin katsoa siellä hyvälaatuista televisiokuvaavaa, jos puhelin ei toimi — niin kuin yleensä siellä ei toimi. Siellä ovat nämä muutkin verkot niin huonot. Siis GSM-puhelimella siellä todennäköisesti ei pääse verkkoon, mutta kun on valokuituverkko, sillä pystyy tekemään puhelinasiatkin ja pankkiasiat hoitamaan ja vaikka mitä, olemaan puhelinyhteydessä, vaikka kuvayhteydessä, vaikka Yhdysvalloissa asuviin omiin lapsiin. Toimii kaikki erittäin hyvin.

Mutta se tässä on huolestuttavaa, että nämä ihmiset, vanhemmat ihmiset varsinkaan, eivät ole mitään diginatiiveja, eivät varmasti ole. Heidän palvelujenhankintamahdollisuutensa olennaisesti supistuu. Ja uuteen terveydenhuollon aikaan kun astumme 1.1., kohtapuoliin, niin siellä kunnissa pitää varmistaa, valtion pitää antaa semmoiset rahat kuntien käyttöön, että ne palvelut aidosti pelaavat. Sen odottaminen, että ihmiset pystyvät digitaalisilla palveluilla hankkimaan itselleen riittävät terveys- ja sosiaalipalvelut... Se ei ole totta. Kunnan vastuulla on tämä asia, tai sen hyvinvointialueen vastuulla tietenkin, mutta kunta on siinä varmasti omalta osaltaan hyvä yhteistyökumppani. Arvoisa ministeri, toivon, että tämän omassa työssänne huomioitte.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Paatero, viisi minuuttia. Korjaan, menköön Harakka ensin. — Ministeri Harakka, olkaa hyvä.

17.03 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Kiitos tästä keskustelusta. Ylisummaan tämä digikompassin saaminen eduskuntaan selontekona on hienoa, ja kiitän eduskuntaa siitä, että se antaa kansalliselle digitalisaatiostrategialle sen huomion ja painoarvon, jonka se ansaitsee.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan osalta digikompassi on yksi kuluvan hallituskauden kolmesta keskeisestä strategisesta kokonaisuudesta, jotka olemme saaneet maaliin — digikompassin osalta yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön kanssa, unohtamatta erittäin laajaa valmisteluun osallistunutta joukkoa, valmisteluun osallistuneita sidosryhmiä, siitä kiitos.

Digitalisaatio on koko yhteiskuntaa läpileikkaava kehitys, ja juuri se on menestyksemme avain niin julkisissa palveluissa kuin liike-elämässä. Näin ollen digitalisaatiota ja data-taloutta ei voi ulkoistaa yhdelle taholle tai virastolle. Sama pätee kyberturvallisuuteen, joka on sekä julkisella että yksityisellä sektorilla jokaisen toimijan vastuulla. Tarvitaan siis tiivistä yhteistyötä ja koordinaatiota, yhteistä tilannekuvaa, resursseja, johtajuutta. Siksi

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

eduskunnassa on käsittelyssä merkittävä laki, hallituksen esitys viranomaisten yhteistoinnasta kybermurtotilanteessa. Kun keskustelen kansainvälisten kollegoiden kanssa, juuri tämä yhteistyö osoittautuu ainutlaatuiseksi voimavaraksemme.

Täällä salissa on kiinnitetty kiitettävästi huomiota yhdenvertaisuuteen sekä osallisuuteen. On selvää, että perinteisiä läsnäpalveluita tarvitaan digitaalisten palveluiden rinnalle. Digitaalisten palveluiden osalta sähköisen viestinnän palvelulaki, joka täällä eduskunnassa hyväksyttiin kaksi vuotta sitten, edellyttää esteettömyyttä, helppokäyttöisyyttä, ymmärrettävyyttä. Eikä tämä ole pelkkää juhlapuhetta, vaan tätä vaatimusta myös valvotaan ja sen puutteisiin puututaan.

Kysyttiin myös digitalisaation merkityksestä ilmastotyössä. On selvää, että ilmastotavoitteita ei saavuteta ilman merkittävää ja laajaa datan hyödyntämistä. Suomella on tässä suuria mahdollisuuksia. Digikompassissa on aika merkittävä painotus tähän teemaan, mutta olemme liikenne- ja viestintäministeriössä lähestyneet asiaa myös toisesta päästä. Olemme tehneet tieto- ja viestintäteknologia-alan eli ict-alan ympäristö- ja ilmastostrategian ensimmäisten joukossa maailmassa. Tämä on herättänyt paljon kansainvälistä kiinnostusta ja siksi käännetty myös englanniksi. Ja tämä edelläkävijyys on meille tyypillistä, olemmehan saaneet digikompassin valmiiksi ensimmäisenä EU-maana.

Miksi pitää olla ensimmäinen? Pieni maa ei voi vaikuttaa Euroopan unionissa väellä ja voimalla, vaan meidän on käytettävä copy-paste-valtaa. Jokainen, joka ottaa mallia näistä Suomen ensimmäisinä tehdyistä ohjelmista, omaksuu samalla meidän arvomme ja tavoitteemme. Luomme samanmielisyyttä, ja tästä työmme digikompassin eteen on erinomainen esimerkki.

Euroopan unioni on tuonut merkittävää data-alan lainsäädäntöä, jonka merkitys laajenee maailmanlaajuisiksi, aivan kuten aikanaan tietoturva-asetus eli GDPR. Suomi nosti 2019 puheenjohtajakaudellaan esiin ihmiskeskeisen, osallistavan, avoimen ja yhteentoimivan datatalouden, ja nämä painotukset näkyvät nyt käsillä olevissa suurissa EU-säännöksissä.

Työn jatkuvuus on tärkeää, ja nyt valmisteilla oleva digikompassin toimintasuunnitelma vie tämän strategian konkretian tasolle. Tulevalla hallituskaudella on erittäin tärkeää, että digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon kehittämisen ministerityöryhmä saa jatkaa työtään, samoin ministerityöryhmän työtä tukeva digitoimisto, joka ylläpitää digi-, data- ja tietopolitiikan tilannekuvaa eli digisalkkua. Tälle työlle annetusta tuesta lämmin kiitos.

Arvoisa puhemies! Itse asiassa tämä ministerityöryhmä ja digitoimisto tarjoavat hyvän esimerkin siitä, millä tavalla päätöksenteon laatua voidaan parantaa ja tehostaa luomatta uusia seiniä ja siiloja. Digitoimisto on myös yhden luukun palvelu julkisen hallinnon ulkopuoliselle maailmalle, vaikkapa startup-yritykselle, jonka pitäisi selvittää, millaisia sääntöjä ja lupia olisi noudatettava omassa toiminnassa.

Arvoisa puhemies! Ilokseni voin todeta, että digikompassin lisäksi sekä digiministerityöryhmän että digitoimiston työ on herättänyt valtavan laajaa kiinnostusta kansainvälisesti. Edelläkävijöinä voimme muuttaa maailmaa. Olemme jälleen palanneet DESI-indeksin kärkimaaksi, eli olemme EU-maiden vertailussa digikyvykkyydessä ykkönen, ja kärjessä aiomme pysyä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Paatero.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

17.08 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvästä keskustelusta tässä samalla.

Niin kuin huomattiin tämän keskustelun aikana, sektori on varsin laaja. Kun puhutaan lasten oppimisesta ja toisaalta puhutaan sotateknologiasta ja puhutaan kvanttitietokoneista ja puhutaan toisaalta ikäihmisten digitaalisten välineiden käytöstä, niin sektorit todella kattavat kaikki tämän digikompassin osat. Sen takia ehkä se ajatus, joka aina silloin tällöin myöskin näissä keskusteluissa nousi, että olisi joku paikka, josta ohjattaisiin tätä kaikkea ja kerrottaisiin valtiovallan puolelta, minkälaisia ohjelmistoja ja minkälaisia järjestelmiä, ei ole ehkä edes mahdollinen, mutta en näe sitä myöskään järkevänä. Enemmän on kyse siitä, että nämä meidän nyt vaikkapa hyvinvointialueilla aloittavat järjestelmät ovat yhteensovitettavissa niin, että tieto kulkee siellä välissä, mutta ei ole järkevää, että me luottaisimme yhteen malliin, joka sitten, jos menee jotain pieleen, jättää meidät mustaan aukkoon siltä osin. Sen takia tämä näkemys siitä, ohjataanko tarkasti.

Se, missä meillä on tarkemmalle ohjaukselle tarvetta, on juuri kollegaministerin mainitsemat digisalkut, samalla tavalla meidän kyberosaaminen. Eli kun me tiedetään kaikki ministeriöt, mitä missäkin ministeriössä tapahtuu, samalla tavalla on yritetty ja vahvistettu tätä näkemystä myöskin kuntatasolle ja hyvinvointialueille, jotta siellä olevat turvallisuuskäsitteet on riittävästi huomioitu, koska siellä tällä hetkellä niitä aukkoja aika paljon myöskin on.

Esimerkki, jota käytän: Norjassa 15 000 ihmisen kunta, jossa eräänä aamuna yksikään kone ei auennut, yhtään tietoa ei löytynyt. Tämä on meidän uhkakuva mahdollisesti, jos meidän kybersuojaukset eivät kuntatasolla ole järjestyksessä.

Erityisesti näihin kysymyksiin, mitkä liittyvät digiosaamiseen, selkokieliisyyteen, saavutettavuuteen, esteettömyyteen, ikäihmisiin, vammaisiin ihmisiin ja muihin, jotka eivät pysty käyttämään: Meillä on meneillään tällä hetkellä monia erilaisia keinoja. Meillä on ollut hankkeistettuna digituki, joka on ollut eri puolilla Suomea. Se on tällä hetkellä lainsäädännön mukaan välttämätöntä, velvoitettua järjestää eri puolilla Suomea. Tähän mennessä sitä on järjestetty niin, että siinä on ollut mukana kuntia, osittain vapaaehtoisuustyöntekijöitä järjestöistä, siellä on ollut seurakuntia, siellä on ollut kaikkia korttelikoteja, kerhotoimintaa ynnä muuta, mutta siis joillakin keinoilla se jokaisella alueella on järjestettävä, ja niin kuin täällä edustaja totesi, hyvin usein sen vastuun pääasiassa kantaa kunta, mutta laki velvoittaa DVV:n sen järjestämään.

Millä myöskin ikäihmisille erilaista apua ja tukea ja osaamista? Tällä samalla järjestelmällä, mutta on monissa paikoissa myöskin henkilökohtaisia tukihenkilöitä, jotka ilmoitautuvat vapaaehtoisiksi, on olemassa verkostoja, joissa on koottu ihmisiä, jotka haluavat auttaa toisia digitaalisissa opinnoissa siihen ensimmäiseen vaiheeseen, että esimerkiksi puhelimesta osaa käyttää muutakin kuin sitä soittotoimintoa, kun me aloitetaan yleensä näistä tasoista.

Selkokieliisyys on se, mitä toivotaan, ja sen lisäksi, kun meillä julkisten palveluiden osalta on oltava saavutettavia, se selkokieliisyys tarkoittaa, että sen näytön, joka siinä on, pitää toimia myös näkövammaisille. Elikkä ei onnistu ihan se semmoinen versio, missä esteettömyys on ainoastaan sitä, että näkevät pystyvät sitä käyttämään. Mutta selkokieliisyys on tarve myöskin kaikille muille, ja tämä oli hyvä sanonta, mitä edustaja Mäkisalo-Roppo- nen tässä toi: se auttaa myöskin kaikkia muita. Se ei ole keneltäkään pois, vaan se helpottaa muidenkin ihmisten elämää.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Tässä oli monia muita huomioita, ja yhden nostan tästä vielä esille, ja se oli nämä pk-yritykset, jotka on otettu erityisesti tähän meidän kompassiin myöskin mukaan. He ovat olleet hyvin kiinnostuneita, koska siellä myöskin tarvitaan osaamista lisää, digitaalisuuden hyödyntämistä lisää esimerkiksi siirtymisessä datatalouteen, ja toisaalta se puoli on se, missä tarvitaan lisää kyberosaamista.

Kävin itse tutustumassa ammattikorkeakouluopintoihin, joissa koulutetaan kyberosaajia, ja heidän kohderyhmänään siinä kohtaa opintoja oli keskittyä ja auttaa pk-sektoria alueellisesti niin, että sitä ymmärrystä lisätään, niitä ohjelmistoja ja sitä, mitä kaikkea tarkoittaa kyberosaaminen pk-sektorilla. Tälle työlle tarvitaan myöskin jatkoa.

Kiitoksia hyvästä keskustelusta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuntalain 90 §:n ja hyvinvointialueesta annetun lain 95 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 256/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan nyt enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Paatero, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.14 **Kuntaministeri Sirpa Paatero** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt siirytään kuntalain ja hyvinvointialuelain muuttamiseen ja sen lähetekeskusteluun. Esityksessä siis esitetään molempien elikkä kuntien ja hyvinvointialueiden hallintosääntöön muutoksia. Esityksen mukaan tässä tulevassa hallintosäännössä olisi oltava tarpeelliset määräykset hallinnon ja toiminnan järjestämisestä erityisesti päätöksenteon osalta poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa eli myös silloin, kun valmiuslakia ei oteta käyttöön. Näin monessa kunnassa tällä hetkellä jo on, mutta tällä lainsäädäntömuutoksella varmistamme, että jokaisessa kunnassa ja hyvinvointialueella on oltava hallintosääntöön kirjoitettuna nämä määräykset.

Esityksen tavoitteena on parantaa kunnan ja hyvinvointialueen hallinnon päätöksenteon varautumista valmiuslain mukaisiin poikkeusoloihin ja normaalioloja vakavampiin häiriötilanteisiin. Muutoksella edistetään kunnan ja hyvinvointialueen jatkuvuutta ja toimintaedellytyksiä myös häiriötilanteiden aikana. Lähtökohta on, että kunnissa ja hyvinvointialueilla toimitaan normaalisti poikkeusolojenkin aikana mahdollisimman pitkään nor-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

maalien johtamisjärjestelyjen, päätöksentekomenettelyjen ja toimivaltamääräysten mukaisesti. Reagoiminen häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa ilmeneviin uhkiin ja niiden aiheuttamiin riskeihin voi kuitenkin edellyttää esimerkiksi normaalia nopeampaa päätöksentekoa, tehostettua johtamista tai kriisiviestintää. Kiireellisissä tilanteissa voi syntyä myöskin tilanteita, joissa välttämätön päätöksenteko edellyttää normaalioloissa sovellettavista toimintamääräyksistä poikkeamista. Näihin tilanteisiin voidaan etukäteen varautua valtuuston päättämällä hallintosäännön määräyksillä, mihin juuri tällä hallituksen esityksellä nyt vastataan.

Hallintosäännön muuttaminen jo häiriötilanteen tai poikkeusolojen alettua voi osoittautua haastavaksi, sillä siitä syystä olisi välttämätöntä, että saamme esimerkiksi valtuuston päätösvaltaisena koolle ja päättämään asioista. Tämän vuoksi on tarpeellista, että kunnat ja hyvinvointialueet tämän hallituksen esityksen mukaisesti käyvät toimintaansa läpi ja tekevät tarpeelliseksi katsomansa muutokset hallintosääntöön. Hallintosäännön sisällöstä päättävät kuitenkin kuntien valtuustot. Laki ei edellytä tarkkaan sitä muotoa, minkälaiseen päätöksentekojärjestelmään kunkin kunnan tulee omaa toimintaansa niissä tilanteissa muuttaa.

Kuntalain ja hyvinvointialuelain sääntely siis mahdollistaa tämän jo tällä hetkellä, ja kuten totesin, on osa kunnista tämän jo tehnyt, mutta huomasimme koronan, covid-19:n, aikana, että poikkeusolot johtivat monissa kunnissa siihen, että koska kunnan hallintosäännöissä ei oltu varustauduttu näihin, niin nopeasti niitä sitten eri alueilla ja kunnissa tehtiin. Tästä syystä on parempi, että meillä on etukäteen varauduttu, ja niin pystytään jokaisessa tapauksessa toimimaan.

Näistä siis päättäisi valtuusto, ensin siitä, minkälainen hallintosääntö on, mutta myöskin niitten käyttöön ottamisesta.

Esityksellä ei puututa itsehallintoon, koska esityksellä ei muuteta sitä lähtökohtaa, että lailla säädetään kuntien hallinnon yleisistä perusteista, kun taas hallinnon järjestämisen yksityiskohdista päätetään jokaisessa kunnassa.

Esitys lähtee ajatuksesta, että se tulee voimaan mahdollisimman pian elikkä ensi vuoden alusta mutta niin, että hallintosäännöt olisi jokaisessa kunnassa ja hyvinvointialueilla tehty kesäkuun loppuun mennessä näihin muutettuihin tarpeisiin. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 255/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.

Tässä yhteydessä lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Keskustelu

17.19 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsitelyssä on nyt parlamentaarisessa yhteistyössä valmisteltu rahapelituotolla rahoitettujen toimintojen uutta rahoitusmallia koskeva arpajaislain muutosesitys. Tämän sisäministeriössä valmistellun hallituksen esityksen lisäksi rahoitusmallikonaisuuteen liittyy sosiaali- ja terveysministeriössä ja maa- ja metsätalousministeriössä valmistellut hallituksen esitykset, joista käydään myöhemmin omat lähetekeskustelunsa. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön on tarkoitus vielä antaa omaa toimialaansa koskeva hallituksen esitys eduskunnalle.

Arpajaislain muuttamisen tavoitteena on poistaa rahapelituotolla toistaiseksi rahoitettujen toimintojen yhteys Veikkaus Oy:n tuottoon ja siten samalla tehostaa rahapelihaittojen torjuntaa. Uutta rahoitusmallia koskevien lakiehdotusten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2024 alusta.

Arvoisa puhemies! Rahapelituotto on kautta aikain käytetty yleishyödyllisen toiminnan edistämiseen. Tämän on katsottu olevan yhteiskunnan edun mukaista. Voimassa olevan arpajaislain mukaan Veikkaus Oy:n tuotto käytetään urheilun ja liikunnan, tieteen ja taiteen, nuorisotyön, terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin sekä hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen. Vaikka rahapelituotto ei ole EU-oikeudessa hyväksytty peruste ylläpitää yksinoikeusjärjestelmää, tosiasiaissa tuotolla on ollut huomattava merkitys erilaisten yleishyödyllisten toimintojen rahoittamisessa.

Koska rahapelitoiminnan tuotto on viime vuosina kääntynyt laskuun muun muassa rahapelihaittojen torjuntaa tehostaneiden toimenpiteiden ja rahapelaamisen muutosten vuoksi, loppuvuodesta 2020 käynnistettiin selvitystyö tuoton alentumisen vaikutuksiin valmistautumiseksi. Erkki Liikasen puheenjohtama työryhmä esitti neljä erilaista vaihtoehtoa rahapelituottojen jakamisen osalta. Tämän vuoden helmikuussa valtioneuvoston asettama valtiosihteerihankeryhmä ja parlamentaarinen seurantaryhmä saivat valmiiksi ehdotuksen uudesta rahoitusmallista, joka perustui osaltaan Erkki Liikasen työryhmän ensisijaiseen ehdotukseen kokonaisuudistuksesta.

Nyt käsitelyssä olevassa esityksessä ehdotetaan, että arpajaislakia muutettaisiin uutta rahoitusmallia vastaavaksi. Veikkaus Oy:n tuoton käyttötarkoituksista luovuttaisiin ja tuotto käytettäisiin valtion talousarvion mukaisiin menoihin ilman nykyisiä korvamerkintöjä. Ne toiminnot, joita nyt on rahoitettu rahapelituotolla, saisivat jatkossa rahoituksensa menokehysten sisältä yleiskatteellisista budjettivaroista eivätkä siis enää Veikkaus Oy:n tuotosta. Arpajaislaissa säädetään tuoton käyttötarkoitusten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön myöntämistä valtionavustuksista ja -osuuksista. Uudessa rahoitusmallissa nämä ministeriöt päättäisivät edelleen valtionavustusten ja valtionosuuksien myöntämisestä valtion talousarvion mukaisen määrärahojen puitteissa. Kaikki avustuksiin liittyvät pykälät kumottaisiin arpajaislaista ja tarvittavilta osin avustusmenettelyistä säädettäisiin ehdotetuissa uusissa sosiaali- ja terveysministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön valmistelemissa laeissa, joista keskustellaan myöhemmin.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman lähtökohtana on ollut rahapelihaittojen torjunnan tehostaminen yksinoikeusjärjestelmässä. Aiemmin hallituskaudella on toteutettu laaja arpajaislain uudistus tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Lisäksi vuoden alusta voimaan tullella arpajaislakiuudistuksella on hallitusohjelman mukaisesti tehostettu rahapelikäytön-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

nän ohjautumista arpajaislailla säänneltyyn Veikkaus Oy:n tarjontaan. Nyt käsittelyssä oleva arpajaislain uudistaminen uuden rahoitusmallin mukaisesti on myös yksinoikeusjärjestelmän perusteena olevan pelihaittojen torjunnan kannalta merkittävä.

Veikkaus Oy:n tuoton käyttötarkoitusten muuttaminen esitetyllä tavalla tukisi tutkimustiedon valossa rahapelihaittojen torjuntaa nykyistä järjestelmää tehokkaammin ja parantaisi mahdollisuuksia toteuttaa rahapelihaittoja torjuvia toimenpiteitä. Hallituksen esityksen valmistelussa on myös kiinnitetty erityistä huomiota EU-oikeuteen, jota valtiosihteerihankeryhmä ja parlamentaarinen ryhmä yhteisymmärrysmuistiossaan korostivat. Uuden rahoitusmallin katsotaan olevan sopusoinnussa EU-oikeuden kanssa. Rahapelihaittojen torjunta on jatkossakin järjestelmämme EU-oikeudellinen perusta ja Veikkaus Oy:n tuotto niin sanottu suotuisa liitännäisseuraus.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kivisaari.

17.24 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Kuten ministeri hyvässä esittelypuheessaan totesi, tämän esityksen tavoitteena on poistaa rahapelituotolla rahoitettujen toimintojen taloudellinen ja määrärahasoon liittyvä riippuvuus Veikkaus Oy:n tuotosta. Tavoitteena on myös vahvistaa rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä yksinoikeusjärjestelmässä. Veikkaus Oy:n tuotolla rahoitetuille toiminnoille on tarkoitus ottaa käyttöön juurikin parlamentaarisessa yhteistyössä valmisteltu uusi rahoitusmalli, jossa toimintoja rahoitettaisiin vuoden 24 alusta lukien menokehyksen sisältä yleiskatteellisista budjettivaroista. Rahapelitoiminta ajautui monista syistä Suomessa vaikeuksiin, ja pelaamisen tuloutus väheni. Jatkossa Veikkaus siis tuottaa sen mitä tuottaa ja eduskunta määrittelee määrärahan.

Puhemies! Vaikeina aikoina myös henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin merkitys korostuu. Siksi on hyvä, että hallitus turvaa Veikkauksen edunsaajien tuloutuksen jo vuodelle 23 ja siten aikaistaa parlamentaarista sopimusta. Tällöin sysimusta näkymä on nujerrettu.

Suomen lukuisat järjestöt tekevät korvaamatonta työtä tieteen, taiteen, liikunnan, nuorisotyön tai sosiaali- ja terveystalouden saralla. Järjestöjen tekemä työ tavoittaa lähes jokaisen suomalaisen. Poliitiikka on siis tehtävä ajassa, ja se aika on nyt.

Järjestöt kantavat myös yhteiskuntavastuuta luomalla suomalaisille hyvinvointia ja auttamalla ihmisiä selviytymään hankalista elämänvaiheista. Ilman näiden tahojen työtä monet suomalaiset jäisivät myös ilman liikuntaharrastuksia ja kulttuurielämyksiä. Esimerkki todella löytyy vaikkapa liikunta- ja urheilukentältä. Liikunta ja urheilu on Suomen suurin kansanliike. Seuratoimintaan osallistuu peräti 1,8 miljoonaa ihmistä. Seurat ovat siis suurimman kansanliikkeen kivijalka ja merkittävä hyvinvoinnin tuottaja ympäri maata. Esimerkiksi liikkumattomuuden kustannukset ovat Suomessa noin kolme miljardia euroa. Se on valtava summa, jota ei tarpeeksi tunnusteta. Järjestöt taklaavat siis myös tätä hyvinvointivajetta, ja sen merkitys on yhteiskunnallisesti aivan valtava.

Siis yhteiskunnallinen peruste liikunnan ja myös kulttuurin rahoitukselle on uudessakin rahoitusmallissa vahva. Liikunta ja kulttuuri kytkeytyvät vapaa-ajan ja elämysten lisäksi erittäin vahvasti ainakin terveyteen, toimintakykyyn ja hyvinvointiin, mukaan lukien mielenterveysongelmien ja yksinäisyyden ehkäisy, julkisen talouden kestävyys, kestävä kehitys, tuottavuuteen, maanpuolustuskykyyn ja oppimiseen. Rahoitusta onkin siis perusteltua vahvistaa ja monipuolistaa.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Puhemies! Tämähän on hyvä ja ymmärrettävä esitys, mutta tällä puheenvuorolla korostan järjestötyön merkitystä keskeisenä suomalaisen yhteiskunnan kulmatolppana. Ja se pitää kyllä vastaisuudessakin turvata.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lundén.

17.28 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Todellakin esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arpajaislakia. Esityksen tavoitteena on poistaa rahapeliuotoilla rahoitettujen toimintojen taloudellinen ja määrärahatasoon liittyvä riippuvuus Veikkaus Oy:n tuotosta. Tavoitteena on myös vahvistaa rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä yksinoikeusjärjestelmässä.

Vaikka rahapeliuottojen käytön nykyisen kaltainen kytkös edunsaajuuteen katkaistaankin, kaikki Veikkauksen peleistä tuleva tuotto käytetään jatkossakin suomalaisen yhteiskunnan ja suomalaisten hyväksi. Veikkaus on tehnyt mittavia toimia, joilla on parannettu pelaamisen turvallisuutta ja pyritty tehokkaasti vähentämään rahapelihaittoja.

Arvoisa herra puhemies! Tahdon tässä mainita muutamalla sanalla, mitä näitä toimenpiteitä Veikkaus on tehnyt ja että pidän Veikkausta vastuullisena toimijana. Esimerkiksi hajasijoitettuihin peliautomaatteihin ja kasinoiden pelaamiseen on tullut pakollinen tunnistautuminen ja peliautomaattien määrää on viimeisen kahden vuoden aikana vähennetty 18 600 automaatista 9 239 peliautomaattiin. Lisäksi Veikkaus on ottanut käyttöön myös kaikkea tunnistautuvaa pelaamista koskevan vuositappiorajan ja rajoittanut markkinointia voimakkaasti. Lisäksi Veikkaus on tehnyt muun muassa seuraavia toimenpiteitä: laskenut maksimitappiorajoja nykyiselle tasolle 500 euroa vuorokaudessa ja 2 000 euroa kuukaudessa, päivittäistavarakaupoissa on rajoitettu peliautomaattien aukioloajat ajalle 9—21, peliautomaattien houkuttelevuutta on vähennetty, eivätkä automaattit enää mainosta itseään visuaalisilla efekteillä, kun niillä ei pelata. Rahapelien markkinointia on vähennetty määrällisesti, ja markkinointi on aiempaa maltillisempaa, lisäksi peliryhmien riskitasoista kerrotaan Pelaa maltilla -sivuilla. Näiden tehtyjen toimenpiteiden seurauksena suomalaiset häviävät Veikkauksen peleihin noin puoli miljardia vähemmän kuin vielä muutama vuosi sitten.

Pelaamisen vähentyminen on tuntunut myös asiamiesten liiketoiminnassa, jossa Veikkauksen tuotteet ovat olleet monille elintärkeä osa asiakkaille tarjottua palvelua. Veikkaus on tehnyt työtä hyvässä yhteistyössä, koska kaikkien yhteisenä tavoitteena on pyrkiä vähentämään ja ehkäisemään pelaamisen aiheuttamia ongelmia.

Kuitenkin me kaikki olemme samaan aikaan varmasti huomanneet, että luvattomien yhtiöiden rahapelien markkinointi suomalaisille on jatkunut voimakkaana. Suomalaiset häviävät vuosittain arviolta satoja miljoonia euroja näille luvattomille toimijoille, ja rahamäärän on arvioitu edelleen kasvavan tulevina vuosina.

Arvoisa herra puhemies! Mielestäni jatkossa olisikin entistä tärkeämpää, että arpajaislaissa mahdollistetut keinot luvattoman tarjonnan vähentämiseen otetaan täysimääräisesti käyttöön. Veikkaus on tehnyt peleihinsä mittavia vastuullisuustoimia, ja näillä toimilla voidaan aidosti vähentää ongelmapelaamista, kun pelaaminen voidaan ohjata tehokkaasti niihin. Muutoin meillä on riskinä, että rahat valuvat ulkomaille mutta suomalainen yhteiskunta saa hoidettavaksi kasvavat, muusta kuin kotimaisesta pelaamisesta aiheutuneet ongelmat. Kannan tästä suurta huolta, ja nyt kun arvoisa ministerikin on paikalla, voisinko kysyä: kannatteko te myös, arvoisa ministeri Mikkonen, tästä suurta huolta? — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Torniainen.

17.31 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Mikkoselle tämän hallituksen esityksen esittelystä, jossa halutaan muuttaa arpajaislakia. Esityksen tavoitteenahan on poistaa rahapeli tuotolla rahoitettujen toimintojen taloudellinen ja määrärahasoon liittyvä riippuvuus Veikkaus Oy:n tuotosta, ja myös tavoitteena on vahvistaa rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä yksinoikeusjärjestelmässä.

Tässä yhteydessä haluan myös kiittää edustaja Kivisaarta omasta puheenvuorostaan, jossa hän nosti esille eri järjestöt, jotka ovat nauttineet Veikkauksen tuotoista ja sitä kautta saaneet toimintaansa rahoitusta. Todellakin nuo monet järjestöt — etenkin liikunta- ja kulttuurijärjestöt haluan nostaa tässä esille, jotka toimivat pääosin myös sitten vapaaehtoisuudella — ovat pystyneet oman toimintansa järjestämään, ja niillä järjestöillä on erittäin isoja vaikutuksia suomalaisten yleiskuntoon, liikunnan harrastuksiin ja kulttuuriharrastuksiin kaiken kaikkiaan, ja ei pelkästään näihin harrastuksiin, vaan myös sitten ennalta ehkäisevään toimintaan, esimerkiksi terveydenhuoltoon, ja sairastuvuuteen, jota pystytään ehkäisemään.

Myöskin on tärkeää, että kun tässä hallituksen esityksessä nytten sitten Veikkaus Oy:n tuotoista päätetään, niin rahoitetulle toiminnalle on tarkoitus ottaa käyttöön parlamentaarissa yhteistyössä valmisteltu rahoitusmalli, jossa niitä rahoitettaisiin vuoden 2024 alusta lukien menokehysten sisältä yleiskatteellisista budjettivaroista. On tärkeää, että tällaiset isot asiat, jotka ovat aiheuttaneet paljon keskustelua ja huolenaiheita tulevaisuudesta, valmistellaan ja viedään eteenpäin nimenomaan parlamentaarisesti, jolloin niille saadaan laaja pohja myös käytäntöön.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

17.34 **Sisäministeri Krista Mikkonen:** Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä puheenvuoroista. Tässä tuli esille paljon niitä asioita, jotka liittyvät tähän lainsäädäntöön ja siihen, miksi myös on haluttu muuttaa tätä arpajaislakia ja nimenomaan tätä meidän järjestelmäämme. Niin kuin tässä tuli esille, on todella tärkeää, että se tehtiin myös vahvassa parlamentaarisessa yhteistyössä, koska se on tietysti iso muutos.

Edustaja Kivisaari hyvin toi esille sitä, kuinka tärkeitä nämä veikkausvoittorahat ja se tuotto ovat olleet meidän eri toimijoille, ja sen takia on tietysti äärimmäisen tärkeää, että jatkossa tätä vastaavaa toimintaa nyt sitten rahoitetaan sieltä valtion budjetista suoraan. Ja toisaalta riippuvuus siitä, mikä on tuotto, katkeaa, koska meillä on myös näyttöä siitä, että nämä tuotot ovat vähentyneet, ja sitä kautta tietysti olisi painetta siitä, että emme pystyisi riittävästi tukemaan tätä erilaista yleishyödyllistä toimintaa, jonka arvo on moninkertainen siihen, mitä yhteiskunta siihen panostaa.

Edustaja Lundénin puheessa tuli esille myös hyvin, miten meidän täytyy varmistaa, että meillä on hyviä keinoja ja välineitä rahapelihaittojen ehkäisemiseen. Tässä todellakin on tehty hyvää työtä. Myös tällä hallituskaudella on tehty erillinen ohjelma siihen liittyen yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa, jonka vastuulla on, että meillä on niitä työkaluja, ja totta kai tässä Veikkaus Oy:n oma rooli on ollut tärkeä.

On aivan totta sekin, että meillä pelataan myös muita kuin Veikkaus Oy:n pelejä. Tämä on tietysti se iso kysymys, miten me voimme todellakin varmistaa sen, että mahdollisissa rahapelihaitoissa — joita on myös muita pelejä pelaamalla, muiden yhtiöiden pelejä pela-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

malla, etenkin nettimaailmassa — ei käy se tilanne, että meille tulevat kustannukset niistä haitoista, mutta sitten tuotot, mitä saamme tästä rahapelitoiminnasta, vähenevät. Tämä on varmasti se iso kysymys, joka vaatii myös jatkossa paljon keskustelua: mikä se meidän mallimme on tulevaisuudessa, miten me todellakin varmistamme sen, että pelaaminen on turvallista. Meillä on riittävät keinot ehkäistä rahapelihaittoja, ja me pystymme varmistamaan sitä kautta sen, että tämä pelaaminen ei aiheuta kenellekään kohtuuttomia ongelmia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ilmailulain ja liikenteen palveluista annetun lain 127 ja 128 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 261/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Harakka, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.37 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on hallituksen esitys, jossa ehdotetaan muutettavaksi ilmailulakia ja liikenteen palveluista annettua lakia. Ensinnäkin ilmailulakiin lisättäisiin miehittämättömille ilma-aluksille tarkoitettua niin sanottua U-space-ilmatilaa koskeva, EU-asetusta täydentävä kansallinen sääntely. U-space-asetuksen tavoitteena on lukuisten samanaikaisten drone-operaatioiden turvallinen hallinta ja miehitetyn ja miehittämättömän ilmailun harjoittaminen rinnakkain turvallisesti. Asetuksessa vahvistetaan säännöt ja menetelmät, jotka koskevat dronejen turvallista käyttöä U-space-ilmatilassa, dronejen turvallista integrointia ilmailujärjestelmään ja U-space-palveluiden tarjoamista. U-space-asetuksessa jätetään tietyt asiat — kuten U-space-ilmatilojen perustaminen — jäsenvaltioiden päätettäväksi, joten näistä säätäminen kansallisesti on tarpeen.

Arvoisa puhemies! Toisena keskeisenä muutosesityksenä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutosta lentoestelupaa koskevaan menettelyyn. Luvan lentoesteelle myöntäisi hakemuksesta Liikenne- ja viestintävirasto, eikä hakemukseen tarvitsisi enää liittää asianomaisen ilmaliikennepalveluntarjoajan antamaa lausuntoa, kuten voimassa olevassa laissa edellytetään. Lakiin lisättäisiin myös säännös lentoesterekisterin pitämisestä sekä siitä, että rekisterin pitäminen voitaisiin siirtää tai ulkoistaa.

Näiden kahden pääteeman eli miehittämättömän ilmailun U-space-ilmatilojen ja lentoestelupamenettelyn lisäksi lakeihin ehdotetaan eräitä muita merkitykseltään vähäisempiä muutoksia.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Torniainen.

17.39 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Harakalle tästä esittelystä hallituksen esitykseen. Kyseessä on tosiaankin miehittämättömään ilmailuun liittyvä lainsäädäntö, ja on tärkeää EU-lainsäädäntöä, jota tuodaan nytten myöskin Suomen lainsäädäntöön.

Tässä on tietysti pari asiaa, ihan niin kuin ministeri nosti esille, mitä on konkreettista tässä.

Sitten haluan nostaa siitä nimenomaan tämän lausuntopalautteen lentoesteistä. Niin kuin ministeri Harakka tuossa omassa esittelypuheenvuorossaan totesi, tässä valmistelun yhteydessä nyt kuitenkin hieman Fintraffic katsoi lausunnossaan, että muutoksen jälkeen sille ei enää kuuluisi kokonaisvastuu tästä lentoestetietokannasta ja sen myötä lentoesteitä koskevan paikkatiedon jakaminen. Nytten sitten tästä ovat Fintraffic ja Traficom käyneet keskustelua. Miten ministeri näkee nyt tämän, onko tämä yksiselitteinen asia? Kenelle kuuluvat lentoesteiden määrittely ja se paikantaminen, missä niitä lentoesteitä on?

Ja sitten ministeri otti hyvin esille myöskin tämän drone-kysymyksen ja dronejen käytön. Tietysti tässä maailmantilanteessa, mitä me tällä hetkellä eletään, on tullut aika paljon viestejä siitä, että droneja käytetään ehkä vakoiluun ja sellaisiin käyttötarkoituksiin, joihin niitä ei ole tarkoitettu käyttää. Miten ministeri näkee tämän drone-ilmailun jatkossa: mitä sillä on mahdollisuuksia, ja miten sitä pystytään valvomaan entistä paremmin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Harakka.

17.41 **Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka:** Kiitos, arvoisa puhemies! Fintraffic on osakeyhtiö, joten viranomaistehtävät on selvyuden vuoksi siirrettävä viranomaiskäyttöön, ja siltä osin Fintraffic vastaa jatkossa omasta osuudestaan eli tästä lennonvarmistuksen näkökulmasta.

Dronejen osalta on siis sanottava, että nyt ei olla perustamassa tällä lainsäädännöllä vielä yhtään U-space-ilmatilaa, joten se on erillinen ratkaisu, jonka Liikenne- ja viestintävirasto sitten tekee. Dronejen käyttöä rajoitetaan nykyisessä sääntelyssä niin, että on tiettyjä alueita, joissa niitä ei saa käyttää, mutta kyllä siihen myöskin liittyy monia mahdollisuuksia myöskin tulevaisuuden teknologian osalta. Suomihan on yksi Googlen Wing-yhtiön kolmesta kokeilualueesta, ja on ehdottoman tärkeää, että me olemme samanaikaisesti tässä kehityksessä mukana mutta samanaikaisesti huolehdimme siitä, että turvallisuus säilyy.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle Ruotsin kanssa taksiliikenteestä tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi kansainvälistä taksiliikennettä tiellä koskevan Ruotsin kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 262/2022 vp

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Tässäkin asiassa lähetekeskusteluun varataan nyt ensi alkuun 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Harakka, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.42 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen ja Ruotsin väliseen, kansainvälistä taksiliikennettä tiellä koskevaan sopimukseen tehdyt muutokset. Esitykseen sisältyy myös lakiehdotukset sopimuksen muuttamisesta sekä sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta.

Tämän sopimusmuutoksen taustalla on vuonna 2018 voimaan tullut laki liikenteen palveluista, jolla kansallisia taksiliikenteen harjoittamiselle asetettuja velvoitteita kevennettiin. Tällä ehdotuksella pyritään saattamaan Suomen ja Ruotsin välinen taksiliikennesopimus tätä kansallista lainsäädäntöä vastaavaksi. No, nämä merkittävimmät taksiliikennesopimukseen tehdyt muutokset koskevat mukana pidettäviä asiakirjoja sekä toimivaltaisia viranomaisia. Sopimuksen soveltamista koskevista laeista puolestaan poistettaisiin sellaiset taksiliikenteen harjoittamiselle asetetut velvoitteet, jotka ovat poistuneet kansallisesta taksiliikennesääntelystä. Lisäksi muutettaisiin sopimuksen soveltamista koskevan lain hallinnollisia seuraamuksia ja rangaistussäännöksiä vastaamaan muuta lainsäädäntöä. Ehdotetut lait tulisivat voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan, kun sopimusmuutos tulee voimaan.

Arvoisa puhemies! Toivon, että hallituksen esitys saa myönteisen vastaanoton täällä eduskunnassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Torniainen.

17.44 Ari Torniainen kesk: Arvoisa puhemies! Kun tähän asiaan on varattu 30 minuuttia keskusteluun, niin en halua pitkittää tätä keskustelua. Mutta kun on ministerikin täällä paikalla ja esittelemässä hallituksen hyvää esitystä, niin on hyvä tietysti käyttää pieni puheenvuoro ja kiittää ministeriä siitä, että tämä hallituksen esitys on tuotu nyt tänne eduskuntaan ja meille käsiteltäväksi.

Tällä esityksellä tuetaan väestön liikkumista taksilla rajan molemmin puolin eri tarkoituksia varten myös jatkossa, ja esityksellä vahvistetaan nykykäytännön jatkuminen ja varmistetaan, että alueella harjoitettavassa kansainvälisessä taksiliikenteessä noudatetaan voimassa olevaa kansallista lainsäädäntöä soveltuvien osin. Siis käytännössä nykyjärjestelmä jatkuu, mutta on erittäin hyvä, että tämä nyt myöskin vahvistetaan.

Tässäkin yhteydessä haluan kiittää ministeri Harakkaa siitä, että tällä eduskuntakaudella on saatu korjattua myöskin taksilakia. Siitä on saatu hyvääkin palautetta, joskin tietysti

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

taksien saatavuuteen on vielä kiinnitettävä jatkossakin huomiota, ja varmaan seuraavassa eduskunnassa siihen palataan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden liikenteenalan lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 263/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Tässäkin asiassa lähetekeskusteluun varataan näin ensi alkuun 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Harakka, olkaa taas hyvä.

Keskustelu

17.46 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä eräiden liikenteenalan lakien muuttamisesta ehdotetaan tieliikennettä ja merenkulkua koskevia muutoksia viiteen eri lakiin.

Tieliikenteen osalta sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi niin, että säännöstä, jolla henkilö- ja tavaraliikenneluvan haltija määritellään riskiyritykseksi, täsmennettäisiin vastaamaan EU-sääntelyä. EU-sääntelystä seuraa myös ehdotus, joka koskee tavaraliikenneluvan haltijan oikeutta käyttää toiseen jäsenvaltioon rekisteröityä vuokrattua ajoneuvoa tavaraliikenteessä kahden perättäisen kuukauden ajan ilman ajoneuvon rekisteröintiä Suomeen. Tällaisten vuokrattujen ajoneuvojen lukumäärä saisi olla enintään 25 prosenttia yrityksen luvanvaraiseen tavaraliikenteeseen rekisteröidystä moottorikäyttöisestä ajoneuvokannasta. Lausuntokierroksen jälkeen päädyttiin esittämään myös seuraamussäännöksiä EU:n tavaraliikennelupa-asetuksessa säädetyn kuljettajatodistuksen puuttumisesta.

Merenkulun osalta muutokset ovat monelta osin teknisiä ja sääntelyä selkeyttäviä. Aluksenmittauksien saatavuutta helpotettaisiin mahdollistamalla niiden suorittaminen myös hyväksytyille luokituslaitoksille. Sataman pitäjille asetettaisiin EU-sääntelyn mukainen velvoite varmistaa, että sen henkilöstö on koulutettu vastaanottamaan alusjätettä. Matkustaja-alusten henkilöluetteloita koskeva sääntely, joka on mahdollistanut tietojen toimittamisen aiemmin käytössä olleisiin järjestelmiin, kumottaisiin, kun EU-sääntelyn mukainen siirtymäaika päättyy.

Sääntelyä lisäksi johdonmukaistettaisiin sellaisten lossien osalta, joihin ei ole niiden käytön luonteen vuoksi tarkoituksenmukaista soveltaa alusturvallisuuslaissa säädettyjä teknisiä turvallisuusvaatimuksia. Muutoksen myötä Liikenne- ja viestintävirasto voisi asettaa yksityistiellosseille niiden toiminnan luonteen ja liikennöinnin kannalta tarkoituksenmukaisia teknisiä ja turvallisuusvaatimuksia.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Arvoisa puhemies! Luotan siihen, että hallituksen esitys saa positiivisen vastaanoton täällä eduskunnassa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 264/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä yhteydessä 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Harakka, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.48 **Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista annetun lain muuttamisesta ehdotetaan, että hyvinvointialueiden ajoneuvohankintoja koskevat vähimmäisvelvoitteet eriytetään. Nämä velvoitteet perustuisivat kuntien tämänhetkisiin velvoitetasoihin eli eivät kiristyisi. Lisäksi kuntayhtymien ja kuntataustaisten yhtiöiden velvoitetasoja selkeytettäisiin. Lain mukaan hankintayksiköiden tulee hankkia vähäpäästöisiä ajoneuvoja, kun ne tekevät julkisia hankintoja.

Kuten tiedetään, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirtyvät kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023. Hyvinvointialueet kuuluvat jo nykyisellään lain soveltamisalaan. Ehdotuksen mukaan hyvinvointialueiden henkilöautojen ja kevyiden hyötyajoneuvojen hankintojen vähimmäisvelvoitteet porrastettaisiin kolmeen eri luokkaan alueellisten erityispiirteiden perusteella. Hyvinvointialueiden vähimmäisvaatimukset jaettaisiin 20, 35 ja 45 prosentin vähimmäisosuuksiin. Velvoitteiden alueelliset painotukset säilyisivät ennallaan. Nolla- ja vähäpäästöisiä ajoneuvoja hankittaisiin ehdotetun uudistuksen myötä koko maan tasolla sama määrä kuin nykyisen lain velvoitteiden mukaan. Lakia ei sovelleta tiettyihin erityiskäyttöön tarkoitettuihin ajoneuvoihin, kuten pyörätuolin käyttäjille tarkoitettuihin henkilöautoihin, ambulansseihin taikka hälytysajoneuvoihin.

Lisäksi on tarkoitus selkeyttää kuntayhtymien ja kuntataustaisten yhtiöiden velvoitetasoja siten, että laissa säädettäisiin velvoitteista yksiselitteisesti. Kuntayhtymän tai kuntataustaisen yhtiön ajoneuvohankintoihin sovellettaisiin lähtökohtaisesti siis kunnan velvoitetasoa.

Arvoisa puhemies! Toivon, että hallituksen esitys saa myönteisen vastaanoton täällä eduskunnassa. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Torniainen.

17.51 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kuten ministeri Harakka omassa esittelypuheenvuorossaan totesi, tämä hallituksen esitys liittyy käytännössä hyvinvointialueiden käynnistymisvaiheeseen ensi vuoden alusta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista annettua lakia.

On hyvä, että lainsäädäntö päivitetään vastaamaan siis ensi vuoden alusta voimaan astuvaa sote-uudistusta, ja tässä ehdotetussa uudessa laissa määriteltäisiin, mitä velvoitetasoa ja hyvinvointialueiden, Helsingin ja HUS-yhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintoihin sovellettaisiin. Samalla myöskin kuntayhtymien ja kuntataustaisten yhtiöiden velvoitetasoa selkeytetään. Käytännössähän tämä tarkoittaa sitä, että ajoneuvo- ja liikennepalveluhankinnoissa käytetään nykyistä päästöttömämpää ajoneuvokalustoa, päästöttömämpiä ajoneuvoja jatkossa, se on ydinasia tässä. Jo nykyinen lainsäädäntö tähän velvoittaa, ja niin kuin ministeri Harakka jo totesi, se koskee jo kuntia eri puolilla Suomea ja eri puolella Suomea on alueet jaettu eri vaatimuksiin.

Hyvä, että mennään kohti päästötavoitteita, ja itse haluan todeta tähän loppuun, että kun meillä on asetettu nämä päästötavoitteet ja eri alueille on nämä päästötavoitteet hankintoihin, niin itse toivon, että myöskin se hankintaosaaminen on sitten eri alueilla sitä tasoa, että tässä myöskin toteutuvat nämä asiat. Tätä pitää seurata, ettei päätöksistä tule kohtuuttomia kuluja, eli sitä, että ajoneuvokannan uudistuminen on samantahtista tämän lainsäädännön kanssa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

15. Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2022

Kertomus K 7/2022 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 12/2022 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 12/2022 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.53 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen tosiaan nyt valiokunnan mietinnön yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksesta. Tämä kertomus on laaja ja pitkä, mutta yritän olla tiivis.

Valtuutettu antaa yhdenvertaisuuden toteutumisesta kerran neljässä vuodessa eduskunnalle kertomuksen, jossa käsitellään muiden havaintojen lisäksi myös ihmiskauppaa ja sii-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

hen liittyviä ilmiöitä sekä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja perheväkivaltaa sekä toimia ja toimintaperiaatteita niiden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Käsiteltävänä oleva kertomus on yhdenvertaisuusvaltuutetun toinen. Kertomuksessa käsitellään laajasti valtuutetun toiminnan ja toimivallan eri puolia.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta käsittelee mietinnössään vain joitakin kertomuksessa käsiteltyjä aihealueita, mutta totean heti, että pidimme kertomukseen valittuja aihealueita tärkeinä ja ajankohtaisina, ja kannustankin kaikkia tutustumaan kertomukseen kokonaisuudessaan.

Kertomuksen mukaan yhdenvertaisuus ja perus- ja ihmisoikeudet tunnustetaan aikaisempaa selvemmin keskeisiksi suomalaisen yhteiskunnan arvoiksi. Myönteisestä kehityksestä huolimatta syrjintä on valtuutetun mukaan Suomessa kuitenkin edelleen vaikea ongelma. Vuonna 2021 reilusta 2 000 yhteydenotosta yhdenvertaisuusvaltuutettuun 1 584 koski syrjintäasioita.

Ensimmäiseksi valiokunta mietinnössään nostaa esiin valtuutetun resurssit. Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtäväkenttä on viime vuosina laajentunut merkittävästi. Saadun selvityksen mukaan valtuutetun käytettävissä olevat resurssit eivät kuitenkaan ole merkittävästi lisääntyneet. Valiokunta yhtyy yhdenvertaisuusvaltuutetun suositukseen resurssien lisäämisestä. Valiokuntahan kiinnitti jo neljä vuotta sitten mietinnössään huomiota yhdenvertaisuusvaltuutetun resursseihin.

Syrjinnän uhrin oikeussuojaan liittyen kertomuksessa huomautetaan, ettei tavoitetta syrjintäkiellon yhtenäistämistä ja eri syrjintäperusteiden saattamisesta yhteisen oikeussuojan piiriin ole saavutettu. Valiokunta pitää tätä koskevia valtuutetun suosituksia kannatettavina. Valiokunta myös toteaa, että eduskunnassa on käsittelyssä hallituksen esitys yhdenvertaisuuslain muuttamisesta, mutta se vastaa vain osittain valtuutetun esittämiin huoliin.

Vammaiset henkilöt kokevat edelleen syrjintää monella elämän osa-alueella Suomessa. Yhdenvertaisuusvaltuutettu saa eniten yhteydenottoja liittyen vammaisuuteen ja alkupeirään perustuvaan syrjintään. Yhteydenotot liittyvät muun muassa asumiseen, työelämään sekä sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyviin kysymyksiin. Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittää antamassaan lausunnossa valtuutetun tavoin huomiota alueellisiin eroihin vammaispalvelujen toteutumisessa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan huomioon, että siirryttäessä hyvinvointialueille on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että alueilla on mahdollisimman yhtenäiset käytännöt vammaispalveluisa.

Valtuutettu nostaa kertomuksessaan myös esiin, että yhdenvertaisuussuunnittelu on osa yhdenvertaisuuslaissa säädettyä viranomaisen velvollisuutta edistää yhdenvertaisuutta. Yhdenvertaisuusvaltuutetun mukaan sen valvontatyössä tulee säännöllisesti tietoon viranomaisia, joilla ei ole lain edellyttämää viranomaistoiminnan kattavaa yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää valtuutetun tavoin tärkeänä, että ministeriöt antavat hallinnonalansa viranomaisille tarvittavaa tukea ja tietoa yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Valiokunta yhtyy valtuutetun suosituksiin liittyen yhdenvertaisuuslain uudistamisen yhteydessä tehtäviin kirjauksiin.

Puhemies! Mitä sitten tulee lasten ja koulutuksen yhdenvertaisuuteen, valtuutetun kertomuksen mukaan vähemmistöihin kuuluvat ihmiset kohtaavat ennakkoluuloja ja kokevat ulkopuolisuutta, kiusaamista ja vähättelyä jo koulutuksessa ja varhaislapsuudessa. Esimerkkinä tästä sivistysvaliokunta toteaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antamassaan lausunnossa, että vammaiset nuoret kokevat monesti syrjintää esimerkiksi ammatinvalin-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

nan ja opintojen ohjauksessa. Yhdenvertaisuusvaltuutettu tähdentää sen olevan keskeistä, että kasvatuksessa ja koulutuksessa syrjintä tunnistetaan rakenteellisena ilmiönä. Valtuutettu katsoo, että oppilaitoksissa tulee olla selkeät prosessit rasistiseen häirintään ja syrjintään puuttumiseen.

Digitalisaatiosta, josta tänään on täällä salissakin puhuttu, kertomuksessa todetaan, että digitalisaation avulla pystytään merkittävästi edistämään yhdenvertaisuutta, mutta digipalvelut voivat kuitenkin huonosti suunniteltuina myös estää ainakin joihinkin palveluihin pääsyn esimerkiksi osalta ikääntyneistä ja vammaisista henkilöistä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa lausunnossaan, että sote-palveluiden digitalisaation lisääntyessä riski palveluista syrjäytymiseen on erityisen suuri jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevilla. Valtuutettu suosittelee, että yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden toteutuminen otetaan keskiöön palveluita digitalisoitaessa. Lisäksi digiosaamista ja digilukutaitoa on kehitettävä ja kaikille on järjestettävä riittävä digituki. Valiokunta yhtyy valtuutetun suosituksiin.

Arvoisa puhemies! Valtuutettu tuo hyvin esille eri vähemmistöryhmien ongelmat hyvinvoinnissa ja terveydessä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä yhdenvertaisuusvaltuutetun suositusta siitä, että hyvinvointialueiden hyvinvointi- ja palvelustrategioissa tulee huomioida kattavasti yhdenvertaisuuslaki. Valiokunta kannattaa myös kertomuksen suositusta siitä, että kielellisten oikeuksien toteutumista on seurattava hyvinvointialueisiin kohdistuvassa valtion ohjauksessa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset, kuten ikääntyneet, lapset ja nuoret, vammaiset henkilöt sekä vähemmistöihin kuuluvat, ovat kokeneet uudenlaisia haasteita tai aiemmat ongelmat ovat korostuneet pandemian aikana. Valiokunta pitää välttämättömänä, että eri palveluissa tehdään varautumissuunnitelmia vammaisten henkilöiden ja ikääntyneiden terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi poikkeuksellisissa oloissa perusoikeuksien toteutumista turvaavalla tavalla.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu seuraa kansallisena ihmiskaupparaportojana ihmiskauppaan liittyviä ilmiöitä ja on tärkeä toimija ihmiskaupan vastaisessa työssä. Tämän kertomuksen mukaan ihmiskaupan vastainen toiminta Suomessa on kehittynyt viimeisten vuosien aikana. Ihmiskauppa on myös sukupuolittunut ilmiö, johon lähisuhdeväkivalta ja naisiin kohdistuva väkivalta liittyvät kiinteästi. Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiala laajeni naisiin kohdistuvan väkivallan raportoinnin tehtävän perustamisen myötä vuonna 2022. Valtuutetun mukaan ihmiskaupparaportoinnissa on tämän jälkeen mahdollisuuksia entistä tarkemmin paneutua ihmiskauppailmiöön sukupuolinäkökulmasta, ja valiokunta pitää tätä tärkeänä.

Työperäistä hyväksikäyttöä tapahtuu valtuutetun mukaan huomattavasti enemmän kuin sitä tulee ilmi. Hyväksikäytön kohteeksi joutuvat etenkin ulkomaalaiset työntekijät, ja hyväksikäytön skaala on laaja maksamattomista ylityökorvauksista ihmiskauppaan.

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa ihmiskauppa tunnistetaan lähinnä turvapaikanhakijoiden keskuudessa, ja selvitysten mukaan lapsiuhrit ohjautuvat ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään pääosin vasta täysi-ikäisinä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää tärkeänä, että ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään ohjaamisen rinnalla kehitetään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin ohjautumista. Työnjaon selkeyttämiseksi tulee laatia ihmiskaupan uhrien tunnistamisen ja avun pariin ohjaamisen menettelyt, ja näissä menettelyissä on huomioitava erityisesti lapset. Hyvinvointialueille tulee rakentaa toimivat menettelyt uhrien tunnistamiseksi ja avun piiriin ohjaamiseksi.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomukseen sisältyy suosituksia ihmiskaupan uhrien aseman parantamisesta ja rikosvastuun toteutumisen tehostamisesta. Valiokunta kannattaa näitä suosituksia ja kiinnittää huomiota erityisesti piiloon jäävään vakavaan työhyväksikäyttöön sekä seksityötä tekevien henkilöiden oikeuksiin.

Puhemies! Viimeisenä valiokunta nostaa kertomuksesta ulkomaalaisten aseman ja oikeudet Suomessa. Yhdenvertaisuusvaltuutettu tuo kertomuksessa esiin valtuutetun ulkomaalaisten oikeuksiin liittyvässä työssä sekä maasta poistamisen valvonnassa esiin nousseita havaintoja sekä esittää suosituksia ulkomaalaisten perus- ja ihmisoikeuksien vahvistamiseksi. Valtuutettu kiinnittää kertomuksessa erityisesti huomiota lapsen oikeuksien ja perhe-elämän suojan toteutumiseen. Valtuutettu on työssään ulkomaalaisten oikeuksien edistämiseksi havainnut ja saanut tietoonsa yhä enenevässä määrin tapauksia, joissa lasten perustavaa laatua olevat oikeudet eivät toteudu. Tyypillisimmillään on kyse tilanteesta, jossa toinen vanhemmista erotetaan lapsesta kääntämällä tai karkottamalla hänet pois Suomesta. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy valtuutetun suositukseen siitä, että ulkomaalaislain lasten oikeuksia koskevia säännöksiä on kehitettävä vastaamaan lapsen oikeuksien sopimusta ja lastensuojelulakia.

Arvoisa puhemies! Huh — tämä oli tavanomaista pidempi esittelypuheenvuoro, mutta muistutan, että tämä kertomus tosiaan annetaan eduskunnalle kerran neljässä vuodessa ja asia on äärimmäisen tärkeä. Valiokunta esittää eduskunnalle hyväksyttäväksi kannanoton, jossa on kuusi kohtaa. Mietintöön sisältyy vastalause.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Ja nyt edustaja Mäkisalo-Ropponen.

18.04 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtaja Pekoselle mietinnön esittelystä. Olen samaa mieltä, asia on todella tärkeä.

Otan omassa puheenvuorossani kantaa ainoastaan vammaisten yhdenvertaisuuteen, ja onkin tärkeää huomioda, että myös yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa painottuvat jälleen kerran vammaisten syrjintää koskevat asiat erityisen painokkaasti.

Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva YK:n sopimus astui Suomessa laintasoisesti voimaan vuonna 2016. Vammaiset ihmiset kokevat syrjintää monella elämän osa-alueella Suomessa. Neljän kertomusvuoden aikana yhdenvertaisuusvaltuutettuun on otettu yhteyttä eniten vammaisuuteen ja alkuperään perustuvaan syrjintään liittyen. Yhteydenotot ovat useimmiten koskeneet yksityisiä palveluja, kuten asumista tai kauppaa, työelämää sekä sosiaali- ja terveyspalveluita ja muita julkisia palveluita.

Tällä kertaa yhdenvertaisuusvaltuutettu otti erityisesti kantaa vammaisten työllisyyskysymyksiin. Vammaisyleissopimuksen 27 artiklan mukaisesti vammaisilla henkilöillä on oikeus tehdä työtä yhdenvertaisesti muiden kanssa. Työympäristön on oltava avoin, osallistava ja vammaisten henkilöiden saavutettavissa. Oikeus tehdä työtä on turvattava myös niille, jotka ovat vammautuneet palvelusuhteen aikana.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta tähdensi mietinnössään, että vammaisille henkilöille ei tule luoda eriytyneitä työmarkkinoita, vaan heille tulee tarjota tarvittavat tukitoimet, jotta mahdollisimman moni voi toimia tavallisilla työmarkkinoilla tai yrittäjänä. Henkilökohmainen apu ja kuljetuspalvelut ovat keskeisessä osassa työelämäoikeuksien toteutumisessa. Vammaispalveluiden siirtyessä hyvinvointialueille on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että alueilla on mahdollisimman yhtenäiset käytännöt.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa todetaan, että voimassa oleva lainsäädäntö, viranomaiskäytännöt ja yleiset asenteet eivät luo edellytyksiä vammaisten ihmisten työelämäoikeuksien toteutumiselle vammaisyleissopimuksen edellyttämällä tavalla. He kokevat syrjintää erityisesti työnhaussa ja kohtuullisten mukautusten järjestämisessä, mutta myös yleensä työurallaan. Syrjintätapaukset eivät saadun selvityksen mukaan etene kovinkaan usein työsuojeluviranomaisten käsittelyyn. Toisaalta syrjintään alkaa jo koulutuksessa, sillä vammaiset nuoret kokevat monesti syrjintää esimerkiksi ammatinvalinnan ja opintojen ohjauksessa, jossa oletuksia sopivasta ammatista tehdään pelkästään nuoren vamman perusteella ottamatta huomioon hänen kiinnostuksensa kohteita tai taipumuksiaan.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu suosittaa, että yhdenvertaisuuslakiin kirjataan sen uudistamisen yhteydessä selkeästi YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen velvoitteet kohtuullisiin mukautuksiin sekä ennakkollinen varautuminen vammaisten henkilöiden erityistarpeisiin kaikille sopivaa suunnittelua käyttäen.

Lokakuun lopulla yhdenvertaisuusvaltuutettu ja Ihmisoikeuskeskus julkaisivat yhdessä valmistelemansa Suuntana vammaisten henkilöiden yhdenvertainen osallisuus työelämässä -käsikirjan, jonka tavoitteena on tukea työnantajia, viranomaisia ja vammaispalveluiden asiantuntijoita vammaisten henkilöiden työllistymisen edistämiseksi. Käsikirjassa esitetään monia toimia yhdenvertaisempien toimintamallien rakentamiseksi ja vammaisten henkilöiden työllisyyden edistämiseksi.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiinnittää huomiota myös lainvalmistelun yhdenvertaisuusvaikutusten arvioinnin puutteisiin. Vammaisvaikutusten arviointi on osa yhdenvertaisuusvaikutusten arviointia. Myös tarkastusvaliokunta on ottanut kantaa vammaisvaikutusten arviointien puutteisiin lainsäädäntötyössä. Vammaisia koskeva tietopohja ja tiedonkeruu lainsäädäntöä tehtäessä on liian kapea-alaista. Kun lainvalmistelussa huomioidaan yhdenvertaisuus oikein, torjutaan samalla rakenteellista syrjintää. Kattavien yhdenvertaisuusvaikutusten arviointien yhtenä esteenä on syrjintää ja yhdenvertaisuutta sekä yleisemmin eri väestöryhmien elämäntilanteita ja oikeuksien toteutumista koskevan tiedon puutteellisuus. Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiinnittää huomiota myös yhdenvertaisuusvaikutusten arviointia koskevien ohjeiden riittämättömyyteen. Mutta on syytä huomioida, että asiahan ei koske vain lainsäädäntötyötä, vaan myös kunnissa ja hyvinvointialueilla on isoja puutteita yhdenvertaisuus- ja vammaisvaikutusten arvioinnissa.

Arvoisa puhemies! Piilossa olevat vammaisia syrjivät asenteet ovat vielä kovin yleisiä maassamme. Tämä näkyy esimerkiksi puheena, jossa vammaisuus rinnastetaan sairauteen tai työkyvyttömyyteen. Joitakin viikkoja sitten törmäsin THL:n sivuilla listaukseen niin sanotuista sairauksista, jotka eivät estä rokottamista. Tässä listassa oli mainittuna muun muassa kehitysvammaisuus ja autismin kirjo, eli THL oli laittanut ne sairauksien joukkoon. Minusta se on kovin hämmentävä huomio. Sama ilmiö tuli esille Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa 2.11., josta moni vammaisen sai sen käsityksen, että esteettömyys ja kuljetuspalvelut ovat kirjoittajan mielestä liian kalliita yhteiskunnalle. En tiedä, oliko tämä toimittajan todellinen ajatus, mutta näin vammaiset sen lukivat. Yhdenvertaisuus ja osallisuus oli asetettu alisteiseksi taloudelle. Tähän asenteeseen vammaiset kertovat törmäävänsä usein edelleenkin, ja tämä asenne on yhdenvertaisuuden tavoitteen näkökulmasta todella haitallinen.

On siis tärkeää myöntää, ettei YK:n vammaisoikeuksien sopimus toteudu vieläkään Suomessa, eivätkä kaikkien asenteetkaan tunnu olevan sitä puoltamassa. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsittelyssä oleva vammaispalvelulakiesitys jättää myös isoja aukkoja

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

vammaisten yhdenvertaisuuden toteutumiselle edelleen, vaikka siinä on paljon edistysaskeleita. Haluan kuitenkin ajatella, ettei kysymys ole niinkään ilkeydestä tai eriarvoisuuden hyväksymisestä vaan tietämättömyydestä. Tiedon lisääminen muuttaa myös asenteita, ja tämä on myös yhdenvertaisuusvaltuutetun yksi keskeinen toiminnan tavoite. Toivon paljon menestystä Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistolle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Mäkynen.

18.10 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaisten valiokuntaryhmä näkee, että suomalaisessa yhteiskunnassa esiintyy syrjintää, johon on syytä puuttua. Olemme kuitenkin sitä mieltä, että yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa painotukset ovat pääläellään suhteessa siihen, kuinka paljon erilaisia syrjinnän muotoja esiintyy. Varsin usein jää huomiotta syrjintä, joka perustuu vammaisuuteen, ikään tai terveydentilaan. Huomion saavat ne, jotka huutavat äänekkäimmin tulleen syrjityiksi.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa oikeusasiamies nosti esiin yhdenvertaisuusvaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun toimivallan ongelmallisen rajauksen, josta kumpikin valtuutettu on omissa kertomuksissaan myös useaan otteeseen maininnut. Jo aikaisemmin syrjintä- ja tasa-arvolautakunnat on yhdistetty yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnaksi, ja oikeusasiamiehen mukaan viranomaisten toimivaltuudet, jotka määräytyvät syrjintäperusteittain, vaikeuttavat moniperusteisen syrjinnän tunnistamista ja johtavat siihen, että moniperusteista syrjintää käsitellään vain osittain. Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltuuksien suurin puute on se, ettei hän voi valvoa työelämässä tapahtuvaa syrjintää.

Perussuomalaisilla on esittää asiaan helppo ratkaisu, joka vähentää hallintobyrokraatiaan kuluja kustannuksia ja tekee järjestelmästä selkeämmän. Yhdistämällä tasa-arvovaltuutetun ja yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistot sekä syrjintää koskeva lainsäädäntö yhteen lakiin syrjintää olisi mahdollista käsitellä nykyistä toimivammin kokonaisuutena.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksen ansiokkaimpana osana esiin nostettuja toimenpiteitä, jotka ovat välttämättömiä vammaisten henkilöiden yhdenvertaisten oikeuksien toteutumiseksi. Yhdenvertaisuusvaltuutetun tavoin katsomme, että nämä toimenpiteet on kirjattava yhdenvertaisuuslakiin, jotta vammaisten henkilöiden oikeudet ja eri toimijoiden velvollisuudet olisivat selkeästi lainsäädännössä ilmeneviä sen sijaan, että ne selviävät vain kansainvälisiin sopimuksiin perehtymällä.

Kiinnitämme huomiota siihen, että sote-uudistukseen liittyy monia haasteita vammaisten ihmisten oikeuksien toteutumiseen sekä heidän tarvitsemiinsa palveluihin liittyen. Jaamme yhdenvertaisuusvaltuutetun näkemyksen siitä, että vammaispalvelulainsäädännön uudistuksessa tulee täysimääräisesti huomioida vammaisyleissopimuksen sisältö niin, että sääntely turvaa yksilölliset tarvelähtöiset palvelut vammaisille henkilöille. Vammaispalveluilla on voitava aidosti tukea vammaisen henkilön tosiasiallista ja osallistuvaa yhdenvertaisuutta esimerkiksi koulutuksessa ja työelämässä.

Täysin eri mieltä yhdenvertaisuusvaltuutetun kanssa olemme ehdotuksesta koskien uskonnollisten päähineiden käytön sallimista poliisissa ja Puolustusvoimissa. Pidämme esitettyä näkemystä erikoisena, koska poliisit ja Puolustusvoimien henkilökunta käyttävät Suomessa virkapukua, jonka osaksi ei kuulu uskonnollisen vakaumuksen ilmentäminen. Uskonnollisia päähineitä tai muita uskonnollisia tunnuksia ei tule ottaa osaksi poliisin tai Puolustusvoimien virkapukua jo siksi, että poliisin luotettavuutta ja uskottavuutta kansa-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

laisten silmissä voi heikentää, mikäli poliisi ei näyttäytyä puolueettomana toimijana. Eri-tyisen ongelmallista olisi, jos uskonnollista tunnusta kantava poliisi osallistuisi esimerkiksi uskonnolla perusteltua kunniaväkivaltaa koskevan rikoksen tutkimiseen.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset jättivät valiokunnassa kertomukseen vastalauseen, jossa ehdotimme konkreettisia toimenpiteitä yhdenvertaisuusvalvonnan ja erityisesti vammaisten henkilöiden aseman parantamiseksi. Samoin esitimme toimenpiteitä ihmiskauppaan puuttumiseksi.

Esitän, että eduskunta hylkää työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kannanottoehdotuksen, johon kuuluu kuusi suositusta/lausumaa, ja esitän, että eduskunta hyväksyy perussuomalaisen vastalauseen mukaisen kannanoton, johon kuuluu yhdeksän suositusta ja lausumaa.

Arvoisa puhemies! Luen nämä perussuomalaisten kannanotot vielä.

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto 1) ryhtyy toimenpiteisiin yhdenvertaisuusvaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun toimistojen yhdistämiseksi, jotta toimivaltuuksien rajauksiin liittyvistä ongelmista syrjinnän valvonnassa päästään eroon ja resursseja vapautuu hallinnosta varsinaiseen työhön, 2) ryhtyy toimenpiteisiin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasioita koskevan lainsäädännön yhdistämiseksi yhteen lakiin, 3) ryhtyy toimenpiteisiin yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksesta ilmenevien, vammaisten henkilöiden oikeuksiin ja toimijoiden velvollisuuksiin liittyvien kirjausten nostamiseksi yhdenvertaisuuslakiin, 4) toteuttaa viivyttämättä vammaispalvelulainsäädännön uudistuksen siten, että siinä huomioidaan täysimääräisesti vammaisyleissopimuksen sisältö ja turvataan yksilölliset palvelut vammaisille henkilöille, 5) toteuttaa yhdenvertaisuusvaltuutetun esittämät, vammaisten henkilöiden työelämäosallistumista koskevat suositukset, 6) edistää esteettömyyttä yhteiskunnassa ja kiinnittää huomiota digitalisaatiosta aiheutuviin yhdenvertaisuusongelmiin, 7) ryhtyy toimenpiteisiin pakkoavioliittojen kriminalisoimiseksi, 8) tarkastelee ihmiskaupparikosten rangaistustasoa ja toteuttaa rangaistustason uudistuksen sellaiselle tasolle, joka auttaa ennaltaehkäisemään ihmiskaupparikoksia, ja 9) edistää ihmiskaupparikoksiin syyllistyneiden ulkomaan kansalaisten karkottamista maasta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Lundén.

18.17 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Aivan aluksi kannatan edustaja Mäkyn tekemiä hyviä esityksiä. Nostaisin esiin vielä muutaman asian perussuomalaisten vastalauseesta.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa käsiteltiin myös ihmiskauppaa. Valiokunnan kuulema professori Nousiainen kertoi, että Suomessa rikoslakiin ei ole lisätty uusia rikosnimikkeitä, joille olisi tarvetta ja joihin kansainväliset ihmisoikeussopimukset velvoittaisivat. Esimerkiksi ihmiskaupan kriminalisoinnin on katsottu kattavan myös pakkoavioliiton. Erillinen pakkoavioliiton kriminalisointi olisi kuitenkin Nousiaisen mukaan tarpeen, koska kaikki pakkoavioliitot eivät täytä ihmiskaupan määritelmää. Ihmiskauppasäännöstä on tulkittu oikeuskäytännössä hyvin tiukasti, ja lisäksi seksuaalirikossäädäntö on pakkoavioliittojen suhteen ongelmallinen. Pakkoavioliitot tulee myös Istanbulin sopimuksen perusteella kriminalisoida. Kannatimme valiokunnassa professori Nousiaisen näkemystä ja katsoimme, että pakkoavioliitot on kriminalisoitava. Pidämme tärkeänä, että ih-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

miskaupparikoksiin puututaan tehokkaasti ja ennen kaikkea näitä rikoksia pyritään ehkäisemään ennalta.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa todetaan, että ihmiskauppaan liittyy usein naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Joutsenon vastaanottokeskus kuitenkin huomautti, että ihmiskaupan kohteena voivat olla myös miehet ja pojat. Huomiota on kiinnitettävä ihmiskaupan vastaisessa työssä myös vakavan työvoiman hyväksikäytön kohteeksi joutuneisiin. Myös työikäinen mies voi olla hyvin haavoittuvassa asemassa. Ihmiskaupparikoksiin on suhtauduttava samalla vakavuudella uhrin sukupuolesta riippumatta.

Arvoisa herra puhemies! Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessa kritisoidaan useampaa korkeimman hallinto-oikeuden tuomiota, jotka koskevat käännytyspäätöksiä. Perussuomalaisen valiokuntaryhmä katsoo, että yhdenvertaisuusvaltuutetun tulisi tunnustaa riippumattoman oikeuslaitoksen merkitys. Valtuutetun rooli maasta poistamisen täytäntöönpanon valvojana ei tarkoita, että asianmukaisen, kaikki oikeusasteet läpikäyneen oikeusprosessin perusteella tehtyjä karkotuksia tai käännytyksiä olisi vastustettava edes silloin, kun karkotus- tai käännytyspäätös perustuu rikostuomioon. Vastakkain ovat suomalaisten sekä muiden Suomen alueella oleskelevien henkilöiden oikeudet turvallisuuteen, terveyteen ja elämään sekä ulkomaalaisen halu pysyä Suomessa.

Haluan muistuttaa, että yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on valvoa ihmisoikeuksien toteutumista lainsäädännön puitteissa eikä pyrkiä romuttamaan Suomen ulkomaalaislainsäädäntöä tai muuttaa Suomen turvapaikkapolitiikkaa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vuoden 2023 tuloveroasteikosta ja eräiden tuloverotusta koskevien säännösten muuttamisesta ja kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 153/2022 vp

Toimenpidealoite TPA 106/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 28/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 28/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Mennään yleiskeskusteluun. Edustaja Savio, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.20 **Sami Savio ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Käsittelyssä on nyt siis valtion ensi vuoden tuloveroasteikko. Sote-tehtävien siirto hyvinvointialueille tarkoittaa sote-rahoituksen kierrättämistä hyvinvointialueille aiempaa kireämmän valtion tuloverotuksen kautta. Vastaavasti kuntaveroprosentit laskevat jokseenkin samalla tavalla kuin tämä valtion tuloverotus kiristyy, ja näin ollen kuntien verotulot supistuvat merkittävästi niiden tehtäväkentän supistumisen myötä. Kunnilla ei tämän muutoksen myötä ollut tänä syksynä mahdollisuutta vaikuttaa omaan veroprosenttiinsa.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Arvoisa puhemies! Tämä tuloverouudistus on pyritty toteuttamaan siten, että kansalaisten verotus ei sen myötä kiristyisi, mutta joidenkin kansalaisten kohdalla näinkin voi kuitenkin käydä, kuten tässä mietinnössä todetaan. Sen sijaan muutoksen vaikutukset varsinkin kuntiin ovat merkittäviä niiden velanhoidon kannalta. Kuntien on pystyttävä jatkossakin hoitamaan paisunut velkataakkansa, vaikka niiden verotulot pienenevät olennaisesti ja samalla korot ovat nopeassa nousussa. Kokonaan toinen mutta silti tärkeä kysymys on se, helpottaako sote-uudistus sosiaali- ja terveydenhuollon ahdinkoa vai tuleeko se pikemminkin lisäämään sote-kustannuksia ja kansalaisten verorasitusta.

Arvoisa puhemies! Tämä tuloveroasteikon rakenteellinen muutos on tässä tilanteessa välttämätön, koska hallituspuolueet runnoivat viime vuonna läpi sote-uudistuksen. Perussuomalaiset ehdottavat kuitenkin muutoksia muutamaan tuloverotuksen alaiseen seikkaan. Tulemme tekemään niitä koskevat viralliset esitykset lakiesityksen toisessa käsittelyssä, ja siksi luettelen nämä seikat seuraavassa vain lyhyesti.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tulee turvata pieni- ja keskituloisten kotitalouksien osto-voima energiahintojen noustua nopeasti sekä ryhtyä toimenpiteisiin työ- ja eläketulovähennyksen korottamiseksi. Lapsiperheiden ahdinkoa voidaan puolestaan helpottaa palauttamalla verotuksen lapsivähennys.

Arvoisa puhemies! Samoin on käynnistettävä kotitalousvähennyksen uudistamishanke sekä selvitettävä vähennyskelpoisiksi luokiteltujen palveluiden listan laajentamista ja kotitalousvähennyksen myöntämistä jo laskun yhteydessä.

Lisäksi haluamme helpottaa omaishoitajien asemaa, ja se onnistuisi muun muassa sääntämällä omaishoidon tuki verovapaaksi tuloksi.

Arvoisa puhemies! Ikävä kyllä kuluva syksy ja ankara talvi ovat inflaation kiihtyessä hyvin monelle suomalaiselle kotitaloudelle taloudellisesti ankaria. Nämä mainitsemani perussuomalaisien ehdottamat muutokset helpottaisivat monen kotitalouden ahdinkoa ja loisivat uskoa parempaan tulevaisuuteen. Palaamme asiaan siis lakiesityksen toisessa käsittelyssä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Kalmari.

18.23 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Savio tuossa nosti ihan hyviä asioita esille, ja varmasti on niin, että vieläkin voidaan joutua tässä tarkastelemaan sitä, ovatko tehdyt toimet inflaation noustessa riittäviä. Hallitushan on tarttunut todella monipuolisesti sekä sähkön että polttoaineitten hinnankorotusten hillitsemiseen: siellä on lapsiperheille ylimääräistä lapsilisää, siellä on alvinalennusohjelmaa ja muutakin vielä sähköpuolella, ja polttoaineitten hintoja pyrittiin painamaan ja saatiinkin lähes 15 senttiä alas jakeluelvoitemuutoksilla.

Mitä tulee tähän varsinaiseen asiaan, siihen, että tämä tuloveroasteikko muutettiin, koska sote saatiin ratkaistua — mielestäni on huono sanoa, että saatiin ”runnottua läpi”, on todella arvokasta, että näin pitkän kaaren jälkeen viimeinkin saatiin maaliin sote-uudistus, joka ei anna sosiaali- ja terveysasioita ylikansallisten monialayhtiöitten käsiin, vaan ne pysyvät nyt julkisella puolella pääsääntöisesti, ja siellä saadaan leveämmät hartiat ja pystytään järkeviin ratkaisuihin, jotka turvaavat sitten palveluita paremmin kauempanakin suurista keskuksista — niin kun tämä uudistus tehtiin, on tärkeää huomioida, että eri kunnat pärjäävät tässä muutoksessa. Sitä asiaa onkin otettu huomioon, mutta kyllähän tämä muutos todella iso on, kun myös se kuntiin kertyvä rahavirta sitten pienenee ja kaikista kunnan

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

investoinneista ja muista on myös tällä pienemmällä rahavirralla selvittävä, vaikka tietysti menotkin samaan tapaan pienenevät.

Ihan hyvää arviointia, yhdyin moneen asiaan tulevaisuuden näkökulmasta, mitä tässä nostettiin esimerkiksi omaishoitoon viitaten. Toivottavasti tulevassa hallitusohjelmassa nämä asiat etenevät.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 153/2022 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 216/2022 vp
Lakialoite LA 88/2020 vp, 38/2022 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 15/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 15/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Mennään yleiskeskusteluun. Edustaja Mäkyne, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.26 **Jukka Mäkyne ps:** Kiitos, arvostettu puhemies! Koska kohoavat elinkustannukset ja kiihtyvä inflaatio ajavat ulosottovelvolliset yhä pahempaan ahdinkoon, on käsittelyssä oleva ulosottokaaren väliaikainen muutos suojaosuuden korottamisesta vuodelle 2023 erittäin tervetullut helpotus velallisille. Uskon, että suojaosuuksia täytyy melko varmasti tarkastella myös vuoden päästä, jolloin tiedämme, mihin hintakehitys inflaation vuoksi nousee. Nyt kuitenkin tämä suojaosuuden korotus tulee antamaan velallisille tukea ja valoa tunnelin päähän, vaikka se onkin vain väliaikainen. Pidän tätä aloitetta hyvänä helpotuksena velallisille heidän arjessa selviytymiseensä.

Arvoisa puhemies! Lakiesitys on erittäin kannatettava. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kalmari.

18.27 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tulen juuri eduskunnan ulosottoryhmän kokouksesta, ja täytyy sanoa, että kyllähän tietyllä tapaa liikuttunut olo tuli siitä, mitä kaikkea tällä hallituskaudella on saatu ihan oikeasti tehtyä velallisten aseman parantamiseksi. Tämä työ ei ole ollut vain tämän hallituksen, vaan se on pitkäjänteistä työtä, jota on aloitettu jo edellisellä kaudella ja sitäkin ennen — esimerkiksi luottotietorekisteriasia, ei se mene hetkessä läpi. Mutta todella hienoja asioita, joista yksi on nyt sitten tämä ulosottokaaren muuttaminen. Kuten tässä esille nousi, niin tämä on vain väliaikainen esitys, mutta

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

se on huomattava esitys, koska tässä taso on suojaosassa takuueläkkeen taso. Mutta olen aivan samaa mieltä, että tässä on asia, jota pitää jatkaa, ja tähän asiaan tulee palata sitten uudestaan.

Toisessa hallituksen esityksessä ulosottovelalliselle palkan ulosmittauksessa annetaan yksi vapaa kuukausi lisää. Ja silläkin on merkityksensä, että on aikaa järjestellä asioita niin, että tämä vapaa ulosmittaus ei ala niin nopeasti.

Sitten mitä kaikkea on tehty, niin ajattelin, että ihan mainitsen näistä esimerkiksi sen, että maksuhäiriömerkintöjen säilytysajat lyhenevät nyt ensi kuun alusta, eli merkintä poistuu kuukauden kuluttua velan tultua maksetuksi, ja tämä koskee sitä yksittäistä velkaa, mistä on kyse, elikkä näitä velkoja ei niputeta. Se on todella hyvä asia. Itse olen auttanut velkaisia ihmisiä ja tiedän, että se on aika epätoivoista, kun ei pysty saamaan välttämättä esimerkiksi edes puhelinliittymää puhumattakaan pankkikortista. Ja kun maksuhäiriömerkinnät näin poistuvat, pääsee normaaliin elämään helpommin kiinni.

Perintälakiin tuli muutoksia 1.5., eli yritysperinnässä tuli yhdenmukaista kohtelua muihin velallisiin nähden. Meillähän yrittäjä on tietyllä tapaa ollut sorretussa asemassa velallisena, ja se oli hieno uudistus. Todella hyvää on se, että talous- ja velkaneuvonta ja ennakkoiva talousneuvonta vahvistuvat. Tästä on oikein hankkeita, ja oikeastaan olisi hienoa, kun täällä olisivat kaikki kollegat paikalla, niin että väki kuulisi siitä, että nyt kannattaa opastaa näihin matalan kynnyksen velkaneuvontoihin. Meillä kaikilla varmaan on tuttavapiirissä tai vähän kauempana henkilöitä, joille on käynyt niin, että se asia on mennyt niin pitkälle, että tulee jo ihan täysi toivottomuus elämää ajatella, ettei kannata mennä enää töihin tai hoitaa asioitaan, kun tämä velkaongelma on päässyt niin pitkälle. Mitä aikaisemmin sitä apua haetaan, sitä helpommin ne ovat ratkottavissa. Ja nyt tulee ihan kouluhinkin siten sellainen ohjelma, että peruskouluissa ruvetaan antamaan — ja samoin ammattikorkeakouluissa — tällaisia taloudenhallintakursseja. Todella järkevää.

No, sitten velkajärjestelyyn pääsyä helpotettiin 1.7., ja työttömät pääsevät myöskin velkajärjestelyyn. Meillähän on ollut sellainen rajausta siinä, että työttömät tähän eivät ole oikeastaan päässeet. Nämä elinkustannusnormit nyt sitten myös otetaan paremmin huomioon, elikkä siellä velkajärjestelyä on helpompi toteuttaa todellisuudessa.

Ja sitten, mistä tuossa nyt jo vähän mainitsinkin, esimerkiksi tämä positiivinen luottorekisteriasia etenee. Sitä on laitettu vireille jo ennemmin, mutta nyt se on sitten lailla jo vahvistettu, ja esimerkiksi tänään tulemme seuraavissa lainsäädännöissä koskettelemaan hiukan tätä positiivista luottorekisteriä.

Ja vielä yksi huomio, jonka haluan nostaa, on kuluttajaluototus. Muistan, kun kaksi kautta sitten keräsin yli sata nimeä tästä talosta siihen, että pikavipit kiellettäisiin lailla, ja siinä asiassa päästiin hienoiseltaan etenemään niin, että siellä tuli erilaisia reunaehtoja, mutta siihen aikaan yli 200 prosenttia saattoi olla pikavipin korko. Nyt pikavipin maksimikoroksi tulee 20 prosenttia. [Mikko Lundén: Hyvä!] Nämä ovat hienoja uudistuksia, ja kenenkään yksittäisen ihmisen tai yksittäisen hallituksen ei kannata ottaa pisteitä, vaan on hienoa, että näitä asioita on tässä talossa nostettu. [Tuomas Kettunen: Kyllä!] Luulen, että se kantaa suomalaista yhteiskuntaa eteenpäin niin, että ihmiset jaksavat tehdä töitä ja yrittää, kun kukaan ei lopullisesti niin helposti joudu tähän velkavankeuteen tai -helvettiin. [Tuomas Kettunen: Hyvä puheenvuoro!]

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 216/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin LA 88/2020 vp, 38/2022 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain, Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 89/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 13/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 13/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Mennään yleiskeskusteluun. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kalmari jatkaa.

Keskustelu

18.34 **Anne Kalmari kesk** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Käsittelemme hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain, Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.

Ensinnäkin hiukan taustaa: Tämä sivutuoteasiahan nousi framille silloin aikanaan, kun hullun lehmän tauti alkoi levitä EU:ssa. Silloin tuli todella tiukat sivutuoteasetukset, niin että saataisiin tautisuoja eri maihin. Suomen osaltakin voidaan todeta, että yhden tapauksen perusteella ne kustannukset ja kaikki seuraukset ovat olleet kohtuuttomia teurasalalle ja myöskin muuhun elintarvikehygieniaan. Valiokunta haluaa pitää huolen siitä, että elintarviketurvallisuus ja -hygieniä säilyvät, mutta olen iloinen voidessani muutamia kohtia tästä valiokunnan mietinnöstä nostaa, sillä se on myös pitkäjänteistä työtä ja moni toiveemme on toteutunut.

Hallituksen esityksessä esitetyt sivutuotelain ja kahden muun lain muutokset liittyvät EU:n valvonta-asetuksen voimaantuloon vuonna 2019, mahdollisuuteen käyttää lihaluu-jauhoa polttoaineena, kieltoon käyttää entisiä eläinperäisiä elintarvikkeita ja ruokajätettä luonnonvaraisten eläinten ruokintaan sekä rajoituksiin hevosen teurastuksen sivutuotteitten ja kalasta saatavien sivutuotteitten hautaamiselle maahan. Valiokunta toteaa, että eläimistä saatavat sivutuotteet voivat aiheuttaa mahdollisen riskin ihmisen ja eläimen terveydelle ja ympäristölle ja tätä riskiä tulee asianmukaisella käsittelyllä pyrkiä vähentämään. Valiokunta korostaa, että sivutuotteiden käsittelyä koskevista teknisistä vaatimuksista ei saa kuitenkaan aiheutua yksittäisille toimijoille kohtuuttomia kustannuksia. Sivutuotelain valvonnasta vastaavien viranomaisten eli Ruokaviraston ja aluehallintovirastojen tulee myös huolehtia siitä, että päällekkäistä ja ylimääräistä työtä viranomaisissa sekä toimijoiden hallinnollista taakkaa vältetään.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Komissiolta saadun huomautuksen johdosta hallituksen esityksessä esitetään rajoituksia kalalaitoksista saatavien sivutuotteitten hautaamiseen maahan sekä toimittamiseen kaatopaikoille. Valiokunta korostaa, että esitetyt uudet rajoitukset koskevat ainoastaan vesiviljelylaitoksia, eivät luonnonkaloja, ja tämäkin on tärkeä asia huomioida. Esitettyjen sivutuotelain muutosten mukaan sivutuotteiden hautaaminen ja kaatopaikalle toimittaminen ovat jatkossa sallittuja koko maassa vain vähäisille määrille eli alle 50 kilolle viikossa. Kalasivutuotteet tulee pääasiassa kuljettaa kalanviljelylaitoksilta niitä vastaanottaville käsittelylaitoksille. Kuljetusvaatimuksen osalta esitetään kansallisesti säädettäväksi syrjäisiä alueita koskevista poikkeuksista eli huomioidaan nämä syrjäiset alueet. Valiokunta katsoo, että määrittäessä syrjäisiä alueita tarkemmin valtioneuvoston asetuksella tulee kiinnittää erityistä huomiota määrittelyn merkitykseen kalanviljelylaitosten käytännön toiminnan näkökulmasta ja ottaa syrjäisyyden kriteerinä huomioon sekä kalanviljelylaitosten sijainti että kalasivutuotteita vastaanottavien laitosten sijainti.

Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää kannatettavana, että entisten eläinperäisten elintarvikkeiden ja ruokajätteiden käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokintaan ollaan kieltämässä. Valiokunta kiinnittää huomiota metsästyslain ravintohoukuttimien käyttöä koskevaan säätelyyn ja edellyttää, että ravintohoukuttimien käyttöä ja käytön vaikutuksia seurataan. Meillähän ovat riistäytyneet osin käsistä nämä ravintohoukuttimet, ja se on vaikuttanut kielteisesti esimerkiksi peurakannan hallintaan, tai vaikkapa sitten saattaa olla suurpetojen kohdalla tätä samaa ilmiötä. [Tuomas Kettunen: Niin kuin meillä Kainuussa!] — Juuri näin, edustaja Kettunen.

Seuraavassa kohdassa hevosten teurastukseen esitetään vain vähäisiä muutoksia, eikä valiokunnalla ole niihin huomauttamista. Valiokunta nostaa teurastotoiminnan säätelyyn liittyen esiin, että se on aiemmissa mietinnöissään edellyttänyt helpotuksia pienteurastamoiden toimintaedellytyksiin sekä tilateurastukseen. Valiokunta onkin tyytyväinen niihin muutoksiin EU:n ja kansallisessa lainsäädännössä ja viranomaisten käytännössä, joiden ansiosta laidunteurastus on Suomessa vuoden 22 aikana mahdollistettu aiempaa helpommin. Ruokavirasto on syyskuussa 22 antanut ensimmäisen hyväksyntäpäätöksen laidunteurastuksen mahdollistavalle liikkuvalla yksiköllä. Valiokunta painottaa, että mobiililaittein tapahtuva ante mortem -tarkastus on tärkeää saada käyttöön mahdollisimman nopeasti.

Perustuslakivaliokunta on maa- ja metsätalousvaliokunnalle antamassaan lausunnossa kiinnittänyt huomiota esitetyn sivutuotelain tarkastustoimintavaltuutta, toimijan luotettavuutta ja ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamista koskeviin säädöksiin. Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää hyväksyttäviin lakeihin tehtäväksi perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyt eräät tekniset muutokset.

Eli summa summarum, moni asia on helpottunut, pienteurastus ja laidunteurastus ovat helpottuneet vaatimustemme mukaisesti. Eduskunnassa voidaan vaikuttaa, ja mielestäni siitä on syytä olla ylpeä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

18.40 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Tosiaan käsittelyssä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain, Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta. Täytyy kyllä kiittää valiokunnan puheenjohtajaa, edustaja Kalmaria, asian hyvästä esittelystä ja juurikin siitä, että

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

kyllä täällä eduskunnassa pystytään muuttamaan asioita. Ja eritoten haluan tässä puheenvuorossani tuoda esille tämän, kun valiokunta on pitänyt kannatettavana sitä, että entisten eläinperäisten elintarvikkeiden ja ruokajätteen käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokintaan ollaan nyt kieltämässä. Kiellon avulla voidaan merkittävästi pienentää eläintautien, etenkin afrikkalaisen sikaruton, riskiä Suomessa, ja kyseisille sivutuotejakeille on olemassa tautiturvallista kaupallista käyttöä esimerkiksi eläinrehuteollisuudessa.

Niin kuin, puhemies, valiokunnan puheenjohtaja totesi, kyllä kiitän siitä, että olette otaneet myös mietinnössä kantaa. Olette todenneet, että ravintohoukuttimien käytöstä riisitaeläinten houkuttelemiseksi nyt säädetään — totta kai tänäkin päivänä metsästyslain 34 a §:ssä. Olette valiokunnan mietinnössä tuoneet esille sen, että on tärkeää, että ravintohoukuttimien käyttöä ja käytön vaikutuksia nyt seurataan, ja seurannan tulosten perusteella tulee jatkossa myös arvioida tarvetta luonnonvaraisten eläinten ruokinnan lisäsäätelylle. Tätä minä, arvoisa puhemies, kannatan, että tätä lisäsäätelyä nyt lähdetään vielä tarkastelemaan voimakkaammin, koska kyllä meillä Kainuussa haaskaruokinta on luonut semmoisia tilanteita — varsinkin siellä itärajan pinnassa — että sinne on syntynyt tämmöisiä suurpetotihentymiä. Varmasti on nyt viisasta ja fiksua, että tätä haaskaruokintaa tarkastellaan ja kenties puututaan sitten myös lainsäädännön osalta siihen, että esimerkiksi omalla kotipaikkakunnallani Kuhmossa on useita haaskoja, mikä luo sitten semmoisen kestäättömän tilanteen sinne luontoon, että pedot pääsevät lisääntymään. Ja sitten varsinkin, kun asianmukaista kannanhoidollista metsästystä suurpetojen suuntaan ei olla nyt pystytty suorittamaan — muun muassa jopa karhunmetsästyskin nyt meni jäihin tänä syksynä — niin kyllä se aiheuttaa meille tuolla Kainuussa ja niin sanotusti joka suunnalla maaseudulla aika haasteellisen tilanteen.

Puhemies! Kiitän kyllä tästä hyvästä mietinnöstä valiokunnan puheenjohtajaa ja koko valiokuntaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

18.43 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia edustaja Kettuselle hyvästä puheenvuorosta ja käytännön selvityksestä siitä, mikä tilanne on. Kun tämä koskee nimenomaan sivutuotteita, niin emme voineet tässä vielä jyrkemmin ja ihan kaiken kieltävästi ottaa kantaa tähän ruokinta-asiaan, ja se on toki asia, joka pitää monelta kantilta käydä läpi. Mutta kuten jo tuossa esittelypuheenvuorossa totesin, erittäin ilmeistä on, että tälle asialle pitää muutosta tehdä, ja se on nyt valiokunnan tahtotilana ilmaistukin. Kiitoksia siitä, edustaja Kettunen, että olette tätä viestiä jo ennakkoon tuonut. Sillä oli iso merkitys tähän valiokunnan mietintöön.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 89/2022 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle tiettyjä pinta-ala- ja eläinperusteisia tukia koskeviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 165/2022 vp

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Toimenpideoite TPA 18/2019 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 14/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 14/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Äskeiseen tapaan valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kalmari esittelee, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.44 **Anne Kalmari kesk** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvostettu puhemies! Sinänsä outoakin, että tämä ja kaksi seuraavaa lakia käsittelevät koko suomalaisen maatalouden tukijärjestelmää, noin 9,8 miljardin pakettia, ja meitä ei tämän enempää täällä ole. No, en ole siitä sillä tavalla pahoillani, koska katson sen luottamuksenosoitukseksi siitä, että näistä hallituksen esityksistä ja meidän valiokunnan yhteisestä tahtotilasta katsotaan, että ne eivät aiheuta keskustelua. Onneksi kaikki puolueet ovat nämä paketit hyväksyneet.

Nyt käsittelyssä on siis hallituksen esitys 165/22, hallituksen esitys eduskunnalle tiettyjä pinta-ala- ja eläinperusteisia tukia koskeviksi laeiksi. Mietinnössä esitetään hyväksyttäväksi uudet lait Euroopan unionin suorista viljelijätuista ja eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi lakia maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista sekä lakia tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta.

Lakiehdotukset liittyvät EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen, ja niillä on tarkoitus toteuttaa pääasiassa Suomen yhteisen maatalouspolitiikan strategian suunnitelmaa vuosille 23—27.

Lakiehdotukset täydentävät EU:n lainsäädäntöä siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpano edellyttää kansallista säätelyä. Varsin pitkälle asiat on jo ratkaistu yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman yhteydessä, sillä suunnitelman hyväksymisestä tehty komission päätös sitoo Suomea. Ja tämä vaikutti myös siihen, että asetustason viilauksia, ohjeistuksia sinne puolelle vähän annoimme, mutta emme suoranaisesti sentyyppistä, joka pitäisi sinne strategiasuunnitelmaan suoraan muuttaa. Tukijärjestelmien keskeiset yksityiskohdat säädetäänkin valtioneuvoston asetuksella.

EU:n rahoittamia suoria viljelijätukia ovat perustulotuki, uudelleenjakotuki, nuorten viljelijöiden tulotuki, ekojärjestelmätuki sekä tuotantosidonnaiset tuet kotieläintaloudelle ja kasvintuotannolle. Maaseudun kehittämisen korvauksia ovat ympäristösopimukseen tai -sittoumukseen perustuva ympäristökorvaus, luonnonhaittakorvaus, luonnonmukaisen tuotannon korvaus, eläinten hyvinvointikorvaus, ei-tuotannollisten investointien korvaus ja korvaus maatalojen neuvontapalveluihin.

Maatilan saamiin tukitasoihin ei yleisesti ole tulossa olennaisia muutoksia, mutta saman tukimäärän saavuttaminen edellyttää todennäköisesti enemmän ilmasto- ja ympäristötoimia.

Ensi vuoden alusta alkavan ohjelmakauden toteutus ei saa viivästyä, ja siksi valiokuntamme toimi tässä todella kiitettävän ripeästi. Hallinnon tulee tehdä kaikkensa, jotta tuet ja korvaukset saadaan haettavaksi ja niitä päästään maksamaan mahdollisimman pian. Lau-

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

suimme tästä asiasta erittäin jyrkästi: ei voi olla mahdollista, että esitetty tukimaksatusaikataulu tulisi jäämään sellaisenaan voimaan.

Valiokunta on ilmaissut voimakkaan huolensa esityksessä tarkoitettujen tukien maksuaikataulun viivästymisestä nykyisestä. Pinta-alaperusteisten tukien osalta ongelmat liittyvät valiokunnan saaman selvityksen mukaan erityisesti tulevan ohjelmakauden hallinto- ja valvontajärjestelmään sekä tukiehtojen toteutumiseen Suomen oloissa. Eläinperusteisten tukien osalta maksun viivästymiseen vaikuttaa entistä kattavampi vaatimus niin sanotun viitepäivän käyttämisestä. Tämä lisää rekisterin avulla tehtävää eläinlaskenta-ajojen määrää.

Tulevalla kaudella tarve maatilalla paikan päällä tehtäviin tarkastuksiin vähenee. Pinta-alamonitorointijärjestelmällä seurataan sitä, vastaavatko hakemuksella ilmoitetulla alueella harjoitettava maataloustoiminta ja maatalouskäytännöt tukihakemuksessa esitetyt tiedot. Jos viranomainen käyttää valvonnassa paikkatiedon sisältäviä valokuvia tai miehittämättömiä ilma-aluksia, sen on huolehdittava siitä, ettei yksityiselämän suojaa tai muuta yksityisyyden suojaa loukata.

Arvoisa puhemies! Otimme myös kantaa moniin asetustason asioihin, ja kiitän kaikesta saamastamme palautteesta. Esimerkiksi oli vaarana, että asetuksissa määrättäisiin täysin maalaisjärjelle vieraita asioita, vaikkapa niin, että kun peltojen rajakorjauksia tehdään, poistetaan kiviraunioita tai valtaojia peruslohkojen väliltä, niin näistä olisi pitänyt tehdä uusia lohkoja, jotka olisi pitänyt laittaa pysyväksi nurmeksi ja niille olisi tullut ikuinen kyntökielto. Tämänäyttöisissä jutuissa ei ole mitään järkeä. Voitte ymmärtää, että jos siellä on joku lämpäre keskellä peltoa ja se pitäisi sitten suorakylvön menetelmin käydä uusimassa nurmelta nurmelle, niin eipä siitä pellon rajakorjauksesta mitään hyötyä olisi. Tämänäyttöisiä esityksiä oli lukuisia, ja niitä kirjasimme parhaamme mukaan ja näin estimme lainsäädäntöä tai asetustason säädäntöä, joka olisi elämälle vierasta ja vaikeuttaisi viljelyä. Olen erittäin tyytyväinen siihen, että valiokunta teki hyvää yhteistyötä tässä ja asia on mietinnön osalta saatu maaliin ja päästään tästä CAP-järjestelmästä sitten eteenpäin säätämään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia esittelypuheenvuorosta. — Ja edustaja Kettunen.

18.50 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Täytyy edelleen kiittää valiokunnan puheenjohtajaa, ja koko valiokuntaa, jälleen kerran ansiokkaasta mietinnöstä hallituksen esitykseen eduskunnalle tiettyjä pinta-ala- ja eläinperusteisia tukia koskeviksi laeiksi.

Niin kuin, puhemies, valiokunnan puheenjohtaja ansiokkaasti toi esille — ja valiokunnassakin on otettu tähän voimakkaasti kantaa — kyllä viljelijöille tulee maksaa ne tuet ja korvaukset asianmukaisesti, mieluummin vähän ennakkoon kuin vähän myöhemmin, ja se kyllä tuli tässä valiokunnan puheenjohtajan puheessa esille. Koska suomalainen viljelijä on tällä hetkellä todella tiukassa tilanteessa, todella tiukassa taloudellisessa tilanteessa ja jopa ahdingossa, niin kyllä tällä omalla puheenvuorollani haluan vielä myös muistuttaa siitä, että kun tässä nyt käydään tukipolitiikasta keskustelua, niin kyllä myös kaupan alan tulee tulla vastaan suomalaista viljelijää, että meidän suomalainen alkutuotanto on turvattu myös jatkossa ja sitä kautta huoltovarmuus turvattu kotimaisen ruokahuollon osalta.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kalmari.

18.52 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia keskustelusta. Juuri näin, että tukien pitää tulla riittävässä, kohtuullisessa ajassa, niin että maataloustuotanto voi jatkaa. Esitetyn kaltainen Ruokaviraston näkemys siitä, miten tuet maksetaan, ei voi olla lopullinen.

Tässä CAPin esityksessä on haluttu myöskin ohjata tukia entistä enemmän ruoantuotantoon maisemanhoidon kustannuksella, ja mielestäni tämä on erittäin järkevä suunta, joka toisaalta on ollut erittäin vaikeasti toteutettavissa. Esimerkiksi aktiiviviljelijän määritelmä ei henkilökohtaisesta näkökulmastani ole riittävä ohjaamaan tukia ruoantuotantoon, mutta koska se oli nyt sitten asia, joka olisi sinne komission strategiasuunnitelmaan pitänyt liittää, niin totesimme, että sen aika ei ole nyt, vaan vaadimme tästä asiasta vielä sitten selvitystä, mikäli näyttää, että tarvetta tulee. Sen sijaan tämmöinen tavanomainen viljelykäytäntö, mistä asetustasolla sitten määrätään, on haluttu nostaa keskiöön. Kotieläinpuolella on ollut jo valmiiksi pohdintaa, että ajatellaan, että tavanomaisella tuotannolla on pyrkimykseenä tuottaa ruokaa, että myytäviä tuotteita, myyntituloja kotieläinten myynnistä tai kotieläintuotteitten myynnistä tulisi tulla, mutta kasvipuolella ei tämäntyppistä kirjausta ollut, ja valiokunta halusi nostaa senkin asian ehdottomana, sillä se, että tukia ohjautuisi laajamittaisemmin siihen, että vain heinää niitetään alas, ei mielestäni ole tämän yhteiskunnan huoltovarmuuden kannalta järkevää, vaikka viljelijällä toki tulee olla vapaus toimia niin kuin haluaa. Mutta kun yhteiskunnan tukia ohjataan, mielestäni kyllä ne täytyy ohjata siihen, mistä on meille kaikille huoltovarmuuden kannalta hyötyä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 165/2022 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maatalouden rakennetuista annetun lain, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain ja kolttalain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 164/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 15/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 15/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.55 **Anne Kalmari kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meillä on käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maatalouden rakennetuista annetun lain,

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain ja kolttalain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maatalouden rakennetuista annettua lakia, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annettua lakia, kolttalakia ja maatilatalouden kehittämisrahastosta annettua lakia. Maaseutuelinkeinojen rahoituslaki ja peruskuivatustoiminnan tukemisesta annettu laki ehdotetaan kumottavaksi.

Valiokunta on yksimielisesti puoltanut näiden lakiehdotusten hyväksymistä. Vain vähäisiä teknisiä muutoksia ehdotetaan tehtäväksi. Muutokset liittyvät Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen vuosiksi 2023—2027 ja osittain myös siihen kytkeytyvään Suomen yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman toimeenpanoon.

Maatalouden ja porotalouden rakennetukiin ehdotetaan hyvin vähäisiä muutoksia. Maatalouden rakennetuen saajien näkökulmasta keskeinen muutos liittyy siihen, että uutena tukimuotona otetaan käyttöön valtiontakaus. Valiokunta pitää tätä parannuksena aloitustuen saajien ja investointituen saajien kannalta. Porotalouden lainamuotoisia tukia ei ole käytännössä päästy myöntämään ja kiinteistökauppojen varainsiirtoverovapaus on sidottu valtionlainan tai korkotukilainan myöntämiseen, joten varainsiirtoverovapaus jää tilanpidon aloittajalta saamatta, ja tätä samaa muuten on valtaosassa sukupolvenvaihdoksista ylipäättäänkin. Meillä oli vain 200 näin tuettua sukupolvenvaihdosta, ja se on huolestuttavan vähän. Valiokunta katsoo, että varainsiirtoverovapaus tulee mahdollistaa myös porotalouden osalta aloitustukitilanteissa.

Maatalouden investointitukiin tehdään muutos, jonka myötä tukea voidaan myöntää sellaiseen hankkeeseen, joka on aloitettu omalla riskillä ennen tukipäätöstä. Tämä on hyvä uudistus. Toteutusta ei kuitenkaan saa aloittaa ennen tukihakemuksen jättämistä. Valiokunnan mielestä tämä on hyvä muutos, mutta tuenhakijoita täytyy informoida muutoksen vaikutuksista.

Arvoisa puhemies! Hieman vielä, jatkanko tästä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Voitte jatkaa sieltä.

Sähköinen tukihaku on jatkossa ensisijainen tuenhaun muoto maatalouden rakennetuissa. Porotalouden tuissa tukia voidaan hakea sähköisesti, mutta ei kuitenkaan saamen kielellä. Kolttalain mukaisia tukia ei voisi lainkaan hakea sähköisessä järjestelmässä. Valiokunnan mielestä tukihallinnon viranomaisten tulee ryhtyä toimeen tilanteen korjaamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriön ely-keskuksia ohjaavana ministeriönä tulee varmistaa riittävät resurssit saamenkielilain noudattamiseen.

Arvoisa puhemies! Tämäkin mietintö oli yksimielinen. Tässä on erittäin hyviä uudistuksia, jotka helpottavat maaseudun investointi- ja aloittamistoimintaa. Yhteisenä huolenahan meillä on se, että varsinkin näitä aloittamisia täytyisi tulla lisää, että meillä Suomessa maaseutuelinkeinot jatkuisivat.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 164/2022 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman hallinnoinnista ja maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023—2027 sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 166/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 16/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 16/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kalmari, jälleen.

Keskustelu

18.59 **Anne Kalmari kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sarjatyötä. — Meillä on käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman hallinnoinnista ja maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 23—27 sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi.

Valiokunta yksimielisesti puoltaa yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman hallinnoinnista ja maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 23—27 annettujen lakiehdotusten hyväksymistä muutettuina. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettaviksi Ruokavirastosta annettua lakia ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia. Valiokunta puoltaa esitystä myös näiltä osin vähäisin teknisin muutoksin.

Valiokunta pitää esitystä hyvin valmisteltuna ja sen ehdotuksia kannatettavina. Erityisen positiivisena valiokunta näkee maaseutuvaikutusten arvioinnin esityksen valmistelussa. Ehdotetut lait ovat osa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen EU:n rahoituskautta 23—27 koskevan lainsäädännön ja Suomen yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman toimeenpanoa. Lakiehdotusten tarkoituksena on täydentää Euroopan unionin lainsäädäntöä siltä osin kuin se edellyttää kansallista säätelyä.

Arvoisa puhemies! Maaseudun kehittämisen tuet myönnetään maaseutualueilla yrityksille kehittämishankkeisiin ja paikallisen kehittämisstrategian valmisteluun ja toteutukseen. Valiokunnan saamista lausunnoissa esitykseen kokonaisuutena on suhtauduttu pääosin erittäin positiivisesti. Valiokunnan mielestä erityisen merkittävä parannus on mahdollisuus myöntää yrityksille tukea toimintaan, toiminnan sopeuttamiseen ja maksuvalmiuden turvaamiseksi valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja erityisen poikkeuksellisissa olosuhteissa yrityksille.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 166/2022 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 7/2021 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 16/2022 vp

Pöytäkirja PTK 124/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 17.11.2022 pidettävään täysistuntoon.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden huoneistotietojärjestelmää koskevien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 168/2022 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 17/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 17.11.2022 pidettävään täysistuntoon.

24. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 17.11.2022 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.02.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen